

İDARE

Dahiliye Vekâletinin Aylık Mecmuası

Yıl 9	İkincikânun 1936	Sayı 94
-------	------------------	---------

RESMÎ KISIM

Yıldönümlerini kutlamak için Siyasal Bilgiler Okulu mezunlarının yaptıkları toplantıda: Başbakan İsmet İnönü'nün söylevi ve Atatürk'ün cevabı.

Başbakan İsmet İnönü'nün 6 ncı Ulusal Ekonomi ve artırma haftasını açış söylevi.

935 Birincikânun ayı içinde takdir edilenler

Tekaüt ve yetim muamelesi ikmal edilenler

Kanunlar

Türkiye B. M. M. Kararları

Kararnameler

Nizamnameler

935 Birincikânun içinde İdare teşkilâtında yapılan değişiklikler

Tamimler

Aramızdan ayrılanlar

GAYRÎ RESMÎ KISIM

İdarî ve Adlî Otoriteler tefrikine ait

Prensibin müeyyideleri (Mabait)

İbrahim Âli Erberk

Gazetecilik ve Matbaacılık T. A. Ş.

1936

Resmi Kısım

**Siyasal Bilgiler Okulu mezunları
toplantısında**

ATATÜRKÜN CEVABI

İsmet İnönü,

Yıl dönümlerini kutlamak için beni anarak toplantılarına başlamış bulunduklarını bildiren telefonunuzu aldım, (Birdenbire duygumu tahlil edemedim. Bunun için Siyasal Bilgiler Okulu “diplomeğleri,, sözleri üzerinde bütün dikkatimi kullanarak düşünmek lüzumunu hissettim. Bunlar kimlerdir? Fazla düşünmeğe hacet kalmadı. Derhal bildim ki bana içten sevgilerini haykıranlar; yarım asırdanberi büyük Türk Ulusunun tam anlamile Millet olmasına çalışan, onunla en modern bir Türk Devleti kurmak için insanlık fedakârlıklarının hiçbirini kendilerinden esirgemiyen, kültür, idare, intizam, devlet anlamları en son İlmî telâkkilere göre tebellür ettirmeğe çalışmış ve çalışan yüksek arkadaşlarımdır.

İşte bu intibai kendi kafamda ve vicdanımda duyduktan sonradır ki telefonunuzun birinci satırının sonundaki dalgınlık aydınlandı.

Ben büyük İsmet İnönü’nün karşısında bulunmakla umutlandığı görevden, manen değilse bile maddeten uzak

bulunmuş olmaktan teessür duymadığımı söyleyemem. Ancak şununla mütesellim ki senin; hakikati, asaleti, Millet ve Devlet için gönülleri ateşlileri benim kadar ve belki benden daha parlak görür olduğunu bildiğinedir.

Onun için rica ederim, söyleyiniz o arkadaşlara ki bu devletin en aşağı yetmiş sene evvelki halini bilenleri içlerinde bulundurmaktadırlar ve yine İnönünde, Sakaryada Dumlupınarda çocuk olarak yaşamış ve o yüksek manalı kafiye, Devlet ve Millet mefhumunu anlıyarak karışmışlardır, işte onların hepsine söyleyiniz ki şimdiye kadar yaptıkları temiz, Türklüğe lâayık olabilen işlerine karşı kendilerine, minnetle mütehasşisim.

Fakat yine o arkadaşlara söyleyiniz ki Türk Millette. Türk Cumhuriyeti Devletine karşı yapmağa mecbur olduğumuz ödevler bitmemiştir ve bitmeyecektir.

Bu dünyadan geçerek Türk Millette veda edeceklerin çocuklarına, kendilerinden sonra yaşayacaklara, son sözü bu olmalıdır:

“Benim, Türk Millette, Türk Cumhuriyetine, Türklüğün istikbaline ait ödevlerim bitmemiştir; siz onları tamamlayacaksınız. Siz de, sizden sonrakilere, benim sözümü tekrar ediniz.”

Bu sözler bir ferdin değil, bir Türk Ulusu duygusunun ifadesidir. Bunu, her Türk bir parola gibi kendinden sonrakilerine mütemadiyen tekrar etmekle son nefesini verecektir. Her Türk ferdin son nefesi; Türk Ulusunun nefesinin sönmeyeceğini, onun ebedi olduğunu göstermelidir. Yüksel Türk, senin için yüksekliğin hududu yoktur. İşte parola budur.

11 Birinci kânun 1935

K. ATATÜRK

Başbakanın Atatürk'e sunduğu saygı telgrafı
ATATÜRK

Çankaya

Bugün yıldönümlerini kutlamak için Ankara Palasta toplanan Siyasal Bilgiler Okulası mezunları, Türk Ulusuna yalnız yerin yüzünde değil bütün varlıkların üstünde yer verdiren büyük ve sevgili şefin yüce adını anlamak ve ona karşı besledikleri derin ve içten saygılarım haykırmak ile toplantılarına başlamış, bulunuyorlar.

Arkadaşlarımın görülmeğe değer olan bu duygularım yüksek katınıza ulaştırmak ile büyük bahtiyarlık duymaklayım.

İSMET İNÖNÜ

BAŞBAKANIN SÖYLEVİ

“ — Arkadaşlar,

Mülkiyelilerin bu akşamı, her sene bizim için, zevkine alıştığımız, bir bayram olmuştur. Sizinle bu kıymetli bayramı kutlamak için burada toplanmış bulunuyoruz.

59 senedir bu memlekete en değerli hizmetler yapmış olan mülkiyenin ileride yapacağını bundan daha az değil, «daha çok görüyoruz. Devlet mülkiyeden ettiği istifadeyi geniş ölçüde arttırmak için mülkiyelilerin daha çok yetişmesini esaslı bir tedbir olarak kabul etti. Mülkiye Mektebini daha geniş olarak Ankara'da tesis için iki senedenberi çalışıyoruz. Mülkiyeyi Ankara'da onun geçmişteki şan ve şerefine ve tarihteki hizmetine yakışacak ölçüde kuracağız.

Genç mülkiyeli arkadaşımızın istikbalde yüce hizmetler için söylediği sözler, aldığı taahhütler göğsümüzü iftiharla kabarttı, yüreklerimiz gençlerin hizmet azmini duymakla mütehassistir. Ve bu memleketin istikbali için büyük ve güzel bir teminattır. Tasavvur olunamayacak derecede hummalı bir faaliyet içinde her birimiz esaslı işlerle meşgul ve meşbu bir haldeyiz. İşlerimiz çoktur, etraflıdır, kaybedilmiş zamanların telâfisi o kadar ehemmiyetlidir ki her safhada yüksek azim, ve çok çalışma, yerinde olacaktır. Kültür, idare, sanayi, ziraat ve her türlü imar bakımından birçok işlere girişmiş bulunuyoruz. Evet; ikmal etmekte olduğumuz birçok işler var fakat vazifemiz yalnız bunları bitirmek değildir. Bununla beraber yeni programlara, yeni işlere girişmek kararındayız. Yeni Türkiye için en yüksek seviyeye az zamanda varmak yüksek heyetiniz gibi herkesin ideolojide, kültürde bütün kuvvetlerini hergün sarfetmelerine bağlıdır. Yapılacak işler pek çoktur. Erişilecek neticeler çok tatlıdır ve yüksektir.

Gençler; on onbeş sene sonra gene burada toplandığıma vakit göreceğiniz Türkiye'yi yaşarken, çok evvel gelmiş nesillerin hayallerinde yaşattıkları gayelerin tahakkuk etmiş olduğunu hatırlarsanız bizi bahtiyarlığınıza teşrik etmiş olursunuz.

Yeni Türkiye'yi kurmak için vatansever gayretlerin esası, dahilde ve hariçte esaslı ve sağlam bir politikadır. Bu olmazsa imar gibi çok masum ve vatana münhasır sayılan işler dahi yapılamaz. **Her işin başı dahilde ve hariçte esaslı bir politika takip etmektir. Dahildeki politika birçok yıllardanberi bellidir ki her şeyden evvel ideale müstenit açık politikanın hedefi Türkiye'yi az zamanda ileri bir memleket Ve vatandaşları yüksek refah ve kültüre erişmiş vatanseverler görmektir. Haricî siyaset anlayışımız mem-**

leketlerin birbirine emniyet verecek ve birikiminin rahatını bozmayacak bir sulh siyasetidir. Milletler arasında sulhu tesis için bulunabilen kıymetli vasıta Cemiyeti Akvamdır. Birçok eksikliklerine rağmen mevcut vasıtaların en iyisi budur. Çetin hâdiselerden istifadeli çıkacağını kuvvetle ümit ediyoruz. Beynelmilel sulh davasında samimiyiz. Diyoruz ki milletlerin beraber çalışmaları ve ihtilâfları sulhan halletmeleri için esas olan politika, taahhütlere şadakatle bağlı kalmaktır. Bunların başında Cemiyeti Akvama taahhütlerimiz vardır. Biz işte, taahhütlerimize riayete ve bunları Cemiyeti Akvama olan taahhütlerimizle telif mecburuz.

Arsıulusal sahadaki rahatsızlıkların giderilmesi için Türkiye her türlü faaliyeti sarfedecek ve hüsnü niyetle çalışacaktır.

Bu neş'eli akşamın hatırasını gelecek yıl bugün tazelemek üzere muhafaza edeceğiz.

Çok çalışma içinde enternasyonal birçok hâdiseler arasında her seneyi uzun bir zaman gibi geçiriyoruz. Senenin sonuna geldiğimizde onun kısır olmadığını düşünerek müteselli oluyoruz. Gelecek sene bugün, çok çalıştığımızı düşünerek iyi semereler aldığımızı görerek derin bir zevk duyacağız.

Atatürk'ün etrafında dahilî, haricî politikada tek bir adam gibi beraber ve elbirliğiyle çalışmaya devam edeceğiz. İyi istikbal, iyi netice, Atatürk'ün etrafında bir kişi gibi hep beraber bulunmaktadır.,,

Başvekil İsmet İnönü'nün Altıncı Ulusal Ekonomi ve Artırma haftasını açış nutku

“— Tasarruf ve Yerli malı haftasını açıyorum. Tasarruf ve Yerli malı haftasının başlangıcında söz söylemek memleketin ekonomik vaziyetini açık ve umumî bir surette mütalea etmek aynı zamanda benim için de, hükümet için de iktisadi sahada memlekete imtihan vermektir. Her geçen seneki faaliyetimizi hulâsa ederek gelecek sene için yeni bir adım, yeni bir hamledir.

Gelecek sene için şimdi anlıyacağımız verimlerden ve misallerden daha önemli ve daha parlak neticeler ve faydalar alacağımıza şüphe yoktur.

Ürünlerimizin vaziyeti

Elimdeki notlardan parça parça size memleketin ekonomik faaliyetinin muhtelif sahalarda ve istikametlerdeki cereyanı hakkında malûmat arz etmek isterim.

Bu sene mahsullerimiz, geçen senekinden daha az para etmemiştir. Bu sene harice çıkardığımız malların satış fiyatı geçen seneki fiatlardan daha az değil, hatta daha fazladır.

Bu sene fiyatların düşmemesi - bilhassa dikkatinizi celbetmek noktasından arzedeceğim ki- çok istifadeli olmuştur.

Üzümlerimiz

Meselâ üzüm geçen sene alınan mahsulden çok daha

fazladır. Geçen sene hatırımda kaldığına göre 50 milyon kilo almıştık. Bu yıl aldığımız mahsul 80 milyon kilodur. Böyle büyük mikyasta istihsale rağmen takriben aynı fiat seviyesini tutmuş olması, mahsulün değerini muhafaza etmesi alıcılarımızın eksilmeyip artmış olduğunu göstermektedir. Fakat mahsulün kıymetini tutmasında yalnız hu satışlar değil, devletin piyasaya müdahale edip tedbir almış olmasının da esaslı bir tesiri ve faydası olduğu kanaatindeyim.

Fındıklarımız

Aynı vaziyeti fındıkta da görüyoruz. Bu yıl fındık, geçen seneki mahsulden daha çok olduğu halde piyasada daha fazla tutuldu. Bunun da sebebi yukarda söylediğim gibi alıcılarımızın daha müsait olması ve devletin aldığı tedbirler neticesidir.

Tütünümüz

Tütün de bu sene geçen sene elde ettiğimiz miktardan daha çoktur. Hatta tütünün fiatı, geçen seneki fiatlardan da fazladır.

Harice gönderdiğimiz mallar için birkaç misal verdim. Pamukta, yünde, tiftikte de vaziyet hemen aynıdır.

Mallarımız kâfi değildir

Çıkardığımız malları umumiyetle iyi bir fiatla satabiliyoruz. **Yalnız bütün memleket hep beraber düşünmelidir ki içerde ve dışarda satmak için yetiştirdiğimiz mallar kâfi değildir. Her sene biraz daha fazlasını yetiştir ameliyiz ve böyle yaparken hatırıımızdan çıkmamalıdır ki,**

her yetiştirdiğimiz fazlayı daima iki misline çıkarmamız için el birliğiyle çalışmamız lâzımdır.. şunu da söyliyebilirim ki bir zamanlar, iki misli fazla mahsul almağa çalışmamız lâzımdır demiştim. O zaman mallarımızın çokluğundan ve fiatların dşklğğünden şikâyet, herkesi o kadar yıldırımıştı ki, fazla mal istihsal etmek için kâfi gayret gösterilmiyordu. Senelerdenberi çok alıcısı olan mallarımızın verimini arttırmak yolunda aldığımız neticeler kâfi değildir. Zannediyorum ki gelecek sene için hem tedbir olarak hem anlayış olarak fazla mal yetiştirmek için müsbet neticelere varmak hususunda çok gayret sarfetmeğe mecbur kalacağız.

İ fiatlar meselesi

Bütün bu mühim noktalar arasında, huzurunuzda işaret etmek istediğim bir nokta daha vardır. O da i fiatlar meselesidir. Biz pamuk, yün, ipek gibi maddelerimizi içerde beynelmilel fiatlardan daha pahalı alıyoruz. Pamuğa, yöne, ipeğe, içerde verdiğimiz para, bu malların arsiulusal piyasalardaki fiatlardan daha pahalıdır. Bu, hem içerde alıcının olmasından hem de dışarda bu malların kliringe bağlı müşteri memleketler bulunmasındandır.

Bütün memleket bu sözleri işitmelidir ki, bu yol, tabi bir yol değildir, iptida madde fiatlarının pahalı ve yüksek olması üzerinde alışılması icap eden ekonomik bir vaziyet değildir. Gaye bu malları çoğaltmak ve bu malların fiatmı ucuzlatmaktır ki gerek sanayi sahasında ve bilhassa harice satışta fiatlarımızın gittikçe daha tutumlu olsun. Fiatların normal bir hale gelmesinin çaresi bolluktur.

Dolaştığım yerlerde gördüğüm, nekadar mahsul alırsak o mabette alıcı buluyoruz.

Ekinlerimiz

Belli başlı ziraat mahsullerimizden bahsettikten sonra bu arada ekinlerden de kısaca bahsedeceğim. Bu sene ekinimiz geçen seneye nazaran miktarca daha az oldu. Hatta bir aralık bütün ihtiyacımıza yetişmiyeceği zannedildi. Tahminimize göre hububat mahsulümüz kendi ihtiyacımıza kâfi gelecektir. Asıl mühim olan mesele, kâfi gelecek veya kâfi gelmiyecek senelerde hububatımızın fiyatı üzerinde gelip geçen fiyat dalgasıdır ki buna nihayet azamî bir had tayin etmek vazifelerimiz arasında olacaktır.

Fabrikaların satış fiyatları

Arkadaşlar! Sırası gelmişken size ve bütün memlekete bu sene ekonomik politika olarak fabrikaların satış fiyatları üzerinde aldığımız tedbirleri kısaca anlatmak isterim.

Biliyorsunuz ki bellibaşlı birkaç mahsulümüzün dahilde istihlâkını artırmak için, hükümetin fiyatlar üzerinde yaptığı müdahalelerden hiss olunacak müsbet neticeler alınmıştır.

Devletin fedakârlığı

Bu maksatla, tuzda, şekerde, çimentoda, kömürde fiyat kontrolü ve fiyat indirmeleri yaptık. Hâzineden fedakârlıklar yaptık. Bunları memlekette kolayca, ucuzca ve bolca sarfedilmeleri için çalıştık. Dahilde esaslı maddelerimizin Hatlarını ucuzlatmak hükümetçe başlıbaşına bir

ekonomik siyasa olmuştur. Bu yolda hazine, fedakârlığı göze almıştır. **Miktarı ne olursa olsun bunu makul ve doğru bir fedakârlık olarak kabul etti k.**

İlk sene yaptığımız tecrübeler istihlâk noktai nazarından çok ümit verici olmuştur. Meselâ şekerden indirdiğimiz fiata mukabil istihlâkin o nisbette artmış olduğunu görüyoruz. Fakat biz bu fiatları indirirken ilk zamanlarda bu kadar iyi bir netice alacağımızı zannetmiyorduk. Yani istihlâkin bu derece artacağım tahmin etmiyorduk. Henüz altı aylık bir devre içindeyiz. Zannediyorum ki fiat indirmek suretile istihlâkin artmasının miktarı sene sonunda yüzde 20, yüzde 25 e varacaktır.

Ucuz fiatlar

Fabrikalarımızın azamî randımanla isliyebilmeleri istihlâkin artmasile kabildir. **İstihlâkin artması ise ucuz fiatlara bağlıdır. Onun için gerek kurulan fabrikaların mahsulleri ucuz ve bol olarak sarfetmek ve gerekse dahilde müstehliklerin ihtiyaçlarını geniş ve kolay olarak tedarik etmeleri için rasyonel çalışmayı esaslı bir politika olarak takip etmekteyiz. Bu, bir süs ve heves değildir.** Bu sene aynı zamanda diğer maddeler üzerinde de takip edeceğiz.

Kömür ve elektriğimiz

Bundan sonra kömür ve elektrikten bahsedeyim: Kömüre başladık. Aldığımız tedbirler fiat üzerinde derhal tesirini gösterdi. Fakat mesele bu kadarla kalmıyacaktır. **Kömür meselesini bütün memleketin esaslı ihtiyacı olarak ele aldık. İşliyen ocaklarımız fena işliyor. Ve birçok yerlerde kömür madenlerimiz, gerek taş kömürü, ge-**

rek linyit havzalarımız metruk bir haldedir. Halbuki işliyenilerin rasyonel, fennî ve bütün vesaitle mücehhez olarak işlenmesi bu memleket için hayatî bir meseledir. İşlememekte olanlar için vasıta ve çare bularak, onları da faaliyet sahasına getirmek gene bu memleket için müstacel ve elzem bir çaredir. Onun için gerek bu sene ve gerek önümüzdeki senelerde bu iş üzerinde lâzım gelen tedbirleri alacağız.

Bugünkü medeniyetin temeli

Yalnız fabrikalarda, yollarda değil, evlerde de kömürü kolay, ucuz ve bol tedarik etmeği temin edeceğiz. Memleketin yarısı henüz kömür yakmıyor. Hiç değilse memleketin yarısını kömüre alıştırmak ve sarfettirmek lâzımdır.

Bugünkü medeniyet kömüre ve demire istinat eder. Kömürsüz ve demirsiz bir medeniyetin yürüyeceğini iddia etmek boş bir sözdür. Görüyorsunuz ki kömür ve demir üzerinde ne kadar esaslı bir kanaat sahibiyiz.

Elektrikten de bir iki kelime ile bahsetmek isterim. **Elektrik** **frakımın** **ucuzlatılmasına** **ve** **bu** **suretle** **istihlakinin** **bollanmasına** **dikkatle** **gayret** **edeceğiz.** **Memlekette** **elektriğin** **çoğalması** **ve** **Hatlarının** **indirilmesi** **için** **mütemadiyen** **çalışmaktayız.** Bu, esaslı maddeler üzerinde istihlâki kolaylaştıran ve genişleten bir ekonomik kontrol siyasetidir. **Bu,** **yalnız** **devletin** **tazminatı** **ile** **semere** **verebilecek** **bir** **iş** **değildir.** **Sırasında** **kanunî** **tedbirlere** **müracaat** **etmek** **ve** **sırasında** **devletin** **bizzat** **vesait** **ve** **para** **tedarik** **ederek,** **ortaya** **teknik** **müesseseler** **koyarak** **bunları** **kendisinin** **vücuda** **getirmesidir.**

Yeni eserlerimiz

İlk beş yıllık sanayi programının tatbikinden olarak bu sene cam fabrikası işlemeğe başladı. Bu fabrikanın temeli geçen sene atılmıştı. Gene geçen sene temeli atılmış olan sömikov fabrikası da işlemeğe başlamıştır.

Az bir zaman zarfında her üç fabrikada azamî randımanla çalışmak için istinat göstermeğe ve mesafe almağa başlamıştır. Bunlardan başka, nisbetleri küçük olan müesseselerden, Bakırköy fabrikası daha geçen seneden işlemeğe başlamış bulunuyordu. Gülyağ ve kükürt fabrikaları da işlemektedir.

Daha birkaç gün evvel büyük fabrikalardan Bursada ve Gemlikte sunipek ve merinos yünü fabrikalarımızın temellerini attık.

Dış ticaretimizin temelleri

Dış ticaret işi esas olarak kliringe istinat ediyor. Denkleşme ile yapılan ticaret mal aldığımız kadar mal satmağa yahut sattığımız kadar mal almağa imkân vermektedir. Geçen sene içinde kliring muameleleri birçok memleketlerle muntazam olmuştur. Ve ticarî muamelâtımız genişlemiştir.

Kliring yaptığımız memleketlerin hemen hepsi ile, ayrıca şu veya bu vesile ile mevcut olan borçlarımızı ödemek için bir pay bırakmaları esas olarak kabul edilmiştir.

Arsiulusal mübadelede, yalnız ticaret muvazenesini değil, ödeme muvazenesini de esaslı olarak gözönünde tutuyoruz. Dünyanın bugünkü durumunda bilhassa bizim gibi inkişaf halinde bulunup ta dışardan birçok mal satın almağa mecbur olanlar için ödeme kabiliyeti esaslı bir noktadır. Harice olan tediyelerimiz ve muhtelif vesilelerle

mevcut olan borçlarımızın ödenmesi intizamla cereyan etmektedir. Dünyanın bugünkü halinde ödeme muvazenesini hafif görerek bütün milletin ticarî, İktisadî hayatını tesadüfe terketmek mümkün değildir. Bunun için bütün müsbet tedbirler alınmalıdır. Heyeti umumiyesi itibarile kliring bizim ticaretimize genişlik vermiştir.

Demiryollarımız

Bu sene yeni demiryolları açtık. Senelerdenberi takip edilen nafia programında bu sene aldığımız neticeler övünülecek ve sevinilecek yüksek neticelerdir. Yeni açılan demiryollarımızı yalnız devletin emniyeti, memleketin imarı noktai nazarından değil, bilhassa ekonomik genişlemesi bakımından da ileri bir hamle saymak lâzımdır.

Son günlerde İstanbul borsasında buğday fiatları üzerinde konuşulurken gazetelerden biri şu kadar sene evvel gene İstanbulda nüfus bugünkünün yarısı kadarken böyle bir zahire buhranı baş gösterince Kayseriden 200 deve yükü zahire gönderilmesi için emir verildiğini bir vesika olarak neşretmiştir. Halbuki bugün bir iki gün evvel haber aldım, İstanbul piyasasına demiryollarımız sayesinde Diyarbekirden hububat gönderilmiştir. (Alkışlar) Ziraat Bankası, şurada burada yaptığı stoklar arasında Diyarbekirde ve Urfada da ayrıca stoklar yapmağa başlamıştır. Görüyorsunuz ki memlekette piyasa birliği, bütünlüğü ve her hususta olan bağlılığı, gün geçtikçe kökleşiyor. (Alkışlar)

Bütçemiz

Bütçe hakkında biraz izahat vereyim:

Geçen sene bütçemiz 185 milyon idi. Sene nihayetinde 192 - 193 milyon lira bir varidatla yani 7,8 milyon fazla bir varidatla kapanmıştı. 193, hatta 194 milyona yakındır. Yalnız ehemmiyetli bir noktaya dikkatinizi celbederim: Bütçe yapıldıktan sonra varidat arasında mühim bir yekûn tutan tuzdan yüzde 50, şekerden de yüzde 30 a yakın fiat tenzilâtı yapılmıştır. Bu tenzilât, hâzinenin varidatından yapılmıştır. Nazari olarak yapılan indirmeler hesap edilecek olursa tuzdan 3, şekerden 4 milyona yakın, bir indirme olmuştur.

Bu yılın 6 aylık tahakkukunda varidatımız, bu fedakârlığa rağmen, hâzinede tabîi olarak eksilmesi beklenen varidat temin edildikten başka bir iki milyon liralık fazlalık ta arz ediyor. (Alkışlar)

Gittiğimiz yolun ve memleketin malî ve İktisadî bünyesinin ne kadar sağlam olduğuna bu rakamlardan daha canlı bir misal olamaz.

Memleketin ihtiyacı ve yapacak işlerimiz

Arkadaşlar, memleketin inkişafı ve ilerlemesi için sarfetmeğe mecbur olduğumuz gayretlerin büyüklüğü ve yüksekliği daima gözönünde bulundurulmalıdır. Bütün bu verdiğim malûmatı, hep hoşunuza gitmekle beraber, bizim yapmağa mecbur olduğumuz şeyler için tatmin edici bir ölçü olarak kabul etmemeliyiz. Yaptıklarımızdan daha fazla şey yapmak, bizim için hergün daha kuvvetli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Memleketin ihtiyacı çoktur. Yapacak işlerimiz o nisbette vardır. İlk sanayi programı daha yarı yarıya tahakkuk etmişken, verdiği müsbet neticeler o kadar gözümüzü açtı ki, bir taraftan onun muayyen zamanda bitirilmesi için çalışılırken bir taraftan da diğer progra-

mın tatbikine geçmek için hazırlanıyoruz.

Kezalik bundan 3, 4 yıl evvel mahsullerimizin ne para edeceği ve nereye satılabileceği endişesi içinde iken, bugün aradığımız ve istediğimiz hedef, hiç olmazsa mahsullerimizi iki misline yükseltmek için tedbirler aramaktır. Vaziyet genişledikçe ihtiyaç da o nisbette artıyor ve bu ihtiyaç kendisini derhal gösteriyor.

Bütün vatandaşların memleketin İktisadî bünyesinin sağlamlığına, memleketin varlığına ve istikbaline kat'î bir inan ile bağlanmaları, memleketin ilerlemesi için yeni yeni programlar yapılmasına imkân verecektir.

Vatandaşların vazifesi

Arkadaşlar, bütün memleketin sözlerimi duyması lâzınadır. Bu memleketin ihtiyaçlarını temin etmek için yeni programlar, yeni faaliyetler, yeni yollar, yeni limanlardan bahsettiğim zaman, yapılması daha iyi olacak mevzulardan değil, yapılması gayrikabil tehir olan esaslı vazifelerden bahsediyoruz. (Şiddetli alkışlar) Onun için bütün vatandaşların memlekete inanarak çare bulmakta çabuk yürümeleri ve gayret göstermeleri için birbirileriyle müsabaka yapmaları bir vazife ve bir borçtur. (Alkışlar)

Millî paramızın muhafazası

Arkadaşlar, sağlam bir bütçeye istinaden mütemadiyen ilerliyen İktisadî faaliyetin, İktisadî bünyenin sarsılmaz bir halde oluşu, bu memleketin millî para için arıyabileceği ve kabul edeceği teminatın kâffesini vermektedir. Bir memleketin millî parası, sağlam bir bütçeye istinat ederse ve o memlekette sarfolunacak para hiç olmazsa yüzde 50

ye yakın miktarda bütçeye yeni gelir temin edebilecek şeylere sarfolunursa o memleketin parası en sağlam bir para olur. Millî para için tehlike sayılacak bir tek mevzu, haricî ticaret mevzuudur ki o da bugünkü usuller dahilinde devletin doğrudan doğruya kudretli ve tecrübeli elindedir. Kudretli elinde diyorum. Çünkü B. M. Meclisi millî parayı muhafaza etmek için lâzım olan tedbirlerin kâffesine zamanında tevessül etmiştir ve bu müsellemdir. Millî parayı sağlam tutmak için lâzım olan anasırın kâffesi mevcuttur ve bir tedbir mahiyetinde olarak hükümetin daima elindedir. Millî para üzerinde bu kadar açık söylemekten maksadım, paranın kıymetini muhafaza etmek için kat'î bir azim sahibi olduğumuzu anlatmak içindir. Geçen tecrübeler göstermiştir ki bu memlekette saklanacak ve kıymetine güvenilecek para, yalnız Türk parasıdır. Kezalik tecrübeler göstermiştir ki, B. M. Meclisi ve onun hükümeti parayı tutmak kararını muhafaza ettikçe paramızın herhangi bir sarsıntıya maruz kalmasına imkân yoktur. Ancak paranın kıymetini korumak sayesinde ki küçük tasarrufları memleketin imarına sarfetmek için vatandaşları teşvik edeceğiz.

Ahenkli çalışma

Arkadaşlar, memleketin malî vaziyeti, bütçesi, iktisadî faaliyeti üzerinde söylediğim 'sözler hakikatin ta kendisidir. Hiçbir noktayı gizlemeden açıkça söylüyorum. Bu bir haftalık tasarruf haftası faaliyetinde büyük mütehasşılarımız, büyük mes'uliyet adamlarımız memleketin iktisadî faaliyetinin her sahasında size malûmat vereceklerdir. Bu malûmatın hepsi, Atatürk Türkiyesinin Atatürk rejiminin açılmağa, ilerlemeğe doğru nasıl emniyetle yü-

rüdüğünü gösteren vesikalardır. Fakat bu muvaffakiyetlerin ve ilerlemelerin esası, memleketin dahilde ahenkli bir çalışma için iyi geçinme, birbirini iyi tanıma ve tamamlama hususunda hassas ve çok olgun olmasını ister. Bilhassa haricî hâdiselere karşı bütün memleketin kuvvetli ve toplu bir halde çalışması ve hâdiselere hazır bulunması lâzımdır (alkışlar).

Çalışmanın esası emniyettir.

Memleket içinde, ev içinde rahat ve geniş çalışmanın '«sası emniyettir, emniyet. (Alkışlar) Emniyet vasıtalarının ve şartlarının en başında bulunan nokta, milletin kendi içindeki beraberliği, kudreti, inancı ve icap ederse azmi ve cesaretidir. (Şiddetli alkışlar) Son seneler zarfında arsiulusal hâdiseler, geçirilen endişeleri büsbütün izale edecek bir manzara göstermedi. Bilâkis şurada ve burada zuhûra gelen, hâdiseler, yüksek dikkatinizi ehemmiyetle celbedecek bir noktada ve kıymettedir. Biz bu hâdiselerin karşısında sulhun muhafaza olunması için ciddî ve samimî hislerle mütehassissiz. Fakat hâdiselerin şu veya bu şekilde nerelere kadar gideceğini takip etmekten de biran geri durmıyorum. Ve duramıyacağız. (Alkışlar) İnsanlığın faydası ve bilhassa içinde bulunduğumuz yakın mıntakaların menfaati için sulhu muhafaza etmek uğrunda Türkiye, elinden geleni yapacaktır. (Bravo sesleri) Herhangi bir hâdiseye karşısında Türkiye'nin kendi varlığını muhafaza etmek için kâfi derecede kuvvetli ve kudretli olduğuna herkesin inanması, memleketin İktisadî bakımından da büyük bir kuvvettir, büyük emniyettir. (Alkışlar.)

Arkadaşlar, memleketin müdafaa meselelerini ve müdafaa vasıtalarını, iktisadi vasıtalar gibi daima gözönünde bulundurmak lâzımdır. (Bravo sesleri) Onun için Türk Milleti her memleket kadar, fakat çok memlekettten fazla millî emniyet meselelerinde kâfi derecede hassastır ve kâfi derecede hassas olmasını bilecek kadar tecrübe geçirmiştir.

Onun için millî müdafaa meselesinde, millî müdafaa vasıtaları kadar ehemmiyet verdiğimiz nokta, milletin dahilî politikasında vüzuhu, beraberliği, anlayıştaki salabeti istikbale olan inanıdır ve bütün bunlar Atatürk'ün yüksek ve isabetli görüşü ile bütün milleti kendi etrafında bir kişi gibi toplıyabilmek için garanti altına alınmıştır.

Cumhuriyet ilerliyen bir varlıktır.

Arkadaşlar, cumhuriyet, her sene her sahada geniş adımlarla ilerliyen ve yükselen bir varlıktır. Çalışmak için ilerlemek için, bizden hergün daha fazla hız istemektedir. Cumhuriyet çocukları, cumhuriyet devrinin ve büyük Türk varlığının kendisinden istediği vazifelere bütün yüreğiyle, azmi ile devam etmek ve bunun için her şeyden evvel çok çalışmak ve bütün edindiklerini memleketin hayrına ve ilerleyişine hasretmek mecburiyetindedirler. (Alkışlar) Büyük istikbale doğru ilerliyen Türkiyenin çocukları çalışmalarında, anlayışlarında ve vatanseverliklerinde hergün' birbirileriyle yarış edercesine çalışmağa ve ilerlemeğe başlamıştır. (Sürekli alkışlar.)

TAKDİRLER

935 Birincikânun ayı içinde

VALİLER

Kırşehir Valisi Mithat
Saylam:

Hayvanlar vergisi kanunun 4 üncü maddesi mucibince ittihaz ettiği isabetli tedbirler ve gösterdiği ciddî alâka semeresi olarak geçen yıla nisbeten fazla hayvan kayıt ve tesbitinden ötürü Maliye Vekâletince takdir edilmiştir.

KAYMAKAMLAR

Şarkışla Kaymakamı Basri
Özel:

Kasabayı İstasyona düzgün bir şose ile bağlaması ve köylerde özenle çalışmış olmasından ötürü Vilâyetçe takdir edilmiştir.

Aleşkirt Kaymakamı Pertev
Balmumcu:

935 yılı hayvanat sayımında geçen yıllardan fazla hayvan tahakkuk ettiril-

mek suretile gösterdiği faaliyetten ötürü Ağrı Vilâyetince takdir edilmiştir.

Malazkirt Kaymakamı B.
Sıtkı Toğal:

935 yılı hayvanat sayımında geçen yıllardan fazla hayvan tahakkuk ettirilmek suretile gösterdiği faaliyetten ötürü Ağrı Vilâyetince takdir edilmiştir.

Tutak Kaymakamı Celâl
Özelçi:

935 yılı hayvanat sayımında geçen yıllardan fazla hayvan tahakkuk ettirilmek suretile gösterdiği faaliyetten ötürü Ağrı Vilâyetince takdir edilmiştir.

Yıldızeli Kaymakamı Fahri
Özelçi:

Yol işlerinde çok çalışmasından ötürü Sivas Vilâyetince takdir edilmiştir.-

Numarataj işlerini muntazam bir derecede yaptı-

Ergani Osmaniye Kaymakamı
Emin Ergöven

ğından ve kaza muamelâtını
iyi bir tarzda gördüğünden
ötürü Diyarbekir Vilâyetince
takdir edilmiştir.

Görel Kaymakamı Hamit: Kazanın her şubesine ait
vazifeyi güzel idare eyle-
mesinden ötürü Vilâyetçe
takdir edilmiştir.

Doğu Bayazıt Kaymakamı M. Nihat: Transit yolunu ve bu yol
üzerindeki köprüleri tamir ve
kaza muamelâtını iyi idare
ettiğinden ötürü Vilâyetçe
takdir edilmiştir.

Düzeltilme

92 sayılı İdare Mecmuasının 1948 inci sahifesinde Tokat Nüfus Müdürü nüfus işinde dikkatli çalıştığından ötürü Bolu Vilâyetince takdir edilmiş diye yazılmış ise de Bolu Vilâyetince takdir edilen Bolu Nüfus Müdürü Kemal Özmendir. O suretle tashih olunur.

EMEKLİ VE ÖKSÜZ AYLIKLARI

**30/11/935 ten 30/12/935 e kadar İç Bakanlığınca işi biten
emekli ve öksüz aylıkları:**

<u>Adı ev işi</u>	<u>Nev'i tahsis</u>
Konya eski kaymakamı Nuri	Eytam
Mülga iâşe nezareti ihtiyacatı askeriye müdürlüğünden mütekait Muhittin Şevket	„
Gerze hususî muhasebe memuru Ömer Lütfi	„
Eski Emanet kavashğından mütekait M. Raşit	„
Aydın mutasarrıflığından mütekait ölü M. Tevfik	„
Sular müdüriyeti kontrolörü Halil Fevzi	„
Çayhan nahiyesi müdürü ölü Atıf Cengiz Milâs kaymakamı Sırrı	„
İstanbul Vilâyeti idare heyeti kalemi kâtibi Osman	„
Kabadüz nahiyesi müdürü Kemal Altınok	Tekaüt
Bilecik hususî muhasebe başkâtibi Ali Hayri	Eytam
Darülâceze muhasebe masraf kâtibi Recep Gözütok	Tekaüt
İnepazar nahiyesi müdürü ölü Mehmet	Eytam
Beyoğlu belediye şubesi başmemuru Süleyman Muhlis	„
Aydın mutasarrıfı ölü Mehmet Ali Şerif	„
Şırnak hususî muhasebe tahsildarı Ali Rıza	„
Gaziantep hususî muhasebe müdürü Nuri Kav	Tekaüt

KANUNLAR

Askerlik Mükellefiyeti Kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında kanun

Kanun No. 2850

Kabul tarihi: 20/11/1935

Madde 1 — 1111 sayılı Askerlik Mükellefiyeti Kanununun adı (Askerlik Kanunu) şeklinde ve bazı maddeleri aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir:

Madde 2 — Askerlik çağı her erkeğin esas nüfus kütüğünde yazılı ve yazılacak olan yaşına göredir ve yirmi yaşına girdiği sene ikinci kânunun birinci gününden başlayarak 46 yaşına girdiği sene ikinci kânunun birinci gününde bitmek üzere en çok yirmi altı sene sürer. Yerli nüfus kütüklerinin birinde yazılı olmayan kimselerin yabancı kütükleri yerli kütükleri gibi sayılır.

Muhacirlerin askerlik çağlarının başlangıcı, geldikleri yılda nüfus kütüklerine geçen yaşlarına ve bu esasa göre hesap olunur. Nüfus doğum kâğıtlarında doğumlarının ay ve günü yazılı olmayanların günleri yılın temmuzunun birinci günü sayılır.

Geldikleri yıl ikincikânun birinde 22 yaşını bitirmiş olanlar muvazzaf hizmete tâbi tutulmayıp yaşları efrat arasına ihtiyata geçirilirler Bu gibilerin her ne sebeple olursa olsun nüfus kütüğüne yazılmalarının gecikmiş olması, geldikleri zaman yaşlarına göre başlayacak olan askerlik çağlarını geciktirmez. Bunlar nüfus kütüğüne yazıldıkları tarihten başlayarak İki yıl geçmedikçe talim, manevra ve başka iş için silâh altına çağırılmazlar.

Geldikleri yıl ikincikânun birinde 22 yaşını bitirmiş olan-

lar muvazzaf hizmetini yapmağa mecbur tutulurlar. Ancak bunlardan geldikleri tarihte (16 : 22 dahil) yaşında olup ta Hükümetçe iskân edilenlerin ve Hükümetin gösterdiği yerde yurd tutanların muvazzaflık hizmetleri, nüfus kütüğüne kaydolundukları tarihten başlayarak iki yıl geciktirilir ve bu hizmetleri en yakın piyade kıt'alarında yaptırılmak üzere altı aya indirilir.

Hükümetçe iskân edilmeyenler veya Hükümetin gösterdiği yerde yurd tutmak istemeyenler yalnız iki yıllık geciktirme hakkından istifade ederler.

Memleketlerinde tahsilleri ihtiyat zabiti yetişecek derecede olup ta, geldikleri tarihte 22 yaşını bitirmiş olanlarla memleketlerinde askerlik yapmış ve fakat 22 yaşını bitirmemiş bulunanlardan ihtiyat zabiti olmak isteyenler ve geldikleri tarihte 22 yaşını bitirmemiş ve memleketlerinde askerlik etmemiş olanlar iki yıl geciktirme müddetinden sonra 1076 sayılı kanun hükümlerine tâbi tutulurlar.

Muhacirler arasında önce tâbi oldukları Hükümet ordusunda ihtiyat veya muvazzaf zabıt olanlardan lâzım olan evsafı taşıyanlar staja tâbi tutularak, ihtiyat zabıtlığıne geçirilirler.

Umumî seferberlikte muafiyet yoktur.

Ancak nüfus kütüğüne kayıd olundukları tarihten bağliyerek üç ay geçmemiş olanların silâh altına alınmaları üç ayın sonuna bırakılır. Bir yıl içinde nüfus kütüğüne kayıtlarını yaptırmıyanlar yukarıdaki muafiyetten istifade edemezler.

Eski memleketlerinde askerlik ettiklerini veya bunun yerine bedel verdiklerini tevsik edenler tekrar muvazzaf hizmete tâbi tutulmayıp yaşlıları yerli efrad ile ihtiyata geçirilirler. Türkiye içinde bir iskân mıntakasından diğer bir iskân mıntakasına Hükümetçe naklolunarak yerleştirilen va-

tandaşlardan muvazzaf hizmete tâbi olup ta bunu henüz yapmamış olanların bu hizmetleri, yerleşecekleri yere vardıkları tarihten başlayarak iki yıl geciktirilir ve en yakın piyade kıt'alarında yaptırılmak üzere altı aya indirilir.

Kanunen muhacir tanınmıyan mülteciler ve ecnebilerden Türk vatandaşlığına girenler vatandaşlığa alındıkları tarihte hangi yaşta iseler o yaştaki yerli efrad gibi askerliklerini yaparlar.

Madde 5 — Muvazzaflık devri; piyade sınıfında (ve hizmet müddetleri, 1,5 seneden ziyade olan sınıflara bağlı bulunmıyan bütün müesseselerde) 1,5 diğer sınıflarla muzıkada 2, gümrük ve jandarmada 2,5 ve denizde 3 sene olup kıt'aya duhul gününden başlar. 1,5 seneden ziyade askerlik yapacakların fazla yaptıkları askerliklerinin karşılığı olmak üzere askerlik çağlarının sonundan iki kat düşülür.

Madde 10 — Her askerlik şubesinde numarasız efradın hepsi ve numaralılar ihtiyaç nisbetinde ve numara sırasile askere alındıktan sonra fazla kalanlara (artık efrad) denir.

Artık efrad, lâzım olduğu vakit arkadaşları ihtiyata geçiriciye kadar askerlik yapmak üzere çağırılabilirler. Arkadaşları ihtiyata geçinciye kadar çağırılmamış olan artık efrad arkadaşları ile ihtiyata geçirilir.

Kısa hizmet yaparak veyahut yaşlılarından evvel askere giderek muvazzaf hizmetlerini bitirdikleri için ihtiyata geçmek üzere terhis edilenlere (ruhsatlı efrat) denir. Ruhsatlı efrad ihtiyata geçinciye kadar seferberlik olmadıkça tekrar muvazzaflık hizmeti için askerliğe çağırılmaz.

Madde 11 — Gönüllü asker, ancak deniz ve jandarma sınıfları ile gedikli küçük zabıtlık için alınır. Gönüllü için asgarî kabul haddi on sekiz yaşını ikmaldır.

Madde 16 — Yoklamaya çıkacak zabıtlarla memurlara kendi vekâletlerince usulü veçhile harcırah verilir.

Madde 17 — Her sene askerlik çağına giren erkeklerin nüfus kütüğündeki adlarıyla baba adını, yaşlarını ve soyadlarını gösterir tasdikli defterleri bir ay evvel askerlik şubelerince nüfus idarelerinden alınır. İlk ve son yoklamalar işbu kayıtlara göre yapılır.

Her sene ikincikânunun birinci gününden başlayarak bu künyeler, örneğine göre ayrı ayrı cetvellere yazılır ve köy ve mahallelerde herkesin görebileceği yerlere yapıştırılır. Herkes bu cetvellerde göreceği yanlışlığı veya adları yazılmamış olanları, kendilerinin olsun olmasın yoklama memurlarına veya askerlik şubelerine bildirir. Köy ihtiyar meclisi ve mahalle mümessili bu hususta istenilen ve icap eden malûmatı yoklama memurlarına bildirmeğe mecburdurlar.

İlk yoklama memurları, bu yoklama müddeti için köy ve mahallelere giderek yoklamayı yaparlar ve askerlik çağına girmiş olanlar, cetvellerde adları bulunsun bulunmasın bu yoklamada sağlamlığı, okuyup yazması, tahsil derecesi, san atı ve bulunduğu yer hakkında yoklama memurlarına kendisi giderek malûmat vermeğe yahut yazı ile veya başka birisile bunları bildirmeğe ve nüfus hüviyet cüzdanlarını göstermeğe borçludurlar. Bu suretle ilk yoklaması yapılan herkesin yoklama neticesi şube ve nüfustaki yoklama defterlerine ve hüviyet cüzdanlarını göstermeğe borçludurlar. Bu suretle ilk yoklaması yapılan herkesin yoklama neticesi şube ve nüfustaki yoklama defterlerine ve hüviyet cüzdanının askerlik hanesine doldurularak yoklama memurları tarafından tasdik olunur ve son yoklamada bu cüzdanlarla bulundukları mahallin askerlik meclisine herhalde gelmeleri ve gelmeyenlerin cezalandırılacağı kendilerine veya vekillerine anlatılır.

Madde 21 — Askerlik meclisleri aşağıda gösterilen kimselerden mürekkeptir:

1 — Mahallin en büyük mülkiye memuru (veya yerine göndereceği zat) ;

2 — Askerlik şubesi reisi veya vekili;

3 — Nüfus müdürü veya memuru;

4 — Mahallî idare heyetinden ve belediyesinden birer zat;

5 — İki hekim (birisı sivil olabilir).

Bunlardan en büyük mülkiye memuru (veya yerine göndereceği zat vali muavini ise) meclise reis ve şube reisi veya vekili muavin olur,

Şubedeki diğer zabitan ile köy ihtiyar meclisi ve mahalle mümessilleri, sorulacak işlere dair malûmat vermek ve rey sahibi olmamak üzere mecliste bulunurlar.

Askerlik meclisi kararile asker edilenlerden ihtiyat zabiti yetişecek derecede tahsili olanlar yoklamayı müteakip ve yüksek mekteplerde askerî ders görecekler ilk ders senesi başında doğrudan doğruya Millî Müdafaa Vekâletince ve diğerleri aşağıda yazılı encümente muhtelif sınıflara ayrılırlar.

1 — Şube reisi veya vekili (reis),

2 — Meclis hekimleri (aza),

3 — Jandarma zabiti (aza) (Yalnız jandarmaya ayrılacak efrat hakkında rey sahibidir),

4 — Deniz zabiti (aza) denize efrat verecek sahil şubelerinde bulunur. Yalnız deniz efradı hakkında rey sahibidir.

İdare heyeti kararile numarasız asker edilenlerin sınıflarının tayini, mıntakasında bulundukları kolorduya aittir.

Madde 23 — Kolordu kumandanları, askerlik meclislerinde bulunması lâzım gelen askerî hekimleri vaktinde tayin ederler ve eksik kalacak olanları Millî Müdafaa Vekâletine bildirirler. Millî Müdafaa Vekâleti, Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâletile muhabere ederek hekim noksanlarını sivil

hekimlerden tamamlar ve sahil şubelerinde bulunacak deniz zabitlerini de tayin eyler.

Madde 34 — Aşağıda yazılı şartları haiz olanlar, aşağıdaki fıkralarda gösterilen kısa hizmetlerden birile muvazzaf hizmetlerini yaparlar:

A) kanunu mahsusu mucibince ihtiyat zabiti olacaklar için tahsil ve askerî ehliyetnameleri derecelerine göre hizmet müddeti 6, 8, 10, 12 aydır.

İhtiyat zabıtlığıne liyakat göstermiyenlerin kısa hizmet hakları kaldırılarak muvazzaf hizmetleri işbu kanuna göre tamamlattırılır.

Orta mektep ve muadillerde tali derecedeki meslek mektepleri ve muadilleri mezunlarından orta askerî ehliyetnameyi haiz olanların sınıflarına mahsus muvazzaflık hizmet müddetleri nihayetinden iki ay indirilir.

B) Ellerinde pilot şهادetnamesi olup işbu şهادetnameleri Hava Mektebi Kumandanlığınca tasdik edilmiş olanlardan askerî tayyarecilikte bilfiil istihdam olunarak askerî pilotluk şهادetnamesi alanlar 12 ay.

C) 3 ve daha ziyade oğlu olup ta bunlardan ikisi askerliklerini yaparken veya tebdili havada iken ölmüş bulunan baba veya dul ananın üçüncü ve diğer oğulları 12 ay.

D) 3 ve daha ziyade oğlu askerde veya tebdili havada ölmüş bulunan baba veya dul ananın diğer oğulları altı ay.

Askere şevkleri veya herhangi bir kıt'a ve müessesede müstahdem bulundukları şube kütüklerde veya evlerine ve komşularına gelen kıt'alarınca tasdikli mektuplarla sabit ve askerden izinli veya firar olarak ayrıldıklarına ve yahut şevkleri ve mektupları tarihinden itibaren beşinci sene sonuna kadar sağlıklarına veya öldüklerine dair bir haber gelmediği belediyelerin ve ihtiyar meclislerinin idare heyetle-

rinden tasdikli şehadetnameler ile anlaşılmış olanlar askerde ölmüş sayılır.

C, D fıkralarına göre kısa hizmet yapacaklar en yakın piyade kıt'alarına verilir.

H) Binicilikleri, binicilik idman klüplerinden veya kazaları belediye heyetlerinden tasdik edilenlerden (5:7) yaşında ve en az (1,45) yüksekliğinde süvariye elverişli sağlam kendi bineği ve nümunesine uygun bir eğer takımı ile müracaat edenler 12 ay, (İşbu hizmet, arzu ettikleri bir süvari kıt'asında yaptırılır.)

Bunlar kıt'aya girdikleri günden itibaren beş sene müddetle hayvan ve eğer takımların hüsnü muhafaza eylemeleri ve her ne sebebe mebni olursa olsun zıya ve telef vukuunda aynı şartlar altında diğerini tedarik etmiş bulunmaları meşruttur (Zıya ve telef, seferde umumî ahkâma tâbidir). Bu müddet zarfında hayvan ve eğer takımlarını hüsnü muhafaza etmedikleri ve zıya ve telef vukuunda yerine diğerini tedarik eylemedikleri kıt'a ve şubelerince anlaşılanlara muvazzaf hizmetleri tamamlattırırlar.

İşbu efradın müstahdem oldukları müddeteç hayvanlarının iâşe, muytabiye ve sair masrafları Hükümete aittir.

V) Sakat efrat 12 ay (bu müddetin altı aya indirilmesine Millî Müdafaa Vekâleti salâhiyettardır).

Bu maddenin muhtelif fıkralarında yazdı sebeplerle kısa hizmete tâbi tutulacak efrattan (ihtiyat zabiti yetişecekler hariç) sakat olanlara kısa hizmetlerinden az olan yaptırılır.

Ertesi seneye bırakma

Madde 35 — Son yoklama sırasında aşağıda gösterilen sebeplerle askerlik yapmayacakları anlaşılanların muamele ve muayeneleri ertesi seneye bırakılır:

A) Vücutları askere yarıyacak derecede büyümemiş olanlar.

B) Zamanın gelmesiyle veya tedavi ile geçecek illet ve hastalıkları olduğu sıhhi muayene neticesinde anlaşılanlar ve mevkuf veya mahpus olanlar (bunlardan işbu kanunda yazılı çağırılma zamanına kadar iyileşecekleri veya mahpusiyetleri biteceği anlaşılanlar ertesi seneye bırakılmayıp bedenî kabiliyetlerine göre asker edilirler).

C) Askerî mekteplerle nizamname ve talimatnamelerine göre devam mecburiyeti olan resmî ve yüksek mekteplerle liseler ve orta mekteplerde ve talî meslek mekteplerinde veya bu derecelerde olduğu Maarif Vekâleti veya müdürlüklerinden tasdik edilen hususî ve ecnebi mekteplerde ve aynı evsafa bulundukları Maarif Vekâletince tasdikli memleket harici mekteplerde okumakta oldukları anlaşılanlar.

Bunların ertesi seneye terki en çok 29 yaşını bitirinciye kadar uzar. Bu yaşa kadar tahsillerini bitirmemiş olanlar, iki sene üstüste sınıf geçmiyenler, yüksek bir mektebi bitirdikten sonra diğer yüksek bir mektebe veya ihtisas şubelerine ayrılmış müesseselerin ve üniversitenin bir şubesini bitirdikten sonra diğer şubesine girenler, ertesi seneye bırakılmayıp asker edilirler. İşbu talebenin derslerine muntazaman devam etmeleri şartile tahsil saatleri haricinde memuriyet, vazife, san'at, ticaret ve ziraatle iştigalleri tecillerine mâni değildir.

D) İki oğlu olup ta biri askerde bulunan bir baba veya dul ananın askerlik çağına giren diğer oğlu, kardeşi muvazzaf hizmetini bitirinciye kadar.

Bir baba veya dul ananın ikiden ziyade oğlu olup ta ikisi askerde iken askerlik çağına giren diğer oğulları kardeşlerinden birisi muvazzaf hizmetini bitirinciye kadar sevkolunmazlar (on beş yaşından küçük olanlar ve geçime yardım

edemeyecek derecedeki malûller hesaba katılmaz).

Bu fıkraya tâbi olanların muamelesi, celp ve sevk zamanında şevkin geciktirilmesi ve birlikte askere alınacaklar için baba veya dul ana hangisinin bırakılmasını isterse onun bırakılması suretile yapılır.

İşbu fıkranın hükümleri harp olmadığı zamana mahsustur.

Madde 40 — Hastalık veya muvakkat çürüklüğe dair hekimler tarafından verilen rapor üzerine ertesi seneye bırakma işi son yoklama zamanında askerlik meclislerince, başka zamanlarda idare heyetlerince yapılır.

Sevkin geciktirilmesi işi, numaralı veya numarasız askerliklerine karar verilenlerin kıt'aya girinciye kadar geçecek müddet içinde sıhhi hallerinin göstereceği lüzum üzerine askerlik şubelerince yapılır.

Madde 69 — Seferberlik zamanlarında çağırılacak efrat ile muvazzaflardan beş sene ağır hapis ve daha ziyade cezayı müstelzim cürümler müstesna olmak üzere diğer bir cürüm veya kabahat ile maznun veya mahkûm (mevkuf veya mahpus olsun olmasın) olanların muhakemeleri veya mahkûm oldukları cezanın infazı terhislerine talik olunur.

Bu müddetler içinde dava ve ceza müruru zamanları işlemez.

Madde 80 — Kıt'a ve müesseselerden kaçan veya aldıkları izin ve tebdilihava müddetini geçiren efrat kıt'a ve şubelerce ele geçirilinciye kadar aranır ve elde edilenler nezaret altında kıt'alarına sevkedilmek üzere mahallî hükümetine teslim olunur.

Firar ve izinsiz olarak geçen müddetlerle herhangi bir mahkemenin hükmettiği hapis cezaları muvazzaf ve ihtiyat

hizmetlerinden sayılmaz. Disiplin cezaları hizmetten sayılır.

Beraatle neticelenen davalarda mevkufiyet müddetleri hizmetten sayılır. Ancak muvazzaflardan altı ay talim görmemiş olanlara bu müddet tamamlattırılır. İhtiyatlara talim müddeti kadar hizmet yaptırılır.

Madde 81 — Askerlik çağına girdikten sonra yaşlarını değiştirenlerin yaşlarında yapılan değişikliğin askerliklerine tesiri yoktur. Ancak son yoklama görmemiş olanlardan nüfus kütüğünde yazılı yaşları, şahıslarına uygun görülmiyenlerin yaşlarının tashihini nüfus kanununa göre ait olduğu mahkemeden istemek üzere askerlik meclisleri veya askerlik daire ve şube reisleri veya mahallinin en büyük mülkiye memuru tarafından müddeiumumiye müracaat olunur ve bilmuhakeme takdir olunacak yaşa göre askertikleri yaptırılır.

Askerlik meclislerinin veya askerlik daire ve şube reislerinin veya mahallin en büyük mülkiye memurunun istemesi üzerine yaşları değiştirilenlerden değişen yaşlarına göre son yoklama görmemiş veya görmekte bulunmuş olanların yaşlarıyla yoklamaları yapılır. Arkadaşları son yoklama görmüş olanlardan 23 yaşını bitirmemiş bulunanlar yalnız muvazzaf hizmete ve 23 yaşını bitirmiş olanlar 86 ncı madde hükmüne tâbi tutulurlar ve muvazzaf hizmetini yaptıktan sonra yaşlıtlarının bulunduğu sınıfa geçirilirler.

Askerlik çağına girmezden evvel yaşlarını değiştirenlerin değişen yaşları kabul olunur. Bunlardan yaşlarını büyütmüş olanlar değişen yaşlarına göre arkadaşları son yoklama görmemiş veya görmekte bulunmuş iseler arkadaşları veçhile yoklamaları yapılır. Yaşıtları son yoklama

görmüş bulunanlar hakkında ise emsallerinin sevk edilmediğine göre 84 ve sevk edildiklerine göre 86 ncı maddeler mucibince muamele yapılır.

Madde 83 — Askerlik çağına girmiş olup ta yirmi yaşına girdiği sene temmuzunun birinci gününe kadar 17 nci. madde veçhile doğrudan doğruya veya herhangi bir vasıta ile ilk yoklamasını yaptırmayan ve yoklama defterine ismini yazdırmıyanlardan son yoklamanın devam ettiği günler bitinciye kadar müracaat eden veya ele geçenler, bin kuruş para cezasına tâbi tutulur ve her iki yoklamaları birden yapılarak keyfiyet cüzdanlarına yazılır.

Madde 86 — Son yoklamada bulundukları yerdeki askerlik meclisine ve yahut konsolosluklara gelmeyen ve 26 ncı maddede yazılı mazeretlerini bildirmiyen ve birlikte askerlik muamelesine tâbi oldukları doğumluların celp ve şevkine kadar da ele geçmiyen mükellefler, elde edildiklerinde bulundukları yerde ve yahut yol masrafı kendileri tarafından verilmek üzere en yakın yerde bulunan iki askeri hekime (birisi sivil olabilir) muayene ettirilir. Muayene neticesinde askerliğe elverişli oldukları anlaşılanlar askerlik meclislerince ve toplu değilse idare heyetlerince numarasız asker edilirler ve askerlik meclisleri çalışmadığı zamanlarda sınıfları ve mürettepleri, mıntakasına bulundukları kolordularca tesbit edilerek muvazzaf hizmetleri yaptırılmak üzere derhal işbu mürettebata sevk olunurlar (35 yaşını bitirmiş olanlarla daha yukarı yaşta bulunanlar geri hizmetlerde istihdam olunurlar).

Sıhhatleri muvakkaten askerliğe elverişli olmadığı anlaşılanlar keza askerlik meclisi veya idare heyetlerince numarasız asker edilir ve şevkleri geri bırakılır. Bunların sonradan yaptırılan muayenelerinde sıhhi halleri, askerlikten büsbütün çıkarılmalarını icap ettilirse 41 inci madde

hükmüne tâbi tutulurlar. Askerliğe elverişli olduklarını gösterirse sınıfları ve mürettepleri yukarıdaki gibi tesbit olunarak hemen sevk edilirler.

Sıhhî hallerinden dolayı ilk muayenede askerlikten büsbütün çıkarılmaları icap edenler 41 inci madde hükmüne tâbi tutulurlar. 86 ncı maddi hükmüne girenler askerî mahkemelere verilir.

Madde 87 — Son yoklama arasında ertesi seneye terki mucip mekteplerde okumakta olup ta bulundukları mahal askerlik meclislerine veya şubelerine tahsil derecesi hakkında tasdikli şهادetname göndermemiş olanlar 15 lira para cezasına tâbi tutulur ve ertesi seneye bırakılır.

Madde 89 — Numaralı veya numarasız asker edilmiş; mükellefler, yapılan davet üzerine birlikte sevk edilecekleri arkadaşlarının şevki gününe kadar gelmez ve bunun da 47 nci maddede yazdı özürlerden ileri gelmediği tasdik edilmiş bulunursa veya sevk edilirken askerliğini yapacağı kıt'aya gitmeksizin kaçarlarsa askerî mahkemelere verilirler ve elde edilenler hemen sevk olunurlar..

Bunlardan ihtiyat zabiti yetişme şartları haiz, olanlar, cezalarını gördükten sonra muayyen zamanlarda hazırlık kıt'asına veya ihtiyat zabıt mektebine sevk edilirler.

Madde 90 — İhtiyat efrattan olup talim ve manevra için çağırıldıkları halde 47 nci maddeye göre özürsüz gelmedikleri anlaşılanlar askerî mahkemelere verilirler ve arkadaşları kadar hizmete tâbi tutulurlar. Bu gibiler, askerlik borcunu ödemedikçe ve cezasını görmedikçe bir memuriyette kullanamazlar. Bunların dahilî asayiş için celpleri 59 uncu madde mucibine seferberlik ahkâmına, tâbidir.

Madde 92 — Askerlik çağına girmiş efrattan girdikleri sene ilkteşrin sonuna kadar son yoklamasını yaptırarak nü-

fus hüviyet cüzdanına işaret ettirmemiş olanları bilerek resmî veya hususî hizmete alanlar Askerî Ceza Kanununa göre cezalandırılırlar.

Madde 93 — İlk ve son yoklamasını yaptırmış olsun olmasın 21 yaşına girmiş ve yaşıtları çağırılıp askere sevk edilmiş efrattan daha sonra sevk edileceklerini gösterir cüzdanlarında bir işaret bulunmayanları bilerek resmî veya hususî hizmete alanlar, Askerî Ceza Kanununa göre cezalandırılırlar.

Seferberlikte bu gibileri ve ruhsatlı ve ihtiyat efrattan olup ta çağırılmış oldukları halde gitmemiş bulunanları ve kıt'alardan kaçmış olanları veya izinsizleri bilerek resmî ve hususî hizmete alanlar ve bu gibilerin gizlenmelerine ve kaçmalarına yardımcı dokunduğu anlaşılanlar askerî mahkemelere verilir.

Madde 96 — Görünüşe göre yirmi yaşlarına girmiş oldukları halde isimlerini nüfus kütüğüne yazdırarak cüzdan almamış saklılardan ele geçenler veya kendiliğinden gelenler Nüfus Kanunu mucibince nüfus kütüğüne yazılmak üzere nüfus idarelerine gönderilir. Nüfus idarelerince külüğe yazılarak keyfiyet askerlik şubelerine hemen bildirilir. Bu gibilerden yaşlarına göre arkadaşlarının son yoklamaları yapılmış olanlar numarasız asker edilerek arkadaşlarının sevk edilmiş olup olmadıklarına nazaran haklarında 84 üncü veya 86 ncı maddelerin hükümleri tatbik olunur ve askerlikleri yaptırıldıktan sonra yaşıtılarının bulunduğu sınıfa geçirilir. Arkadaşları son yoklama görmemiş veya görmekte bulunmuş olanların yoklamaları ve askerlikleri onlar gibi yaptırılır.

Madde 97 — Kıt'a ve müesseselerden kaçan efrat hakkında Askerî Ceza Kanununa göre muamele yapılır.

Madde 98 — Askerlikten kısmen veya kâmilten kurtul-

mak için hile yapanlar ve bunların suç ortakları askerî mahkemelere verilir.

Madde 108 — 86 ncı madde hükmüne giren yoklama, kaçağı ve saklılarla bakayadan bedel alınmaz.

Madde 2 — 1413 sayılı kanunun ikinci ve üçüncü madleri ile 2053 ve 2238 sayılı kanunlar mülgadır.

Madde 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 4 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

26/11/1935

1076	sayılı	kanun	628
1111	“	“	631, 632, 633, 634, 635
1413	“	“	1168
1507	“	“	1211
2053	“	“	2143
2138	“	“	2380
2238	“	“	2419
2607	“	“	2886
477	“	karar	1118
601	“	“	1709 Sayılı Resmî Gazetededir.

**Birinci, Üçüncü ve Dördüncü Umumî Müfettişliklerle*
Müşavirliklerinin teşkilât kadroları hakkında kanun**

Kanun No. 2865

Kabul tarihi: 16/12/1935

Madde 1 — 25 haziran 1927 tarih ve 1164 numaralı kanunun verdiği salâhiyete binaen Hükümetçe teşkil edilmiş; olan Birinci Umumî Müfettişlikle bu defa yeniden teşkil olunan Üçüncü ve Dördüncü Umumî Müfettişliklerin ve bir müfettişlikler emrinde bulunacak müşavirliklerin kadroları bağlı (1) numaralı cetvelde gösterilmiştir.

Bu cetvelde gösterilen kadrolar, ait oldukları Vekâlet-

lerin kadrolarına eklenmiştir.

Madde 2— Müşavirliklere icabında müfettişler de tayin olunabilir. Bu takdirde emrinde oldukları umumî müfettişliğin merkezi, bu müfettişlerin mıntaka merkezleri sayılır.

Müşavirliklere ait dereceler azamî olup icap ettiği takdirde bu vazifelere kadrodaki maaşları karşılık gösterilmek suretile daha aşağı derecelerden memur tayini caizdir.

Bu takdirde kendilerine 1452 numaralı kanunun müsait olduğu derece maaşı verilir.

Madde 3 — 1452 sayılı kanuna bağlı (2) numaralı cetvelin Dahiliye Vekâleti kısmı ile Adliye teşkilât ve kadrolarında yapılacak tadilâta dair olan 2474 sayılı kanuna bağlı cetvelden ve iskân işlerinin Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekillğine devrine ve ayrı bir bütçe ile idare olunmasına dair olan 2849 sayılı kanuna bağlı (B) cetvelinden derece, adet ve maaşları (2) numaralı cetvelde yazılı memuriyetler çıkarılmıştır.

Muvakkat madde 1 — Birinci maddede yazılı Umumî Müfettişlikler ile müşavirliklerin bağlı (3) numaralı cetvelde gösterilen ücretli müstahtemleri, 1935 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununun beşinci maddesine bağlı (D) cetvelinde ait olduğu Vekâlet kadrolarına eklenmiştir.

Muvakkat madde 2 — Birinci ve muvakkat birinci maddelerde gösterilen kadroların 1935 malî yılı maaş ve ücretleri ile Üçüncü ve Dördüncü Umumî Müfettişliklerin masrafları karşılığı olarak 1935 malî yılı umumî muvazenesine giren bir kısım daire bütçelerinin bağlı (4) numaralı cetvelde gösterilen fasıllarına 110.250 lira munzam ve Dahiliye Vekâletinde yeniden açılan ve bağlı (5) numaralı cetvelde gösterilen fasıllara da (93.760) lira fevkalâde tahsisat konmuştur. Bu tahasisatın karşılığı 2466 ve 2643

sayılı kanunlar mucibince toplanacak paralardan temin olunur. 341 ve 342 nci fasıllara konulmuş olan tahsisatın nerelere sarfedileceği İcra Vekilleri Heyeti kararile tesbit olunur.

Yukarıda yazılı 204.010 lira 1935 malî yılı varidat bütçesinde açılan fevkalâde varidat tertibine başkaca irat kaydolunur.

Muvakkat madde 3 — 1935 malî yılı Umumî Muvazene Kanununa bağlı (D) cetvelinin Dahiliye Vekâleti kısmından, sayı ve ücretleri bağlı (6) numaralı cetvelde gösterilen müstahtemler kaldırılmıştır.

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

21/12/1935

1452 numaralı kanun 1229
 2466 „ „ 2714
 2474 „ „ 2715
 2643 „ „ 2891
 2849 „ „ 3162 ve 2730 numaralı 1935 mali yılı
 Muvazenei Umumiye Kanunu 3016 sayılı Resmi Gazetelerdedir.

[1] NUMARALI CETVEL

<u>Derece</u>	<u>Memuriyetin nev'i</u>	<u>Adet</u>	<u>Maas</u>
---------------	--------------------------	-------------	-------------

Dahiliye Vekâleti Birinci Umumî Müfettişlik

1	Umumî Müfettiş	1	150
2	Başmüşavir	1	120
5	Yabancı İşler Müdürü	1	80

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
7	Yazı İşleri Müdürü	1	55
7	Evrak „	1	55
6	İstatistik „	1	70
5	Emniyet Müşaviri	1	80
7	„ „ Muavini	2	55
11	İstihbarat Memurları	2	30
14	„ „ (Muhtelif merkezlerde)	3	20

Üçüncü Umumî Müfettişlik

1	Umumî Müfettiş	1	150
2	Başmüşavir	1	125
5	Yabancı İşler Müdürü	1	80
7	Hususî Kalem „	1	55
7	Yazı İşleri „	1	55
7	Evrak „	1	55
6	İstatistik „	1	70
5	Asayiş Müşaviri ^[1]	1	80
7	„ „ Muavini ^[1]	1	55
6	Emniyet Müşaviri ^[1]	1	70
7	„ „ Muavini ^[1]	1	55
11	İstihbarat Memurları	2	30
14	„ „ (Muhtelif merkezlerde)	3	20

Dördüncü Umumî Müfettişlik

1	Umumî Müfettiş	1	150
2	Başmüşavir	1	125
7	Hususî Kalem Müdürü	1	55

¹ Maaş ve emsal hasılnı geçmemek üzere ücret verilebilir.

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
14	Kâtip	3	20

Maliye Vekâleti

5	Birinci Umumî Müfettişlik Müşaviri	1	80
5	Üçüncü “ “ “	1	80
5	Dördüncü „ „ „	1	80

Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâleti

5	Birinci Umumî Müfettişlik Müşaviri	1	80
6	„ „ „ „ Muavini [²]	1	70
7	„ „ „ „	1	55
5	Üçüncü „ „ „	1	80
6	„ „ „ „ Muavini [2]	1	70
7	„ „ „ „	1	55
5	Dördüncü „ „ „	1	80
6	„ „ „ „ Muavini [²]	1	70

Adliye Vekâleti

5	Birinci Umumî Müfettişlik Müşaviri	1	80
6	„ „ „ „ Muavini	1	70
5	Üçüncü „ „ „	1	80
6	„ „ „ „ Muavini	1	70
5	Dördüncü „ „ „	1	80

Maarif Vekâleti

5	Birinci Umumî Müfettişlik Müşaviri	1	80
---	------------------------------------	---	----

² İskân işlerine bakacak.

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
5	Üçüncü Umumî Müfettişlik Müşaviri	1	80
5	Dördüncü „ „ „	1	80

Nafia Vekâleti

5	Birinci Umumî Müfettişlik Müşaviri	1	80
6	„ „ „ „ Muavini [³]	4	70
5	Üçüncü „ „ „	1	80
6	„ „ „ „ Muavini [³]	4	70

İktisat Vekâleti

5	Birinci Umumî Müfettişlik Müşaviri	1	80
5	Üçüncü „ „ „	1	80
6	Dördüncü „ „ „	1	70

Ziraat Vekâleti

5	Birinci Umumî Müfettişlik Müşaviri	1	80
6	„ „ „ „ Muavini	1	70
5	Üçüncü „ „ „	1	80
6	„ „ „ „ Muavini	1	70
5	Dördüncü „ „ „	1	80
6	„ „ „ „ Muavini	2	70

[2] NUMARALI CETVEL

Dahiliye Vekâleti

1452 sayılı kanuna bağlı (2) numaralı cetvelden çıkarılacak olanlar

1	Umumî Müfettiş	1	150
---	----------------	---	-----

³ İki mimar olacak.

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
2	Başmüşavir	1	125
5	Asayiş Müdürü	1	80
7	„ „ Muavini	1	55
5	İstihbarat Müdürü	1	80
7	„ „ Muavini	1	55
7	Umuru Tahririye Müdürü	1	55
7	Kalemi Mahsus Âmiri	1	55
9	Evrak Memuru	1	40
16	İstihbarat Memuru	4	16

2474 sayılı kanuna bağlı cetvelden çıkarılacak olanlar

4	Birinci Müfettişlik Adlî Müşaviri	1	90
---	-----------------------------------	---	----

**2849 (sayılı kanuna bağlı (A) cetvelinden
çıkarılacak olanlar**

6	Birinci Umumî Müfettişlik İskân Müşaviri	1	70
7	„ „ „ „ „ Muavini	1	55

[3] NUMARALI CETVEL

Memuriyetin nev'i	Adet	Ücret Lira
-------------------	------	---------------

Dahiliye Vekâleti

Birinci Umumî Müfettişlik

Hususî Kalem Kâtibi	1	175
Kâtip	5	150
“	4	125
Levazım ve Daire Müdürü	1	150
Kâtip	1	75
İstatistik Kâtibi	1	100
“ “	2	60

Memuriyetin nev'i	Adet	Ücret Lira
Emniyet Müşavirliği Kâtibi	2	150
“ “ “	1	100
Odacı	6	30

Üçüncü Umumî Müfettişlik

Kâtip	5	150
“	4	125
Levazım ve Daire Müdürü	1	150
Kâtip	1	75
İstatistik Kâtibi	1	100
“ “	2	60
Emniyet Müşavirliği Kâtibi	2	150
” ” ”	1	100
Odacı	6	30:

Dördüncü Umumî Müfettişlik

Levazım ve Daire Müdürü	1	150
Odacı	10	30

Maliye Vekâleti

Birinci Umumî Müfettişlik Müşavirliği Kâtibi	1	100
Üçüncü “ “ “ “	1	100'

Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâleti

Birinci Umumî Müfettişlik Müşavirliği Kâtibi	1	150
“ “ “ “ “	3	100

Memuriyetin nev'i				Adet	Ücret Lira
Üçüncü	Umumî	Müfettişlik	Müşavirliği	Kâtibi	1 150
“	“	“	“	“	3 100
Dördüncü	„	“	“	“	6 125

Adliye Vekâleti

Birinci	Umumî	Müfettişlik	Müşavirliği	Kâtibi	1 125
“	“	“	“	“	1 100
Üçüncü	“	“	“	“	1 125
“	“	“	“	“	1 100

Maarif Vekâleti

Birinci	Umumî	Müfettişlik	Müşavirliği	Kâtibi	1 100
Üçüncü	“	“	“	“	1 100

Nafia Vekâleti

Birinci	Umumî	Müfettişlik	Müşavirliği	Kâtibi	3 100
Üçüncü	“	“	“	“	3 100

İktisat Vekâleti

Birinci	Umumî	Müfettişlik	Müşavirliği	Kâtibi	1 100
Üçüncü	“	“	“	“	1 100

Ziraat Vekâleti

Birinci	Umumî	Müfettişlik	Müşavirliği	Kâtibi	2 100
Üçüncü	“	“	“	“	2 100

[4] NUMARALI CETVEL

F.	M. Muhassasatın nev'i	Lira
Maliye Vekâleti		
142	Memurlar maaşı	3840
145	1 Daimî müstahtemler	1200
Dahiliye Vekâleti		
312	Memurlar maaşı	24460
315	Vilâyat müstahtemleri ücreti	18950
Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti		
466	Memurlar maaşı	8640
469	Vilâyat müstahtemleri ücreti	9900
Adliye Vekâleti		
506	Memurlar maaşı	5940
.509	Vilâyat müstahtemleri ücreti	2700
Maarif Vekâleti		
542	Memurlar maaşı	3610
545	Vilâyat müstahtemleri ücreti	1200
Nafia Vekâleti		
612	Memurlar maaşı	10960
616	Vilâyat müstahtemleri ücreti	3600

F.	M.	Muhassasatın nev'i	Lira
----	----	--------------------	------

İktisat Vekâleti

662	Memurlar maaşı	3610
665 1	Daimî müstahtemler	1200

Ziraat Vekâleti

726	Memurlar maaşı	8040
729	Vilâyat müstahtemleri ücreti	2400
	Yekûn	110250

[5] NUMARALI CETVEL

341	Üçüncü Umumî Müfettişlik masrafları	54760
342	Dördüncü Umumî Müfettişlik Masrafları	39000
	Yekûn	93760

[6] NUMARALI CETVEL

	Ücret	
Memuriyetin nev'i	Adet	Lira

Birinci Umumî Müfettişlik

Umuru tahririye kâtibi	4	150
Kalemi Mahsus „	2	150
Asayiş ve istihbarat kâtibi	2	150
Dosya memuru	1	150
Evrak memuru refiki	1	150
Levazım memuru ve daire müdürü	1	175
Odacı	5	40

Ankara şehri su tesisatının tamamlanması, Etlik ve Keçiörene su verilmesi ve Gençlik Parkında havuz inşası için tahsisat verilmesine dair kanun

Kanun No. 2866

Kabul tarihi: 18/12/1935

Madde 1 — Ankara Şehri içme suyu tesisatının tamamlanması için şehrin alt taraf su yollarının ve Etlik ve Keçiörene verilecek suyun borularile depolarının yapılmasına sarfedilmek üzere (250.000) ve istasyonla şehir arasında kurulacak Gençlik Parkına su getirilmesi, havuz ve sair tesisat yapılması için (600.000) lira tahsis olunmuştur.

Madde 2 — Birinci maddede yazılı işler için İcra Vekilleri Heyeti karare ile müteaddit senelere sari taahhüdât icrasına Nafia Vekili mezundur.

Madde 3 — Birinci madde mucibince yapılacak (850.000) liralık iş için her sene icap eden miktar 1779 ve 2511 numaralı kanunlarla tayin edilen varidatla veya fevkalâde menbalardan temin olunur.

Madde 4 — 1779 ve 2511 numaralı kanunlarla verilen, salâhiyete istinaden su tesisatı için 1934 senesinde tediye edilmiş olan mebalığın bu menbalardan elde edilen varidatla kapatılmıyan kısmı, o senenin varidat fazlasile karşılanır.

Madde 5 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 6 — Bu kanunun hükmünü icraya Maliye ve Nafia Vekilleri memurdur.

21/12/1935

1770 numaralı kanun 1760

2511 „ „ 2734 sayılı Resmî Gazetededir.

T. B. M. M. KARARLARI

803 numaralı kararın kabulünden evvel Devlet Şûrası Deavi Dairesinde cereyan etmiş olan bazı muamelelere dair

Karar No. 913

Yüksek Meclisin ittihaz ettiği 803 sayılı kararın tefsir mahiyetinde olmaması itibarile makabline şamil olamayacağı derkâr bulunduğundan o kararın ittihaz olduğu tarihten evvel Arzuhal Encümeni tarafından verilen ve ona göre muamele yapılan işlere sari olamayacağı müzakere esnasında sarahaten söylenmiş olmakla beraber Meclis Dahilî Nizamnamesinin Arzuhal Encümeninin kararlarına dair olan hükümlerine göre de Deavi Dairesi kararlarını değiştirici mahiyette verilmiş olan Arzuhal Encümeni kararlarının emrivaki sayılması zarureti bulunduğundan, Arzuhal Encümeni kararına nazaran kısmen yapılmış işlere de 803 sayılı kararın şamil olmaması lâzımgelseceği ve çünkü emrivaki sayılan halin 803 sayılı karardan evvelki muamelelerin cümlesi hakkında gözönünde tutulması icap edip herhangi bir sebeple bir kısmı yapılmış ve diğer kısmı yapılmamış bir işte iki türlü muamele tatbik edilmesi ve hüküm yürütülmesi doğru olamayacağına karar verilmiştir.

16/12/1935

“803., sayılı karar “2678., sayılı Resmî Gazetededir.

KARARNAMELER

2

Kararname No. 3627

Türk parası kıymetini koruma (hakkındaki 11 numaralı kararnamenin değiştirilmiş olan 32 nci maddesine ilişik fıkraların katılması; İktisat Vekilliğinin 1/11/1935 tarih ire 13160 sayılı tezkeresi ve Maliye Vekilliğinin 20/11/1935 tarih ve 8132 sayılı mütaleanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 2/12/1935 de onanmıştı

2/12/1935

Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki 11 sayılı kararnamenin, 2/2840 sayılı kararname ile değiştirilen 32 nci maddesine aşağıdaki fıkralar ilâve olunmuştur.

a) Aramızda kliring veya bir anlaşma olmıyan ve Türkiyeye aldığından fazla mal satan memleketlerden birine yapılacak ihracat mukabilinde bu memleketlerin diğer herhangi birinden aynı kıymette ithalât yapılabilir.

b) Ancak Türkiyeye sokulacak malların menşei Türk mallarının ihraç olunduğu memleket değilse tüccarın, bu memleketin bilmukabele Türkiyeye mal ithal etmek istemeyeceğini alâkadar Türk makamlarına temin etmesi lâzımdır.

c) Bu memleketleri İktisat ve Maliye Vekâletleri tayin eder.

d) 32 nci madde hükmü tatbik olunan memleketler menşei haiz olup Türkiye ile kliring mukavelesi yapmış memleketlere mensup transit tacirleri tarafından Türkiyeye satılacak malların bedelleri kliring çerçevesi dahil-

de transit tacirine ödenmek kaydile mezkûr emtianın Türkiyeye ithaline müsaade olunur ancak işbu malların ithalinden evvel bedellerinin kliring yolile ödenmesine alâkadar kliringli memleketin takas ofisince müsaade olunduğunun Türk ithalâtçı tacirleri tarafından tevsik edilmesi şarttır.

2

Kararname No. 3619

17/5/1932 tarih ve 12815 sayılı kararnameye ektir:

Muvakkaten İstanbulda bulunan Tapu ve Kadastro Mektebinin Ankara'ya getirilmesi ve talebeden ihtiyacı olanlara yatacak yer gösterilmesi, Maliye Vekilliğinin 23/11/1935 tarih ve 271/189 sayılı tezkeresile yapılan teklifi, üzerine İcra Vekilleri Heyetince 29/11/1935 de onanmıştır.

29/11/1935

2

Kararname No. 3566

Millî Müdafaa Vekilliğinden yazılan 1/12/1934, 29/4/1935 tarih ve 42534/40911 sayılı tezkerelerde: kara, deniz ve hava askerî fabrikalarında memleketin müdafaa silâhlarını hazırlamak için mesaî saatleri dışında çalışan subaylarla memur ve müstahdemlere bu mesailerine karşılık her üç teşekkülde de ayrı ayrı miktarda ücret verilmekte olduğu görüldüğünden bunların hepsi de aynı muameleye tâbi tutulmak üzere üç kısımdan intihap edilen zabıtanın toplu bir komisyon teşkil edilerek hazırlanan talimatname-

nin 1452 sayılı kanunun 15 inci maddesine göre tasdiki istenilmiş ve Maliye Vekilliğinden yazdan 22/12/1934, 18/5/1935 tarih ve 31229/180 ve 102 sayılı mütaleanamlarda, 1452 sayılı Teadül Kanununun 15 inci maddesinin 2 nci fıkrasında, kanunun tahmil etmediği munzam bir vazifeye memur edilenlere muayyen çalışma saatleri dışındaki mesailerine karşılık ücret verilebileceği tasrih edilmiş olup muayyen çalışma saatleri dışında çalıştırılacak zabitan ile memur ve müstahdemlere yaptırılacak bu işler kanunun tahmil ettiği vazife cümlesinden olduğu ve 788 sayılı Memurin Kanununun 51 inci maddesine göre de âmirlerle inzibata memur olanların icabı halinde çalışma saatleri dışında iş görmeleri mecburiyetinde bulundukları ve bilumum memurlar için bu mecburiyet fevkalâde ahvale münhasır bırakıldığı halde Devlet daire ve müesseselerinde günlük mesai ile işlerin bitirilemediği alelâde zamanlarda bile memurlar mesai saatleri dışında çalıştırılmak suretile işler başarılmakta ve buna karşılık memurlara munzam bir ücret verilmemekte iken maaşlarından başka ayrıca ihtisas ücreti alan kara, deniz ve hava fabrikalarında çalışan zabitan ve memurlara kanunun tahmil ettiği bu çalışmadan ötürü ayrıca bir ücret verildiği takdirde bu sureti muamele bütün Devlet daire ve müesseseleri için de emsal teşkil edeceği ve binnetice fevkalâde masrafların fevkalâde varidatla karşılaştırıldığı şu zamanda bütçeye mühim bir yük tahmil edilmiş olacağı cihetle adı geçen fabrikalarda çalışma saatleri dışında çalıştırılacaklardan yalnız işçilere ücret verilmesi muvafık olacağı bildirilmiştir.

Bu iş İcra Vekilleri Heyetinin 19/11/1935 toplanışında görüşülerek kara, deniz ve hava fabrikalarında çalışma saatleri dışında çalıştırılacaklardan Mâliyenin mütaleası veçhile yalnız işçilere ücret verilmesi ve buna göre değiş -

tirilen ilişik Talimatnamenin mer'iyete konulması onanmıştır.

19/11/1935

**Kara, deniz, hava fabrikalarında icabında geceleri veya
fazla mesai yapacak ameleye verilecek ücretler hakkında
Talimatname**

1 — Kara, deniz, hava fabrikalarile imalâthaneleri w bu teşkilâta dahil olan merkez devairi ile müessesatta çalışan işçiler âmirinin göstereceği lüzum üzerine muayyene mesai saatinden fazla çalışmak mecburiyetinde kaldıkları zaman her vakit için aşağıdaki gibi ücret alırlar.

2 — İşçi münavebe ediyorsa yalnız muayyen saatlerini alır, muayyen mesai saatinden fazla çalışırsa her saat için muayyen yevmiyesinin mesai saatine taksimde bir saate isabet eden miktarla yüzde yirmi beş nisbetinde fazlası verilir.

3 — Bu fazla saati mesai zamları ait oldukları daireler bütçelerinin taallûk ettiği tertiplerden tediye olunur.

NİZAMNAMELER

KADASTRO VE TAPU TAHRİRİ NİZAMNAMESİ

Genel hükümler

Madde 1 —Kadastrosu yapılacak yerlerin nirengi ve poligonları Harita Genel Müdürlüğünce yapılmış ise, rasat, hesap karnelerinde röperleri ve kemmiyatı vaz'ıye cetvellerinin örnekleri Tapu ve Kadastro Genel Direktörlüğünce oradan alınır. Yapılmamış ise, nirengi ve poligon işleri Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce yapılır.

Madde 2 — Kadastronun fennî işlerinin hakikî veya hükmi şahıslara ihalesi muvafık görüldüğü takdirde Artırma ve Eksiltme ve İhale Kanununa uygun olarak yapılacak şartname, münakaşadan evvel Maliye Bakanlığınca mütehassıs bir komisyona tetkik ettirilir. Müteahhit tarafından yapılan işlerin şartnameye uygun olduğu ve plânların araziye tatbikında doğruluğu yine mütehassıs bir komisyonca tetkik ve tastik edildikten sonra kat'î kabul muamelesi yapılır.

Madde 3 — Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, kadastro ve tapu tahririne başlanılmış veya başlanılacak olan yerlerde bütün resmî daireler, belediyeler, hususî idareler ve müesseseler ve şahıslar tarafından yaptırılmış olan plân ve haritalardan lüzumlu gördüklerinin rasat, hesap orijinallerde beraber örneklerini kendi memurlarına çıkartmaya salâhiyetlidir.

Haritalar ve belgeler makbuz karşılığı alınır.

Bunlar örneklerinin çıkarılabileceği zamandan fazla alıkonulamaz. Harita ve belgeleri vermek istemiyenler hak-

kında Kadastro ve Tapu Tahriri Kanununun 44 üncü maddesi hükmü tatbik olunur.

Madde 4 — Kadastro ve Tapu Tahriri Müdürü, Kadastro Kanununun 8 inci maddesine göre kadastro ve tapu tahririnin yapılacağı ilân olunan yerin, ilkönce kadastro veya tapu tahririne neresinden başlanılıp hangi istikameti takiben bitirileceğinin mahallî tapu müdür veya sicil muhafız veya memurunun mütaleasını aldıktan sonra kadastro fen âmiri ile birlikte kararlaştırılarak o sahanın adalarını gösterir umumî bir krokisini yaptırır ve neticesini Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne ve belediyeye ve ihtiyar meclisine de bildirir.

İki ay müddet içinde o yerin tapu ve vergi kayıtlarını çıkarmak nirengisine ve poligonuna başlamak ve mahalle sınırlarını değiştirmek gerekli ise keyfiyeti vilâyet makamına bildirmek gibi hazırlık kabilinden işler görülebilir.

BİRİNCİ BÖLÜM

Teşkilât

Madde 5 — Kadastro ve Tapu tahrir müdürleri Kadastro ve Tapu Tahriri Kanununun hükümlerine ve mahallî icaplara göre işlerin çabuk ve kolaylıkla yürümesini temin için tedbirler alır.

Kadastronun fenne taallûk eden işlerinden fen âmiri mesuldür. Fen memurlarının; işlerin mahiyetine göre ayrılması fen âmirinin mütaleası alındıktan sonra müdür tarafından yapılır.

Müdürler, icap eden makamlarla muhabereye ve komisyon ve postaların idare ve şevkine memur olup bunların neticesinden mes'uldürler.

Madde 6 — Bir kadastro veya tapu tahrir mıntakası

bir veya birkaç şehir ve kasaba veya köyü ihtiva edebileceği gibi bir mıntaka iki ve daha ziyade kısımlara da ayrılabilir.

Postalar işlerini bitirdikten sonra komisyon buralara giderek tetkiklerini yapar. İhtilâflı işler o komisyonun hâkimi tarafından mahallinde görülür.

Madde 7 — Kadastro ve Tapu Tahrir Kanununun 10 uncu maddesinin D fıkrasına göre komisyonda bulunacak azalarla 20 nci maddesinin A fıkrasına göre postalarda bulunacak vukuf erbabı; kadastro ve tapu tahrir müdürlerinin mahallin en büyük mülkiye memuruna yazacakları müzekkere üzerine o yerin belediye veya ihtiyar meclisince derhal seçilir ve isimleri bildirilir.

Kanunun 10 uncu maddesinin E fıkrasına göre komisyonlarda bulundurulacak orman fen ve evkaf memurları Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bildirişi üzerine Ziraat Bakanlığı ve Evkaf Genel Müdürlüğünce lüzum görülürse seçilirler.

Vakfın malı veya mahlûlen vakfa aidiyeti iddia olunan gayrimenkullerin komisyonca tetkikinde evkaf memuru ve orman ve korularla bu kabil yerlerin içinde veya bitişiğinde olup şahısların temellükü altında bulunan gayrimenkullerin tetkikinde de orman fen memuru aza olarak bulunurlar. Komisyon Reisi bu memurları alâkalandıran işlerin tetkik edileceği günleri tayin ederek o günlerde bulunmalarını yazı ile kendilerine bildirir. Gelmedikleri takdirde komisyon, kanunun 11 inci maddesine göre müzakere nisabını haiz ise işi tetkik ederek karara bağlar.

Lüzum görüldüğü takdirde kanunun onuncu maddesinin G fıkrasına göre fen memurlarının şefi de komisyona iltihak ettirilir.

Komisyon, müdürün bulunmadığı zamanlarda tevkil e-

deceği azadan birinin reisliği altında toplanır.

Madde 8 — Kadastro ve tapu tahriri yapılması kararlaştırılan yerlerde her komisyonun emrinde kaç posta çalışacağını mahallî icaplara göre Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tayin eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Tahdid

Madde 9 — Bir kasaba veya şehrin arazisi ile beraber tamamen kadastro veya tapu tahriri yapılacaksa o kasaba veya şehrin sınırı Belediye Kanununun 4, 5, 6 ncı maddeleri ve köylerin sınırları da Köy Kanununun 3, 4, 5, 6 ncı maddeleri hükümlerine göre kadastro veya tapu tahriri komisyonunca tayin olunur. Sınırları önce tayin kılınmış ise öylece kabul olunur.

Madde 10 — Birkaç şehir, kasaba veya köye ait olup ta taksimi kabil olan mer'a, koru, bataklıklar belediye veya ihtiyar meclislerinin rızaları ile taksim olundukta zabıtnamesi yapılarak şehir ve kasabaya ayrılan kısım belediye namına teşçil olunur. Köye isabet eden kısım teşçil olunmayarak yalnız hudutlarla aidiyetleri ciheti tayin olunup hususî bir deftere kaydedilir ve haritasında da gösterilir.

Madde 11 — Kadastro veya tapu tahririne başlanılacak şehir ve kasabaların mahalle sınırlarını değiştirmek icap ediyorsa bu iş Kadastro ve Tapu Tahriri Kanununun 17 nci maddesi gözönüne alınmak suretile ve kanununun 8 inci maddesinde yazılı iki aylık müddet içinde yapılmak üzere müdür tarafından vilâyet makamına yazı ile bildirilir.

Madde 12 — Kadastro veya tapu tahririnin yapılması kararlaştırılan yerlerde Kadastro ve Tapu Tahriri Kanu-

nunun 8 inci maddesinde yazılı iki ay müddetin bitim tarihinden sonra kanunun 19 uncu maddesinde yazılı beyannameler için bir ilân yapılır. Bu ilânda aşağıdaki hususlar gösterilir.

A - Kadastro veya tapu tahriri yapılacak mıntaka veya kısımdaki mahalle ve yahut mevkilerin isimleri

B - Komisyon ve postaların çalışacakları yerler.

C - İlânın başlangıcı tarihinden itibaren beş gün içinde ilgililerin postalara müracaatla beyannamelerini almaları ve bu beş günün bitiminden itibaren bir ay içinde de yazıp veya posta kâtiplerine yazdırıp tapu veya diğer belgeleri varsa asıl veya örneklerde birlikte beyannameleri geri vermeleri.

Madde 13 — Postalar beyannameleri dağıtırlar. İstiyenlerin beyannamelerini yazarlar. Doldurulup geri verilenleri alırlar.

İlgililerin gösterecekleri belgeler tapu dairelerinden verilmiş ise o belgenin tarih, cilt ve sıra numarasını alarak belgeyi sahibine geri verirler. Tapudan verilmemiş olan belgelerin asıllarını alarak ilgililer isterlerse tasdikli örneklerini verirler.

Beyannameler; gayrimenkul hakikî şahıslara ait ise kendileri veya salâhiyetli vekilleri veya veli ve vasileri tarafından ve eğer Devlete ait ise o yerin en büyük malmemuru, vilâyete ait ise vali, evkafa ait ise evkaf müdürü veya memuru, belediyeye ait ise belediye reisi, köye ait ise köy muhtarı diğer hükmi şahıslara ait ise kanunî mümessilleri tarafından verilir.

Mevcudiyetleri Hükümetçe tanınmış olan yabancılara ait dinî, İlmî, hayrî müesseselerin fermanlara ve Hükümet kararlarına müsteniden sahiplendikleri gayrimenkullerin beyannameleri de mümessilleri tarafından verilir. Ancak

yabancılara ait bu kabil gayrimenkuller için verilen beyannameler üzerine postalar doğrudan doğruya bir muamele yapmayıp dosyalarını ilkönce müdüre gönderirler. Müdürün evrak üzerinde ve icabında yerinde yapacağı tetkik ve tatbikler gözönüne alınarak postalarca tahdit ve tesbiti yapılır. Sonra sırası gelince komisyon tetkik ederek kararını verir.

Mülkiyetin gayri aynî veya şahsî hak sahipleri posta veya komisyona müracaatla bu haklarının tesbitini isterler.

Madde 14 — 12 nci maddeye göre yapılan ilânın başlangıç tarihinden bir ay sonra tahdid işine başlanacağı ilân olunur. Bu ilândan itibaren 15 gün geçmedikçe tahdide başlanmaz. Bu ilânda da aşağıda yazılı hususlar gösterilir.

- 1) Tahdidine başlanacak mahalle ve mevkiin ismi,
- 2) Tahdide başlanılacak gün ve tarih,
- 3) Sınırları duvar, çit, parmaklık gibi işaretlerle ayrılmamış veya harita ve röperli krokilerle tayin edilmemiş olan gayrimenkullerin başlıca köşe noktalarına sahipleri tarafından o yerin icabına uygun işaretler konulması,
- 4) Tahdid esnasında ilgililer hazır bulunmazlarsa mevcut vesika ve vukuf erbabının beyanına göre tahdidin yapılacağı.

Madde 15 — Postalar tahdide başlamazdan evvel tahdidini yapacakları ve mülkiyet haklarını tetkik edecekleri mahalle veya mevkideki gayrimenkullere ait vergi kayıtlarının ve tapu idaresindeki fihristlerin veya gerekli gördükleri tapu kayıtlarının örneklerini alırlar. Bu kayıt ve örneklerin altı, aidiyetine göre vergi veya tapu müdürü ve yahut tapu sicil muhafız veya memurları tarafından tasdik olunur. Tapu ve vergi memurları kadastro ve tapu tahririne taallûk eden her türlü malûmatın komisyon ve

postalarca alınmasında kolaylık ve yardım göstermeğe mecburdurlar.

Kadastro ve Tapu Tahrir Müdürü, postaların tahdit ve tetkikini yapacakları saha içinde Devlete, belediyeye, evkafa ve vilâyete ve Emlâk ve Ziraat Bankalarına ait gayrimenkullerin cins ve nevilerini ve mahalle ve sokaklarını ve tapu belgelerinin tarih ve numaralarının ve buradaki diğer gayrimenkuller üzerine taallük eden haklar varsa onları gösterir birer cetveli mahalle, mevki veya köy üzerine bu dairelerle müesseselerden alıp postalara verir. Devlet ve müesseselere ait gayrimenkullerle orman, koru, mer'a gibi mahallere bitişik gayrimenkullerin postalar tarafından tahdidinde birer memur veya mümessil bulundurmaları için ilgililere haber verilir. Bulundurmadıkları takdirde iş geri bırakılmaz.

Madde 16 — Tahdid aşağıda gösterildiği üzere yapılır:

A - Postalar vukuf erbabı ile birlikte ve gelirlerse ilgilileri veya mümessilleri hazır oldukları halde her bir gayrimenkulün hududunu eldeki belgelere ve vukuf erbabından alınacak malûmata göre yerinde tatbik ve tahdid ile krokisini yaparlar ve mülkiyet ve mülkiyetin gayri aynî haklara müteallik hususları da tetkik ederek neticesini beyannameye yazarlar. Bu beyanname ile krokiyi vukuf erbabı ile birlikte imza ederler. Postalarda çalışan tapu memurları tahdid ve mülkiyetin tetkikinden, vukuf erbabı beyan ve tasdiklerinden ve fen memurları da tahdidile bu tahdidin fennen şeklinin tesbitinden mes'uldürler.

B - Tahdid yapıldığı sırada gayrimenkulün hudud ve mülkiyetine ait bir ihtilâf olup ta posta memurlarınca araları bulunmadığı takdirde bu kısmı krokide göstererek ihtilâfın komisyonca halledileceğini beyannameye yazarlar. Ve posta tapu ve fen memurları ile ilgililer imzalarlar.

Evvelce beyannameye yazılmış bir hudud veya tasarruf ihtilâfı ilgililerin rızaları ile halledildiği takdirde keyfiyet beyanname üzerine yazılarak ilgililer ve memur tarafından imza ve tastik olunur.

C - Postalar, müddetinde alındığı halde herhangi bir sebeple beyannameleri geri verilmeyen ve yahut hiç beyanname almamış olanlara ait gayrimenkulleri vukuf erbabından ve vergi ve tapu idarelerinden alacakları malûmat ve gerekiyorsa komşulardan yapacakları tahkikler neticesinde hasıl edecekleri kanaate göre tahdid ederek mülkiyet haklarını gösterirler.

Postaların bir mahalle veya mevkideki işlerini bitirip dosyalarını komisyon reisine teslim etmeden diğer bir mahalle veya mevkie gönderilmeleri Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünden verilecek müsaadeye bağlıdır.

Madde 17 — Posta veya komisyonlarca tetkik sırasında girintili ve çıkıntılı olan sınırlar ile birbirine bitişik küçük parça, arsa ve dağınık tarlalarda yapılması istenilen değiştirme ve birleştirme işlerinde veya ilgililerin rızaları alınması lâzımgelen diğer hususlarda keyfiyet bir zabıtname ile tevsik olunarak kendileri tarafından imza ve posta memurları veya komisyon tarafından tasdik olunur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tasarruf tetkikleri

Madde 18 — Postalar tahdidini yaptıkları ve mülkiyet haklarını tetkik ettikleri gayrimenkullerin dosyalarını ada ada komisyon reisine verirler.

Komisyon hangi mahalle veya mevkii hangi tarihte tetkike başlayacağını kanunun 22 nci maddesinin A fıkrasın-

da yazılı olduğu üzere on beş gün evvel ilân eder ve aşağıda gösterilen işleri yapar.

A - Komisyonun reisi veya reisin tensip edeceği aza postallardan gelen dosyalar üzerinde ilândan evvel ve ilân müddeti içinde ihzarı mahiyette tetkiklerde bulunarak gördüğü noksanları tamamlar ve icap ediyorsa postaya geri göndererek tamamlatır.

B - Komisyon ilgililer hazır bulunurlarsa bunların huzurile ve gelmedikleri takdirde gelmelerini beklemeyerek beyannameye ve bağılı belgelere göre tetkiklerini yaparak varacağı kanaat dairesinde gayrimenkulün sahibini tayin eder.

C - Belgeleri olmıyan gayrimenkuller hakkında beyannamelerdeki malûmat veya ilgililerin verecekleri izahat komisyonca kâfi görülmediği takdirde postallardaki vukuf erbabından ve icabında hariçten yapılacak tetkik ve tahkikler neticesinde hasıl edilecek kanaate göre gayrimenkulün sahipleri dahi yukarıki fıkraya göre tayin olunur.

Madde 19 — Gayrimenkul mal taallûk ettiğı haklarla birlikte tapu sicillindeki sahibi namına kaydolunur. Sahibi ölmüşse veraset senetlerinde yazılı mirasçılar namına ve mirasçılar tarafından müracaat edilmediğı veya veraset senedi alınarak komisyona gösterilmediğı takdirde muris adına o gayrimenkulün kaydı yapılır. Öldüğü de sicilline işaret olunur.

Madde 20 — Gayriresmî satım, bağışlama, taksim, trampa gibi sebeplerle temellük edilemediğı noter senetleri, hüccet ve ilâmlar ve resmî belgelerle sabit olan gayrimenkuller zilyetleri namına kaydolunur.

Hâzineden, iskân ve icra dairelerinden tefevvüz tarikile temellük edilen yerler için bu dairelerce verilen resmî belgelere dayanılarak kayıt yapılır.

Meyane senetlerine dayanan temellük iddialarında bu senetler mündericatinın vukuf erbabınca tasdik edilmesi lâzımdır. Böyle bir senet dahi olmadığı takdirde akdin yapıldığı ve gayrimenkulün teslim olunarak temellük edilegeldiği bilenler tarafından beyan ve tasdik olunmalıdır. İcabında 1515 numaralı kanun ve nizamnameleri hükümleri gözönünde tutulur. Komisyon bu gibi hallerde kanaatini kuvvetlendirmek için diğer vukuf erbabı ile komşularından ve eski mal sahiplerinden de tahkiklerde bulunabilir. Bu suretle tahkiklerini ve tapu ve vergi kayıtları üzerinden tetkiklerini yaptıktan sonra temellük anlaşılırsa evvelki sahibi namına tapu senedine bağlı olup olmadığına ve tasarruf müddetinin müruru zaman haddine varmadığına bakılmıyarak ziyedi namına kaydolunur.

Madde 21 — Gayrimenkulün mülkiyetini isbat edici belgeler hilâfında olarak bir vesikaya istinat edilmeksizin bir iddia vuku bulup ta 1515 numaralı kanunun da şümulü içine girmezse komisyon belgelere ve yapacağı tetkik ve tahkiklere göre gayrimenkul malın sahibini tayin ederek diğer tarafın kadaastro mahkemesine müracaatta muhtarlığına karar verir.

Komisyon iki tarafın istinat ettiği belgeleri aynı kuvvet ve mahiyette gördüğü takdirde kadaastro mahkemesine müracaatları lüzumunu kendilerine tebliğ eder. Tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde bu karar üzerine mahkemeye müracaat etmezlerse komisyon hak sahibini tayin için 1515 numaralı kanunun ikinci ve nizamnamenin 12 ve 13 üncü maddeleri hükümlerine istinaden resen mahkemeye müracaatla işin karara bağlanmasını ister.

Şu kadar ki bu gibi gayrimenkullerin kanunlara göre esasen tedavülü caiz olması ve 2510 numaralı İskân Kanu-

nunun 30 uncu maddesinin şümulüne girmemiş yerlerden bulunması lâzımdır.

Madde 22 — Belgeler ve meyane senetlerde vukuf erbabının beyanlarında tescilin vukuu bir takım şartlara muallâk bulunması halinde şartın yerine getirilip getirilmediğinin kadastro mahkemelerince hükme raptedilmesi icap eder. Şayet evvelki sahipleri namına konulmuş haciz veya ipotek gibi gayrin taallûk etmiş hakları mevcut olup ta bunları zilyet kabul etmediği ve yahut gayrimenkulün zatına aid tahdid kararı bulunduğu takdirde işin hükmen halli icap eder.

Madde 23 — Hazine namına tesbiti icap eden gayrimenkullerin leh veya aleyhinde aynî veya şahsî haklar varsa bunlar tapu kütüğünde gösterilir.

Madde 24 — Mülkiyetin gayri aynî haklar tapudaki kayda ve tapuda kaydı yoksa tescile esas olacak mahiyette vesika mevcut olduğu takdirde ona ve vesika da mevcut değilse gayrimenkul malikinin beyan ve tasdikine göre tesbit olunur. Aksi takdirde Kadastro mahkemesince halledilir.

Madde 25 — Devletin hususî mülkiyetinde olmıyan ham topraklardan ve yahut taşlık, pırnallıktan açılan yerlerin tescili için bu yerlerin:

- 1) Devletin hüküm ve tasarrufu altında olması,
- 2) Devletçe âmmeye hizmetine tahsis edilmemiş bulunmaması,
- 3) O yeri açmak için mahallî hükümetince başkasına izin verildiği takdirde üzerinden bir sene geçmiş olması.
- 4) Açan kimsenin Türk vatandaşı olması,
- 5) Ham topraklardan açılmış ise bütün toprakları mecmuunun iskân haddinden fazla bulunmaması şarttır. Bu cihet mahallî idare heyetince tayin kılınır.

Devletin hususî mülkiyetinde olan araziden imar edilen yerlerin tescili için bu yerlerin:

1) Âmme hizmetine tahsis kılınmamış olması,

2) Kütük veya ağaç dikilerek intifa etmek derecesinde bağ ve bahçe haline getirilmiş olması “toprağa yer yer ağaç veya kütük dikilmesi (kâfi olmayıp toprağın -kabiliyetine ve dikilen ağaç veya kütüklerin cinsine göre zarurî görülecek aralıkları geçmemek üzere ağaç veya kütük dikilerek bahçe veya bağ haline getirilmiş olması lâzımgelir.,

3) O yerin verilmesinde mahzur olmadığıнын idare heyetince tasdik edilmesi.

4) Orman ve koru ve emsali yerlerden olmaması.

5) İmar edenin Türk vatandaşı bulunması şarttır.

Bu şartlar tahakkuk edince yalnız bağ ve bahçe halindeki vergi kıymetinin yüzde sekizi borç kaydolunarak Hâzineye ipotek gösterilmek suretile sahibi namına teşçil olunur.

Madde 26 — Denizden ve bataklık olmıyan göl ile nehirден doldurulmuş olan yerler hakkında da Tapu Kanununun 8, 9, 14 üncü maddeleri hükümlerine göre iş yapılır.

Deniz, göl ve nehirlerden meydana çıkan yerler Tapu Kanununun 10 ve 14 üncü maddeleri hükümlerine göre muameleye tâbi tutulmak üzere Hazine namına teşçil olunur.

Madde 27 — Köy ve belediye sınırlar içinde kapanmış yollarla yol fazlaları köy veya belediye namına teşçil olunur. Belediye Yapı ve Yollar Kanununa bir madde ilâvesine dair olan 4/7/1934 tarihli ve 2555 numaralı kanun hükümleri mahfuzdur.

Madde 28 — Yabancı hakikî şahıslara ait intikal işleri Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerinden verilmiş ve yahut kendi salâhiyetli makamlarından verilip kadastro mahkemesi veya diğer mahkemelerce tasdik edilmiş olan veraset se-

netlerine müsteniden yapılır.

Madde 29 — Sahibi bilinmiyen gayrimenkullerle ölü ve diri olduğu belli olmıyanların ve mirasçısı da bulunmayanların gayrimenkulleri Devlet namına kaydolunur.

Mirasçıları bulunduğu ve asliye mahkemelerince gaipliğine karar verilmediği takdirde gayrimenkul o kimse namına kaydolunur. Gaipliğine karar verilmiş ise bu karar hükmü tatbik olunur.

Madde 30 — Yangın yerlerindeki arsaların belediyece çapı verilmiş ise bu çaplara göre tahakkuk edecek sahipleri adına ve bonusu verilerek belediyeye mal edilmiş ise belediye ve satılmış ise alıcıları adına tesbit ve teşçil olunur. Bunun için de belediye ilkönce yangın yerlerinin kaç ada ve her adanın kaç parselde ayrıldığını gösterir umumî bir harita suretini kadastro komisyonuna veya tapu idarelerine vermeğe mecburdurlar. Vermedikleri takdirde yangın yerinin bonoları verilmiş ise bir parça olarak mesahası yapıp belediye namına tesbit olunur. Şayet çap usulü tatbik edilen yerlerden ise yangın sahası kadastro plânında gösterilir.

Madde 31 — Toprak miktarı kaydında yazılı miktara uymadığı anlaşılan gayrimenkuller hakkında aşağıda gösterildiği üzere iş yapılır:

A - Muayyen hudut üzerine Hükümetçe yapılan satışlarda hududun tecavüz suretile büyütülmediği anlaşıldığı takdirde bulunan miktar ne olursa olsun sahibi namına kaydolunur.

Şayet hudut bu nizamnamenin 25 inci maddesinde yazılı yerlere ilişik olup ta kaydında yazılı miktardan fazla çıktığı takdirde mezkûr madde hükmü tatbik olunur.

B - Hükümetçe miktar üzerine yapılan satışlarda toprak satış miktarından fazla çıktığı takdirde bu fazlalık te-

cavüzden ileri gelmemiş ise yüzde on nisbetine kadar olanı parasız zilyedi namına kaydolunur. Yüzde ondan fazlası üzerindeki tasarruf müddeti şayet on sene geçmiş ise parasız ve on seneye varmadığı takdirde o kısma takdir edilecek değer pahayı kabul ediyorsa borç olarak namına kaydolunur. Kabul etmezse fazla miktar sicille işaret edilmekle beraber mesele hükmen halledilmek üzere Kadastro mahkemesine verilir.

C - Mübadil, muhacir ve mültecilerle topraksız halka Hükümetçe miktar üzerine temlik olunan gayrimenkullerde yukarıki fıkralarda yazılı hükümler tatbik olunur. Ancak borçlandırılacak kısım var ise bunlar hakkında 1331, 1771 ve 1886 numaralı kanunlara göre muamele yapılmak üzere keyfiyet en büyük mülkiye âmirine bildirilir.

Madde 32 — Komisyonlarca mülkiyeti tayin kılınan gayrimenkullerin kimlere ait olduğu ve tahakkuk ettirilen kadastro ve tahrir harç ve resimlerinin miktarlarını gösterir cetveller plân örnekleriyle birlikte mahalle veya köylerin herkes tarafından görülebilecek münasip bir yerine iki ay müddetle asılır ve nereye asıldığı da mahallî gazetelerle ve mutad şekillerle ilân olunur.

Askı işi mahalle, mevki veya köy esası üzerine yapılır. Büyük mahaller birkaç kısma ayrılarak da ilân olunabilir.

Madde 33 — Asılan cetvellere o şehir veya köyde bulunanlar tarafından askı müddeti olan iki ay içinde ve bulunmıyanlar tarafından o şehir veya köyde kadastro komisyonlarının işi bitinceye kadar vukubulacak itirazlarda:

1) Komisyonca evrakı müsbitesine aykırı olarak yanlış iş yapılmış ise,

2) Komisyonca evrakı müsbitesine uygun olarak tayin kılınan mülkiyetin veya mülkiyetin gayri aynî ve şahsî hakların hilâfi iddia olunursa,

A - Eğer o gayrimenkul tedavül etmemiş veya üzerine başkasının bir hakkı taallûk etmemiş ise ilgililer dinlenerek ve müstenitleri tetkik olunarak varılacak neticeyi karara bağlar ve kendilerine bildirir.

B - O gayrimenkul tedavül etmemiş ve fakat üzerine başkasının aynî ve şahsî bir hakkı taallûk etmiş ise komisyon taallûk eden hakka müessir olmamak üzere yalnız mülkiyet iddiasını tetkik ettikten ve her iki tarafın müdafaasını da dinledikten sonra kararını verir ve ilgililere bildirir. Müddei taallûk eden hakkı kabul etmezse bunun için asliye mahkemesine müracaat etmesi lâzımgelir.

Komisyonun kararları aleyhine on beş gün zarfında kadaastro mahkemesine müracaat olunmadığı takdirde iş karara göre düzeltilir.

Komisyonlarca verilen kararlar taallûk eyledikleri gayrimenkullere ait beyannamelerin hususî sütunlarına yazılır. Azalar tarafından imzalanır.

Madde 34 — Askı müddeti içinde itiraz edilmeyen cetvellerin mündericatı tapu sicil nizamnamesi hükümleri dairesinde ve mahallenin cenubu şarkisine isabet eden adanın en küçük numaralı gayrimenkulünden başlamak suretile komisyonca tapu kütüğüne geçirilir. Kütüğe nakledilen gayrimenkullerden mülkiyetinde veya mülkiyetin gayriaynî ve şahsî haklarında ihtilâf olup ta kadaastro veya asliye mahkemesince tetkik edilmekte olanların ihtilâfı mülkiyete taallûk ediyorsa yalnız malik sütunu açık bırakılarak diğer vasıfları ve mülkiyetin gayriaynî hakka taallûk ediyorsa o kısım hariç bırakılarak diğer cihetleri tescil olunur ve keyfiyet kütüğe işaret olunur.

Boş bırakılan sütunlardan kütüğün tapu sicil idaresine devri tarihine kadar kadaastro mahkemesince işi bitenler komisyonlarca ve devir tarihinden sonra işi bitenler de ta-

pu idarelerince yazılır. Bu cihetler Kadastro Kanununun 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre yapılacak zabıtnamede gösterilir.

Madde 35 —Kütüğe geçirilen her gayrimenkul dosyası ile karşılaştırıldıktan sonra kadastro ve tapu tahrir müdürü, aza ve fen âmiri ile mukabele edenler tarafından her kütüğün son sahifesinin arkasındaki boş yere “birinci sahifeden sahifeye kadar yapılan tesciller komisyonca tasdik edilmiş olan dosyalarına uygundur,, diye bir şerh verilerek tasdik edilir.

Madde 36 — Kadastro ve tapu tahrir işleri biten mahalle veya köyün tapu kütüğü ve malsahibi sicilli ile ona aid dosyaları müfredatlı bir zabıtname yapılarak mahallî tapu idaresine devrolunur. Gayrimenkullerin sahiplerini ve tahakkuk ettirilen harç ve resimlerle değer pahaları gösterir bir defter yapılarak malmemurluğuna ve bu defterin müsveddesi de diğer evrakla beraber tapuya verilir.

Madde 37 — Kadastro su biten yerlerin plân örnekleriyle orijinaleri ve tasarruf krokileri tapu idaresine bir zabıtname tanzim edilerek devir-ve teslim olunur. Tapu idaresinde fen memuru yoksa Genel Müdürlüğün iş'arına kadar plân örnekleriyle fennî dosyalar kadastro müdürlüğünce muhafaza edilir.

Madde 38 — Vukuat sicil üzerinde behemehal günü gününe takip olunacağı gibi tapu idaresine devir ve teslim olunan plân örnekleri üzerinde de şekillere ait tahavvülât günü gününe tapu fen memurları tarafından gösterilir.

Henüz devrolunmayan plân örnekleri üzerindeki tahavvülât ise kadastro fen memurları tarafından yapılır.

Madde 39 — Kadastro veya tapu tahrir komisyonlarının el koyduğu mahalle veya köylerde bu nizamnamenin 17 nci maddesi dışında kalan alım satım, ipotek gibi işler ta-

pu idarelerince yapılır ve kütükte sırası ile işlenir. Bu işler için tapu idarelerine müracaat olundukta muamelesi istenilen gayrimenkulün tesbit şekli ilk önce kadastro müdüründen sorularak alınacak cevaba göre tapu idaresince yapılır ve keyfiyet kayıt örneği ile beraber bir müzekkere ile derhal müdüre bildirilir ve müdür tarafından da vakit geçirilmeksizin dosyalarında veya kütük üzerinde yürüttürülür.

Şayet bu gayrimenkul tapu idaresine müracaat edenlerden veya mirasçılardan başkası adına komisyonca tesbit edilmiş ise iddialarını komisyona karşı dermeyan etmeleri lüzumu kendilerine tebliğ olunur.

Madde 40 — Salâhiyetli makamlardan yapılacak haciz ve benzeri tahdit kararları tapu idarelerine tebliğ olunur. İdareler bu tebliği ilkönce yevmiye defterine ve taallûk ettiği gayrimenkulün tapuda kaydı varsa kaydile beraber haciz defterine işledikten sonra keyfiyeti hemen kadastro veya tapu tahrir müdürlüğüne bildirirler. Haczin taallûk ettiği gayrimenkul mal, kadastro komisyonunca kanunî sebeplere binaen tapudaki kayıt sahibinden başkası adına yazılmış veya bu gayrimenkul esasen tapuda kayıtlı olmayıp komisyonca yeniden tesbit edilmiş olup ta askı müddeti bitmediğinden dolayı tesbit işi kat'iyet kesbetmemiş ise beyanname; haciz kararı muvakkaten işaret edilir. Her iki fıkrada yazılı şekillerde işin safhası komisyonca tapu idaresine yazılır ve oradan da geldiği makama malûmat verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İhtilâfların halli

Madde 41 — Kadastro komisyonunun bu nizamname-

nin 18 inci maddesine göre yapacağı ilânda yazılı yerlerdeki gayrimenkul malların mülkiyetine ve mülkiyetin gayri aynî ve şahsî haklara ait ihtilâfların halli kadastro mahkemelerine aittir. Kadastro ve tapu tahririni alâkalandıran hudud ve tasarruf ihtilâflarına aid olup asliye mahkemelerinde görülmekte olan davaların dosyalarının kadastro mahkemelerine devrini temin için yukarıda bahsi geçen ilânların birer örnekleri mahallî Cumhuriyet Müddeiumumiliklerine gönderilir.

Kadastro mahkemeleri doğrudan doğruya açılan davaları baştan ve Kadastro ve Tapu Tahriri Kanununun 27 nci maddesinde yazılı olduğu üzere diğer mahkemelerin el koyup bu kanuna göre kadastro mahkemelerine devre mecbur oldukları davaların kaldıkları noktadan ve yüksek salâhiyetli mahkemeler tarafından bozulup döndürülen davaları da bozma sebeplerine göre tetkik ederek bir hükme bağlarlar.

Kanunun 26 ncı maddesine göre komisyonca mülkiyeti kat'iyet kesbettikten sonra ahara satılan veya üzerine aynî bir hak taallûk eden bir gayrimenkul hakkında vukubulacak ihtilâfların halli kadastro ve tahrir mahkemesi henüz o mahalden ayrılmamış olsa bile mahallî mahkemelerine aittir.

Madde 42 — Komisyon veya postalar tarafından bir gayrimenkulün tetkiki sırasında taksimi istenir ve ortakları da razı olurlarsa muvafakatleri alınarak buna göre tesbit yapılır. Muvafakat etmezlerse o gayrimenkul şerikler namına hisselerine göre tesbit edilerek taksim için sulh mahkemesine müracaat etmeleri kendilerine teffim olunur.

Sulh mahkemeleri kazaen taksimi istenen gayrimenkulün plânını ve kaydım ilkönce tapu idaresinden ister ve tapu idarelerince de kadastro veya tahririn tesbit şekli hak-

kında komisyondan malûmat alındıktan sonra cevap verilir.

Madde 43 — Kadastro ve tapu tahrir işleri için veraset senedine ihtiyaç hasıl olduğu takdirde bu senetler mıntakanın kadastro ve tapu tahrir hâkimlerince de verilir.

Madde 44 — İhtilâf halinde bulunan taraflar mahkemeye gelerek ilk duruşmalarında ne sulha ve ne de hakem tayinine razı olmadıklarını beyan eyledikleri takdirde bu hususta tutulacak zapta imzaları alınarak davanın rüiyetine başlanır.

Madde 45 — Kadastro ve tahrir mahkemelerince tanzim kılınan sulhname, tahminnameler ile kadastro ve tapu tahrir mahkemelerinin kat'iyet kesbetmiş olan ilâmlarının tasdikli örnekleri tescil olunmak üzere doğrudan doğruya komisyona gönderilir.

Madde 46 — Hâkimler her ay nihayetinde intaç olunan ve diğer aya devrolunan dava adetlerini Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne bildirirler.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tahrir

Madde 47 — Maliye Bakanlığı, icap eden yerlerde plânsız tapu tahriri yaptırabilir. Tahriri yapılacak yerlerin en kolay usullere göre mesahası yapılır.

ALTINCI BÖLÜM

Resim

Madde 48 — Kadastro ve tahdid sırasında kıymet takdir olunmamış yerlere tesadüf edildiği takdirde yalnız ka-

dastro ve tahrir harç ve resimlerine matrah olmak üzere o yere bina ve arazi tahriri kanunlarına göre komisyonlarca irad veya kıymet biçilir ve aid olduğu malmemurluğuna da haber verilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Müteferrik hükümler

Madde 49 — Kadastro ve tapu tahrir komisyonlarınca senetsiz tasarruftan tesbit edilip te henüz askıya alınmamış olan gayrimenkuller satılmak veya sair aynî bir hakla takyit edilmek istenildiği takdirde masrafları ilgililere ait olmak üzere takdimen iki ay müddetle askıya çıkarılır. Müddetin bitiminde muarız çıkmazsa istenilen iş yapılır.

Tapulu olan gayrimenkullerin satılması veya sair aynî bir hakla takyit olunması istenildikte askı müddeti beklenilmeksizin iş yapılır.

Madde 50 — Komisyonların daire ittihaz ettiği yerler komisyon ve postaların merkezi sayılır. Komisyonun mın-takasına giren diğer şehir ve kasaba veya köylerde bulunan postaların merkezleri de orada çalışmaları için kendilerine ayrılan yerdir. Komisyon ve posta memurlarına merkezlerinden ayrı ve nakliye vasıtasına ihtiyaç olan yerlerde çalıştıkları günler için bindikleri takdirde mutat nakliye vasıtalarının ücreti verilir. Bu ihtiyaç mahallî belediyelere tayin olunur.

Postalar tramvay, şimendüfer, vapur, otobüs gibi muayyen tarifeli umumî nakil vasıtası olmıyan yerlere otomobil ve araba gibi vasıtalarla ve bir nakliye ücreti verilmek üzere toplu bir halde giderler.

Postaları kontrol için veya kadastro ve tapu tahririne

müteallik bir işin yerinde tahkiki zımnında komisyonca gösterilecek lüzum üzerine gidecek zatın gidiş ve geliş nakliye ücreti verilir.

İlgililer işin tetkikini isterlerse mutat nakliye masraflarını, istiyen taraf verir.

Nakliye masraflarının belde rayicine uygunluğu belediyece doğruluğu da kadastro veya tahrir müdürlüğünce tasdik edilmiş olan beyannameler üzerine usulü dairesinde verilir.

Madde 51 — 2613 numaralı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanununun 45 inci maddesine dayanılarak kaleme alınmış ve Şûrayı Devletçe gömülmüş olan bu nizamnamenin hükümleri yayım günlemecinden yürümeğe başlar.

Madde 52 — Bu nizamnamenin hükümlerini yürütmeğe İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

İcra Vekilleri Heyetinin 5/12/935 gün ve 2/3642 sayılı kararnamesiyle onanmıştır.

1331	numaralı	kanun	902
1515	“	“	1211
1771	“	“	1759
1886	“	“	1863
2510	“	“	2733
2555	“	“	2750
2613	“	“	2887 sayılı Resmi Gazetededir.

TAMİMLER

EMNİYET İ. U. M.

§ 4 — B.

Öz:

63 kişinin yurttaşlıktan çıkarıldıkları hakkında.

Sayı: 9722

İlişik listede adları yazılı (63) kişi 1041 sayılı kanuna göre İcra Vekilleri Heyetinin 23/10/935 tarih ve 2381 sayılı kararnamesile yurttaşlığımızdan çıkarılmışlardır. Bu kimselerin yurda girmelerine ve yurttaşlık haklarından faydalanmalarına meydan verilmemesini tamimen dilerim.

31/12/935

Sıra No	Adı ve Sanı	Babası adı	Anası adı	Doğum yer ve tarihi	Nüfus kaydı Kaza Mahalle Sokak
1	Herant Fındıklıyan	Keork	Numzar	Samsun 1317	Samsun Ermeni 26/64/135
2	Avram Behar Mayestra	Nesim	Sol	İstanbul 1321	Beyoğlu Keçecipiri Harap çeşme 8/113/190
3	Yenni Kaiser	Feife	Lea	Vilna 1869	Nüfus kaydı yoktur
4	Kızı Beti	David	Yenni	Berlin 1312	Berlin şehbenderliği 2/12
5	Diğer kızı Anna			1312	
6	Moşe Filiba	Yako	Refka	İstanbul 1316	Beyoğlu Bedrettin Anbar arkası 16/86/7
7	Yako Danon	Mordohay	Sara	" 1320	Beşiktaş Ortaköy Parta- kal 14./80/6
8	İsak Hulu	Avram	Buka	Ruşçuk 1315	Viyana şehbenderliği 1/106
9	Karısı Fanniya	Simon	Beima	" 1319	
10	Gülbenk Farsalyan	Vahan	Siirpuhi	Kayseri 20 yaşında	Nüfus kaydı yoktur Ermeni

Sıra No:	Adı ve Sanı	Babası adı	Anası adı	Doğum yer ve tarihi	Nüfus kayd. Kaza Mahalle Sokak
11	Baroh Gron	Hayım	Klara	Edirne 1297	Edirne Hasan paşa Hacı Memiş 11/43 63
12	Hayım Alfasa	Yako	Zünbül	" 1306	" " Ekserci 11/ 63/90
13	Armina Kırımıyan	Kalost	Kubarik	Ordu 1330	Ordu Taşbaşı Ermeni 29/24/43
14	Takvor Zermakyan	Ovaneş	Dudu	İzmir 1868	Nüfus kaydı yoktur Ermeni
15	İsak Kohen	Meikado	Vida	İstanbul 1311	Beyoğlu Hacı Şaban Mektep 34/70/14
16	Karısı Sara	Yako	Sultana	" 1317	Beşiktaş Müezzini 1/6/14
17	Rafael Meşulam	Fohor	Coya	İzmir 1312	İzmir Oruç reis 122/139/427
18	Elyazar Kaneti	Salamon	Sara	Bursa 1893	Nüfus kaydı yoktur Yahudi

Sıra No:	Adı ve Sani	Babası adı	Anası adı	Doğum yer ve tarihi	Nüfus kayd. Kaza Mahalle Sokak
19	Karısı Raşel	İsak	Kohen	Bükreş 1895	Nüfus kaydı yoktur
20	Aleksan	Avadis	Armenuhi	Malkara 1331	Beşiktaş Ortaköy Dere boyu 4/130/44
21	Mutafyanın	Ludvig	Anna	Viyana 1900	Viyana sicil
22	Frederik Jülüüs Poper	Ellis Nasar Hatem	Sfia	Lübnan	defterinde Yahudi
23	Salamon Musa Levi	Abdo Nasar Musa	Raşel	Hammana 1894 İstanbul 1287	Nüfus kaydı yoktur
24	Karısı Anna	Hirş Gorsman	Elis	Berlin 1290	Eminönü Alemдар
25	Armanak öksüzöğlü	Apel	İhsabet	Gümüüşha çıköy 1299	Berlin şehbenderliğı 2/113
26	Rebeka Eskinazi	İsak	Mazalto	İstanbul 1284	“ “ “ “ Gümüüş Hacıköy Kilise 8/145/71/2 Eminönü Varna şehbenderliğı 1/23

Sıra No:	Adı ve Sani	Babası adı	Anası adı	Doğum yer ve tarihi	Nüfus kaydı Kaza Mahalle Sokak
27	Oğlu Salamon Es-kenazi	Samoel	Rebeka	Varna 1310	1/23
28	Oğlu İsak	"	"	" 1318	"
29	Oğlu Abraham	"	"	" 1320	"
30	İsak Salti	Salamon	Mazalto	İstanbul 1294	Beyoğlu Keçeci Pırı Köprülü 6/89 158
31	Edith Suhri Brodman	Salamon	Margerit	Berlin 1911	Nufus kaydı yoktur Yahudi
32	Lesip Hizman	Mois	"	İstanbul 1277	Eminönü Varna şehbenderliği 1/51
33	Fallek Land	Leibîç Lekî	Metta	Polonya 1307	Eminönü Viyana şehbenderliği 6/130
34	Karısı Zlatka	Pinkas Rubel	Malika	" 1902	Nufus kaydı yoktur Viyana konsoloslüğunda kayıtlı Yahudi

Sıra	Adı ve Sanı	Babası adı	Anası adı	Doğum yer ve tarihi	Nüfus kaydı Kaza Mahalle Sokak
No:					
35	Pinhas Rubinberg	Roben	Lea	İstanbul 1297	300 tarihine ait kayıtlarda Beyoğlu Galata Kemankuş Kara Mustafa paşa II. Alemdar Berlin şehberderliği 2/4
36	Berthold Mosa	Mosa	Tobien	Berlin 1890 1306	Nüfus kaydı yoktur
37	Ester Rita Algranti	Mişel	Şarlot	" 1916	Çorlu Musevi Havra
38	Yako Borukas	Samoel	Ester	Çorlu 1303	55/33
39	Karısı Pulisu	Yuda	Palomba	Eülebur-gaz 1300	" 54/5
40	Alpiyer Kilburusliyan	İstapan	Gadarine	İstanbul 1315	Beyoğlu Hüseyin Ağa Çaylak 24/53/16
41	Mişel Gantos	Zıdan	"	Suriye 1889	Nüfus kaydı yoktur
42	Ester Bitran	Bohor	"	İstanbul 1294	Arap Ortodoks Beyoğlu Turşucu kışmışı 35/163/21

Sıra No:	Adı ve Sanı	Babası adı	Anası adı	Doğum yer ve tarihi	Nüfus kaydı Kaza Mahalle Sokak
43	Elize Karako	Bünyamin	Haysare	İstanbul 1305	” Bereket Zade Camı 22/73 7/5
44	İzidor Frank	Robin	Pusant	Kahire 1292	Berlin şehbenderliği 11/2
45	Simon Kopernik Hekimyan	Miğirdiç	Agavun	İstanbul 1302	Fatih İmrahor İlyas Bey 109 Eski kayıt
46	Röne Dano	Mosko	Sofi	Viyana 1312	Alemdar Anvers şehbenderliği 1/136 Nüfus kaydı
47	Brenhara Berkman	David	Matilda	Berlin 1907	yoktur Yahudi
48	Hanri Goldenberg	Bernar	Neta	“ 1327	Beyoğlu Müeyyet Makri Zade çıkmazı 42/127 4
49	Hayum Algaranti	Nesim	Matilda	Manisa 1315	Nüfus kaydı yoktur
50	Jozef Gorlef	Abraham	Şifre	Kudüs 1304	Eminönü. Berlin şehbenderliği 2/112
51	Kız kardeşi Roza	Yasef	Sara	Berlin 1330	Eminönü Berlin şehbenderliği 2/112

Sıra No:	Adı ve Sanı	Babası adı	Ânâsı adı	Doğum yer ve tarihi	Nüfus kayd. Kaza Mahalle Sokak
52	Yakop Brakha	Eliya	Saham	Halep 1309	Berlin şebbenderliği 6/4 1)
53	Karısı Maria	Adolf	Naney	Berlin 1304	" "
54	Yaşuo	Merkado	Rahil	İstanbul 1311	İstanbul Hasköy Beyoğlu Hacı Şaban Arabacılar 34/50 Keçeci Piri Alyaus mektebi 6/67 4 16
55	Karısı Mazaltö	Avram	Tuhi	" 1309	Bakırköy Musevi bostan 6/46/13
56	Niktar Zevi	Müt.Nesim	Ventura	" 1302	Alendar Varna şebbenderliği 1/22
57	Salamon Geron	Avram	Malkona	Varna 1300	Nufusa kayıtlı değildir
58	Karısı Malvina	Mayir Ferhi	Matilda	Ruşçuk 315	Nufus kaydı yoktur
59	Tiğrane Saatciyan	Ohannes	Sophie	Marsilya 1904	
60	Berta Seteinin	Sohetdiya	Zamannian	Kahire 1884	
		Abraham	Malka		

E

Sıra No:	Adı ve Sani	Babası adı	Anası adı	Doğum yer ve tarihi	Nüfus kaydı Kaza Mahalle Sokak
61	Reyna Bensiyon	Bensiyon	Zafire	Aydın 1312	Oruç Reis H. 97 127/105
62	İlyaz Goldenbergin	Moz	Betina	Selânik 1891	Nüfus kaydı yoktur
63	İsak Jakup Kohen		Rabeka	Selânik 1304	Eminönü Berlin şehbenderliği 1/147

NÜFUS U. M.

Ş: III

Öz:

Harplerde ölenler ha.

Sayı: 30533/1963

Balkan harbine, Umumî Seferberlik ve İstiklâl savaşlarına girerek ölen veya ölü veya diri oldukları belli olmayan kimselerin mirasçıları tarafından nüfus memuru huzuru ile ve yahut hiç hasım gösterilmeksizin açılan davalarda murislerinin şehit olduğunu iddia ve iki şehitle isbat edenlerin aldıkları hükme dayanarak tekaüt maaşı istedikleri anlaşılmaktadır.

Çok defa dinlenen şahitlerin Şarkta harbe girerek şehit olduğunu söyledikleri şahsın bulunduğu alay ve taburun aynı tarihte Garpte bulunup orada harbe girdiği Harp Tarihi Encümeninin resmî kayıtları ile tahakkuk etmektedir.

Yalan şahadetle hüküm alıp maaş tahsisine muvaffak olanların önüne geçmek ve Hâzineyi zarardan korumak için bu gibi davalarda hazır bulunan nüfus müdür veya muavinlerinin şehit olduğu iddia olunan şahıs ile şahadet eden kimselerin aynı alay ve taburda bulunup bulunmadığının ve mensup olduklarını söyledikleri alay ve taburun söylenilen yerde harbe girip girmediğinin Harp Tarihi Encümeninin resmî kayıtlarıyla tetkiki için Millî Müdafaa Vekâletinden sorulmasını mahkemeden istemeleri lâzımdır.

Nüfus memurlarının bu talebine rağmen Millî Müdafaa Vekâletinin resmî kayıtlarındaki malûmatı sormadan ve yahut sorup ta bu kayıtlar hilâfına şahitlerin beyanatına

istinaden verilecek şehitlik kararı hükümlerinin behemehal temyiz edilmesinin gerekenlere bildirilmesini dilerim.

14/12/935

Ş: III

Öz:

927 sayım defterleri ha-

Sayı: 30534/1964

Yeni nüfus sayımı yapılması yüzünden kıymeti kalmıyan ve nüfus dairelerinde muhafaza edilmekte bulunan 927 sayımına ait defterlerin mahallerince yok edilmesi muvafık olduğu İstatistik Umum Müdürlüğünden cevaben alınan 3/12/935 tarih ve 7862/3097 sayılı yazıda bildirilmiştir.

İmha edilecek defterlerin evsafının, kaçır yaprak ve ciltten ibaret olduğunun bir heyet huzurunda zabıt varakası ile tevsik edildikten sonra gereğinin yapılması tamimen rica olunur.

Cevaben Burdur Vilâyetine ve tamimen diğer Vilâyetlere, Umumî Müfettişliklere ve Teftiş Heyeti Reisliğine, yazılmıştır.

14/12/935

VİLÂYETLER İDARESİ U. M.

Ş I

Öz:

Harcırah tahsisatının azlığı dolayısıyla tediyat yapılamıyacağı hakkında.

Sayı: 4924/9951

Dahiliye memurları harcırahı için senei haliye bütçesinin 326 ncı faslının birinci maddesine mevzu 67200 liralık tahsisattan 10590 lira kalmıştır. Buna nazaran bakiye tahsisatın sarfı, tebdilleri zarurî görülen memurların harcırahlarına verileceğinden tâli memurların merkezden tahsisat istihsal edilmedikçe tahvilleri cihetine gidilmemesi tamimen tebliğ olunur.

18/12/935

Ş.I.

Öz:

Müessesatı sıhhiyede tedavileri yapılacak memurlar hakkında.

Sayı: 10045

1 — 788 sayılı Memurin Kanununun 84 üncü maddesinin (D) fıkrası hükmünün tatbiki ve bu hükme istinaden

hasta memurların tedavisi için evvelemirde tedavi ücretine kifayet edebilecek tahsisatın mevcut olması meşruttur. Vekâletin 935 senesi bütçesinin 338 inci faslının birinci maddesine 1920 lira tahsisat konulmuştur. Malî senenin henüz yedinci ayında olduğumuz halde mezkûr tahsisat tamamilе sarf edilmiştir. Yeniden tahsisat almağa ve başka suretle de para tedarikine imkân görülmemektedir.

2 —1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununa müzeyyel 2518 sayılı kanunun birinci maddesinde yazılı istisnalar haricinde Devlet namına bir iş için taahhütten evvel tahsisat temin edilmesi lâzım olup tahsilat temin edilmedikçe taahhüt altına girilmesi menedilmiş ve hasta memurların 788 sayılı kanunun 84 üncü maddesi mucibince resmî ve hususî sıhhî müesseselerde tedavileri de Devlet taahhüdatından olduğuna göre memurun hastaneye şevkinden evvel tahsisatın temini zaruridir. Senei haliye bütçesindeki mevzu tahsisat tamamilе sarfedilmiş olduğu cihetle badema tedavileri lüzumu fennen sabit olan hasta memurların Maliye Vekâletinin 8/7/935 günlemeçli ve 18582/55 sayılı tebligatı umumiyesine tevfikân sıhhî müesseselerin meccani kısımlarında tedavilerinin temini aksi halde sıhhî müesseselere karşı tahsisatsız taahhüde girişildiği takdirde 2518 sayılı kanunun 2 nci maddesile kabul edilmiş olan ahkâmı cezaiyenin müsebbipler hakkında tatbiki icap eder. Ona göre muamele ifasına itina olunması ehemmiyetle tamimen tebliğ olunur.

19/12/935

Ş II

Öz:

Irmak - Filyos hattının
açıldığı hakkında.

Sayı: 4492

1 — Irmak - Filyos hattının Çer keşten sonra Kurtçimeni, İsmetpaşa, Ortaköy duraklarını havi son kısmının 12/11/935 gününden itibaren işlemeye açılacağını ve bu suretle ikmal edilmiş olan Irmak - Filyos hattında Ankaradan Filyosa pazar, salı, perşembe günleri, Filyostan Ankaraya yine pazar, sah ve perşembe günleri mütekabil birer muhtelit katar işliyeceği Nafia Bakanlığının 2/11/935 gün ve 10564 sayılı yazısile bildirilmiştir.

2 — Vilâyetlere, U. Müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

13/11/935

Ş II

Öz:

Orduya celbedilecek filî
hizmet erbabı arasındaki
san'atkârlar hakkında:

Sayı: 4533

1 — Fennî teşhizatla silâhlanan kıt'aların iki sene hizmete tâbi bulunmasından pek çok san'atkârın san'at-

larını saklayarak bir buçuk senelik hizmete tâbi sınıflara ayrılmakta oldukları ve bunun için itti hazı icap eden tedabiri havi Millî Müdafaa Vekâletinden alınan 9/11/935 da biri havi Millî Müdafaa Vekâletinden alınan 9/11/935 gün ve 2621 sayılı yazı örneği iliştilirerek gönderildi.

Gereğine göre muamele yapılması tamimen tebliğ olunur.

2 — Vilâyetlere yazılmıştır.

18/11/935

Ş II

Öz:

Malûl ve şehit yetimlerine verilen paraların muakkip namıyla bir takım adamlar tarafından alınmasına meydan verilmemesi H:

Sayı: 4534

1 — Savaşlarda malûl kalanlar ile şehit olanların ailelerine hükümetçe verilmekte olan maaşların tahsisi ve ikramiyelerin alınması için muakkip namı altında bir takım kimselerin yurtdaşların safiyetinden istifade ederek kanun ve nizamların tayin ve tahdit ettiği ücretlerden çok fahiş ve hattâ bazan yarısı ve dörtte üçü miktarında ücret almakta oldukları ve kazanç vergisi veriyoruz hükümetin resmî muakkibiyiz diyerek kendilerine paye verdikleri vaki olan şikâyetler üzerine Millî Müdafaa Vekâletinin 4/11/935 gün ve 35/390 sayılı yazısıyla bildirilmektedir.

Vatan uğrunda yaralanıp veya şehit olup ta kanları bahasına kendileri veya aileleri tarafından alınan bir kaç kuruşa göz koyan bu gibiler hakkında şiddetle kanunî takibatın yapılarak halkın soyulmasına meydan verilmemesi ehemmiyetle tamim ve tebliğ olunur.

2 — Vilâyetlere, Jandarma G. Komutanlığına ve Emniyet işleri umum müdürlüğüne yazılmıştır.

18/11/935

Ş II

Öz:

İtalya Habeş harbi dolayısıyla
ittihaz olunan kararlar.

Sayı: 4599

1 — İtalya — Habeş harbi dolayısıyla Akvam Cemiyetince kabul ve aza devletler teklif edilen tedbirlerin tatbiki hakkındaki 13/1/935 gün ve 2488 sayılı kanun verdiği salâhiyete istinaden irtibat komitesi tarafından Cenevrede kabul edilen esaslara dair 15/11/935 gün ve 3503 sayılı İcra Vekilleri Heyeti kararnamesi ve ilişkileri Resmî gazetenin 18/XI/935 gün ve 3159 sayılı nüshasında neşredilmiştir.

Bu esasların tam tatbik ve icrasında itina gösterilmesi ve kararname hükümlerinin ehemmiyetle takip edilmesi tamimen tebliğ olunur.

2 — Vilâyetlere, U. müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

22/11/935

Ş II

Öz:

Kızılay mecmuasına abone temini hakkında:

Sayı: 4725

1 — Kızılay mecmuasına 1936 yılından itibaren genelkurmay gazdan korunma uzmanı Nuri Refet Korur tarafından idare edilmek üzere ayrıca bir (Gazdan korunma kısmı) eklenmek suretiyle çıkmaya başlayacağı hakkında Kızılay genel merkezi başkanlığının 19/11/935 gün ve 6662 sayılı yazısı örneği iliştilirerek gönderildi. Göreğine göre yürünmesi ve abone temin edilerek sonunun bildirilmesi temenni olunur.

2 — Vilâyetlere yazılmıştır.

3/12/935

Ş II

Öz:

936 malî yılından itibaren Devlet dairelerine ait inşaat ve tamirat H:

Sayı: 4778

1 — 936 malî yılından itibaren Devlet daire ve mües-

seselerine ait inşaat ve esaslı tamirat tahsisatının Nafia bütçesinde toplanması hakkındaki 20/6/935 gün ve 2773 sayılı kanun hükümlerinin tatbikine dair Başvekâlet yüksek makamından alınan 5/11/935 gün ve 6/2974 sayılı yazı örneği iliştilererek gönderildi. Göreğine göre yürünmesi tamimen tebliğ olunur.

2 — Vilâyetlere, U. müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

10/12/935

B

Başvekâlet Yazı işleri müdürlüğünün 5/11/935 tarih; ve 6/2974 sayılı yazısı örneği:

Nafia Vekillîğinden alınan tezkerede; 20/6/935 tarihli ve 2779 sayılı kanunun 4 üncü maddesi; 936 malî yılından itibaren Devlet daire ve müesseselerine ait inşaat ve esaslı tamirat tahsisatlarının Nafia bütçesinde toplanmasını âmir bulunduğundan ve Nafia bütçesine olan inşaat ve esaslı tamirat tahsisatları; her vekâlet veya idarenin yaptırılmasına lüzum göreceği inşaat veya esaslı tamiratın karşılığını teşkil edeceğinden 936 bütçesine konacak tahsisat miktarları etrafında şimdinden hazırlıklarda bulunulması ve şimdiye kadar ilgili idare bütçesine konmakta olan bir tahsisatın 936 yılından itibaren Nafia bütçesinde açılacak fasla nakli için o idareye tahsis edilecek bütçe yekûnundan ayrılması lüzumu bildirilmektedir. Ona göre göreğinin yapılp hazırlıklarda bulunulmasını tamimen rica ederim.

Ş II

Öz:

2/3569 sayılı İcra Vekilleri
kararnamesi hakkında:

Sayı: 4779

1 — Türk parası kıymetini koruma 'hakkındaki 11 sayılı kararnameye bağlı ihtiyaç listesinde değişiklik yapılması hakkında 20/11/935 tarih ve 2/3569 sayılı İcra Vekilleri Heyeti kararnamesi ile ilişğinin örnekleri gönderilmiştir.

Ona göre muamele ifası tamimen temenni olunur.

2 — Bütün vilâyetlere, Umumî Müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

10/12/935

Kararname

Numarası 2/3569

23/8/934 tarih ve 2/1163 sayılı kararnameye ektir.

Döviz sarfiyatının tahdidi için Türk parası kıymetini koruma hakkındaki 11 sayılı para kararnamesine bağlı ihtiyaç listesinin ilişik şekildeki gibi değiştirilmesi; Maliye Vekilliğinin 13/11/935 tarih ve 1/1892 sayılı tezkeresi ile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri heyetinin 20/11/935 toplantısında onanmıştır.

20/11/935

Madde — 6 — Tadilatı

Fıkra C — Tettebbu için gideceklere verilecek masraf

tahsil için aynı memlekette bulunanlara verilen miktarı tecavüz edemez.

Fıkra D — E mülğadır.

Madde — 9 — Tadilâtı

Bu madde mucibince verilebilecek döviz müsaadeleri sıhhî ve ticarî seyahatlere münhasırdır.

Fıkra A — Sıhhî maksatla yapılacak seyahatlere döviz müsaadesi verilebilmesi, tam teşekküllü bir heyeti sıhhiye tarafından hastalığın Türkiye dahilinde tedavisi fen- nen kabil olmadığına dair verilecek raporun kambiyo idarelerine ibraz edilmesine mütevakıftır.

Fıkra B — Ticarî maksatlarla yapılacak seyahatlere döviz verilebilmesi, maksadı seyahatin ticarî bir zarurete müstenit bulunduğu ve bu seyahatten memleket için bir faidei iktisadiye hasıl olabileceğinin mahallî ticaret ve sanayi odaları meclislerince verilecek karara ve bu kararın İktisat Vekâletince tasdik edilmesine vabestedir.

Madde — 13 — Tadilâtı

Hükümet veya hükümetin sermaye itibariyle iştiraki bulunduğu müessesatla evvelce yapılan mukaveleler müstesna olmak üzere işbu kararnamenin neşrinden sonra yapılacak veya tecdit olunacak mukavelelerle ecnebi mütehassısların harice çıkarabileceği paranın maaş veya ücretlerden her türlü vergi ve tevkifat çıkarıldıktan sonra elde kalan miktarın azamî beşte birini geçemez.

Madde 14 — Türkiyede kendi hesaplarına çalışan ecnebilerin haricte iaşeleriyle mükellef bulundukları efradı ailelerine gönderebilecekleri paranın azamî haddi mahiye azamî 50 liradan ibarettir.

Madde 16 — İrat hasılatlarından harice gönderilecek

para miktarı adedi nüfusa göre mahiye azamî 50 liradır.

11/12/935

Ş II

Öz:

Kamlara memur edilen yardımcı
subaylar H:

Sayı: 4805

1 — Kamlara memur edilen yardımcı subaylara ücret verilmeyeceğine dair Genelkurmay Başkanlığından alınan 13/11/935 gün ve 35212 sayılı yazının bir örneği iliştilirerek gönderildi.

Göregine göre yürünmesi tamimen temenni olunur.

2 — Vilâyetlere U. Müfettişliklere yazılmıştır.

13/12/935

Genelkurmay Başkanlığının 13/11/935 tarih ve 35212 Sayılı yazısı örneği:

1 — Kamlara memur edilen yardımcı subaylara da ücret verilmesi hakkında bazı yerlerden müracaatlar vaki olmaktadır. Yeni 60 numaralı askerliğe hazırlık talimatnamesi kamplar için ayrıca garnizondan memur edilen yardımcı subaylara değil ancak memuriyetleri ait olduğu vekâletlerce tasdik edilerek askerî tedrisata ve kamlara memur olan asıl öğretmen subaylara ücret verilmesini emir etmektedir. Buna göre iş yapılmasını dilerim.

2 — Kor. K. larına, İstanbul K., İzmir müstahkem Mv. K., 20. müstakil Tüm. K. yazılmış ve bilgi için M. M., Kültür, Dahiliye, Maliye, Bayındırlık, İktisat Bakanlıklarına arzedilmiştir.

Ş II

Öz:

Türk T. T. Cemiyetinin
beyannamesi hakkında:

Sayı: 4806

1 — Yurdumuzun en değerli hazineleri olan tarihsel eserleri korumak, sevdirmek ve bunların yabancı ellere geç memesine çalışmak maksadiyle Türk tarihi tetkik cemiyetince halkımıza hitaben neşredilen beyannameden () adedi ilıştırılarak gönderildi.

Bunlardan köy misafir odalarına kadar asılmak suretiyle münderecatından halkın haberdar edilmesi ehemmiyetle tamim olunur.

2 — Vilâyetlere, U. Müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

13/12/935

Ş.II

Öz:

Jandarmaların paralı iş-
lere el sürmemeleri H:

Sayı: 4890

1 — Jandarma subay ve eratlarının paralı işlere el sürmemeleri hakkında yapılan müteaddit tamimlere rağmen yine bekçi elbiseleri, telefon vesair paralı işlerle uğraştıkları hakkında şikâyetler tevali etmektedir. Jandarma genel komutanlığından bu hususta jandarma birliklerine yazılan emrin bir örneği ilişiktir. Jandarma subay ve erlerinin her ne suretle olursa olsun paralı işlere el sürmemelerinin temini önemle ve tekrar tamim olunur.

2 — Vilâyetlere, U. Müfettişliklere yazılmıştır.

18/12/935

SURET

Ks: 2 26654

1 — Jandarmaların paralı işlere el sürmemeleri sureti katiyede ve müteaddit emirlerle bildirildiği halde bu emirlere aykırı olarak;

A) Köylerde hayır cemiyetleri için rozet dağıtarak bunlar namına para toplandığı.

B) Köy, mahallât ve çarşı bekçilerinin ücretlerini ve bunlara yaptırılacak elbise paralarını bizzat tahsil ettikleri.

C) Telefonların onarılması veya yeniden satın alınması için mahallî hükümeti tarafından köylere yapılan

salgın paralarını bizzat topladıkları.

D) Jandarma karakollarının onarılması veya yeniden yapılması için halkın teberrü ve iane olarak verdikleri paraları bizzat kabul ederek sarfetmetke oldukları.

E) Borçtan dolayı haklarında tevkif müzekkeresi çıkanların borçlarını bizzat kabul ederek kendilerini tutmadıkları ve tahsildarlara veya maliye veznelerine ait işleri bizzat gördükleri.

G) Gazete ve mecmualara köylerin abone olmasını temin ve bunların bedellerini bizzat topladıkları.

F) Resmî ve hususî cemiyetlerin sattıkları bilet bedellerini veya bu cemiyetlere halk tarafından teberru edilen para veya mahsulâtı bizzat topladıkları ve bunlara benzer paralı işlere el sürdükleri görülmektedir.

2 — Para insanı kendine çok çeken ve nihayet düşman eden suç yaptıran bir vasıtaadır. Bu vasıtayı bilgileri kıt olanların eline terketmek bunların bile bile suç yapmasını teşvik etmek demektir. Paralı işlerden dolayı birçok J. Z. ve efradı zan altında kalarak uzun müddetle kendilerinin sefalette kalmalarını intaç etmekte olduğu göz ö- nüne getirilerek birinci maddede sayılan ve buna benzer emre aykırı hallere mutlaka nihayet verilmelidir. J. Mnt. ve vilâyet J. K. ları bu emrin yerine getirilmesini bizzat takip ederek temin edecekler ve para işlerine yine karışanları merhamet göstermeyerek cezalandıracaklardır, ve J. U. K.lığına bildirilecektir.

**Birincikânun 935 ayı içinde idare teşkilâtında yapılan
değişiklikler**

Tamim No: 4891

1 — Van Vilâyetine bağlı Gevar kazası adının Yüksekova ve Çorumun Hüseyinaabat kasabası adının da Alaca olarak değiştirilmesi İcra Vekilleri Heyetinin 29/11/935 tarih ve 2/3624 sayılı kararnamesiyle onanmıştır. Tamimen tebliğ olunur.

2 — Bütün Vilâyetler, U. Müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

18/12/935

Öz:

Mülkî taksimatta yapılan
değişiklikler H:

Tamim No: 4995

Ek: 2/8/935 gün ve 2761 sayılı yazıya:

1 — 1/8/935 tarihinden sonra mülkî taksimatımızda yeniden yapılan değişiklikleri gösterir liste iliştilerilerek tebliğ olunur.

2 — Bütün vilâyetlere, U. Müfettişliklere ve vekâlet dairelerine yazılmıştır .

31/12/935

Denizli Vilâyeti:

1 — Merkez belediyesi hududu içindeki aşağı ve yukarı İlbadı ve Gümüşçay mahallelerinin belediye sınırın-

dan çıkarılarak bunlardan aşağı ve yukarı İlbadının (İlbadi), Gümüşçayında (Gümüşçay) adıyla başlı başına iki köy haline konulmaları 29/VIII/935 de tasvip edilmiştir.

II — Tavas kazasına bağlı aşağı ve yukarı Sazak köyleri kaldırılarak yukarı Sazağın Kapuz ağzı, Sünbüller Sorgun ve Kebiz mahallelerinin birleştirilerek (Kızılaağaç) ve aynı köyün dere başı mahallesiyle aşağı Sazağın Sarıyer mahallesinin birleştirilerek Sarıyer) ve yine aşağı Sazak köyüne bağlı Gereli Boğaz, uzunlar, Geymen, Kızılcaöz ve aşağı ve yukarı Sazak mahallelerinin de birleştirilerek Sazak adıyla üç köy teşkili 6/9/935 de tasvip edilmiştir.

İstanbul Vilâyeti:

Fatih kazasının Rami yeni mahallesine bağlı Küçük köyün bu adla başlı başına bir köy haline konulması 16/XII/935 de tasvip edilmiştir.

Kastamonu Vilâyeti:

Daday kazasının Kızılörencik köyüne bağlı Şaburlar mahallesinin bu köyden alınarak Özbanlar köyüne bağlanması 16/XII/935 de tasvip edilmiştir.

Kocaeli Vilâyeti:

Adapazarı kazasına bağlı Beşköprü köyünün kaldırılarak bir mahalle halinde Serdinan köyüne bağlanması ve Karabürçek nahiyesine bağlı Teketabanlı, güzel Ahmet köyleri birleştirilerek (Yüksel) adıyla bir köy haline konulması ve Taşköprü nahiyesine bağlı Karacaali, Ömerli, El-

bizli ve Emnezli mahallelerinden müteşekkil Karacaali köyünün kaldırılarak bunlardan Karacaali ve Ömerli mahallelerinin Alihocalar köyüne, Elbizli mahallesinin Duraklı köyüne ve Emnezli mahallesinin de Kutluca köyüne bağlanması 3/VII/935 de tasvip edilmiştir.

Malatya Vilâyeti:

6/6/935 gün ve 11389 sayılı kararnameye dayanarak Kâhta kazasına bağlı Alut nahiyesinin merkezi şimdilik bulunduğu Alut köyünden kaldırılarak aynı nahiye içindeki Tavis köyüne götürülmüştür.

Ordu Vilâyeti:

Kabadüz nahiyesinin Karakiraz köyüne bağlı Musakırı mahallesinin aynı adla müstakil köy haline konulması 31/VIII/935 de tasvip edilmiştir.

Samsun Vilâyeti:

Lâdik kazasının Karaabdal nahiyesine bağlı aşağı ve yukarı Şıhlı köylerinin birleştirilerek (Şıhlı) adıyla bir köy haline konulması 16/XII/935 de tasvip edilmiştir.

Yozgat Vilâyeti:

2/10/935 gün ve 11702 sayılı kararnameye dayanarak:

1 — Yozgat merkez kazasına bağlı Haydarbeyli ve Bişek nahiyeleli kaldırılarak aynı kaza içinde (Musabeyli) ve (Osmanpaşa) adlariyle iki nahiye kurulmuştur.

2 — Kaldırılan nahiyelerin 1 ve 2 No lu cetvellerde yazılı köyleri Yozbat Merkez kazasiyle Salmanlı nahiyesine verilmiş ve 3, 4 No. lu cetvellerde yazılı köyler yeni kurulan Musabeyli ve Osmanpaşa nahiyelerine bağlanmıştır.

Aramızdan ayrılanlar

Burhaniye Kaymakamı M. Selâhattin'i kaybettik. M. Selâhattin 1315 yılında Divaniyede doğmuştur. Lise tahsilini ikmal ettikten sonra Mülkiye Mektebine girmiş ve 341 yılında mezun olmuştur.

İlk memuriyeti Çanakkale Vilâyeti maiyyet memurluğu ile temmuz 341 de başlamıştır. Buradan da İstanbul maiyet memurluğuna nakledilerek Bakırköy Kaymakamlığı vekâletinde bulunmuştur.

26 şubat 927 de Cide, 929 da Lice, 930 da Kemalpaşa, 932 de Kâzımpaşa, 935 te Gevaş Kaymakamlıklarında bulunduktan sonra 6/11/935 tarihinde Burhaniye Kaymakamlığına tayin edilmiştir.

12/12/935 te ölen M. Selâhattin'i sevenleri elem içinde bırakmıştır.

Kederli ailesine acılarımızı bildiririz.

Gayrı Resmî Kısım

İdarî ihtilâflar

— Geçen sayıdan mabat —

Yazan : **Appleton**

(Josserand'ın konferansı, ilâh). Hukuku idarede nısfet kaidesine muvafık bir neticeye vâsıl olmak için yegâne usul hâdis muhtara nazariyesi idi. Tabiî olarak harbin müstacel vekayii haricinde bir humbaranın patlamasını mucip olan ahval, evsafı lâzımevi haiz bir hata teşkil eder. Bu ahval şunlardır: Tehlikeli mevaddın meskenlere yakın bir yere depo edilmesi, bunların sık sık ve süratle kaldırıp konulması, tesisatın sathî yapılması, ilâh. Fakat bu fiilî vaziyet, civar için mucip olması muhtemel bütün tehlikelerle beraber hata teşkil etmiyordu. Çünkü harp zamanında kaybedilecek vakit yoktur, ihtiyaçlar âcil ve vasıtalar mahduttur. Şu halde infilâk kurbanlarını her türlü muavenet ve imdattan mahrum mu bırakmalı? Şurasını nazarı dikkate arz edelim ki bir humbarahaneyi idare eden devlet burada bir petrol deposu veya bir mevaddı infilâkiye fabrikası sahibinin vaziyetindedir, Bütün mabetleri nazarı dikkate almak şartile devlet burada, masasının üstündeki bir sifon patlayarak müşterilerden birini yaralayan bir, kahve sahibine benzer. Bu son halde kahveci, kendi aleyhine tevcih edilecek bir hata delili olmadığı halde mes'ul tutulmuştur. (4 Kânunu-

evvel 1912). Şu halde bu gibi ahval ve şerait altında, hususiye hukukunun rüiyet eylediği ahval ve şerait altında, hususiye hukukunun rüiyet eylediği ahval ve şeraite çok benziyen ahval ve şeraite tâbi bir vaziyette hatalar nazariyesinin tevhit edemiyeceği nısfetkârane neticeyi elde etmek için hadis muhatara nazariyesine müracaat etmemeli? Şüphesiz nısfet bahsinde itimadı pek ileri götürmemeli. Maamafih hukukun sebebi mevcudiyeti nısfetin hükümlerinin olmasını teminden ibarettir. İtimat edilmesi lâzım gelen nısfet, hukukî kaidelerin kalıbına giremeyen zahiri nısfettir. Hukuk kaideleri bilhassa nısfeti imtihan etmek, hakikî nısfeti sahtesinden tefrik eylemek için vazedilmiştir.

Mevcut bir hukukî nazariyeye intibak etmiyen herhangi bir nısfet fikri reddedilmelidir. Zira, bu kabil bir nısfetin menbâı adaletten ziyade kanteji veya ihtirası olmak mümkündür; fakat nısfet pek kolaylıkla herhangi bir hukukî nazariyeye tetabuk eylediği takdirde mukabil ve muhalif nazariyelere uymuyor bahanesile nısfeti reddetmek reva mıdır? mevzuubahis mesele hadisi muhatara nazariyesi, nısfeti vâsi miyasta tatmin ediyordu. Ve madam ki bu nazariye, hukuku medeniye de pek kolaylıkla hatalar nazariyesi ile beraberce bulunuyor, neden dolayı hukuku idarede bulunmasın? Biz bilâkis bu nazariyenin tabloyu pek güzel bir surette ikmal etmekte olduğu mütalaasındayız.

2.— Couiteas kararnamesi (Devlet Şûrası, 30 teşrinisani 1928) mesele şu idi: Tunusta mülkü dahilinde bulunan ve orayı haksızca işgal eden yerlileri oradan çıkarmak için mahkemeden kararlar almış olan bir adamın bu kararlarını icra hususunda Fransa Hükümetinin muavenette bulunmakta müstemirren istinkâf etmesi üzerine uğradığı ziyanın tazmini. Bu istinkâf, yerlilerin o araziden çıkarılma-

sının bir takım iğtişaşlar tevhit etmesi korkusundan ileri geliyordu. Bu şerait altında Devlet Şûrası, Fransanın hükümetinin elinde adlî karar bulunan kimseye yardım etmemekten dolayı muhtî olduğunu kabul etmemiş fakat ahval ve vukuatın umumî menfaatler namına bir hakkın iptali yüzünden yalnız müddeinin mutazarrır olmasını gayriâdilâne bularak tazminata hükmetmiştir. Esbabı mucibe, calibi merak olduğundan iktibas ediyoruz:

“Yukarıda zikrolunan esbap dolayısıyla ve ahval ve şerait dahilinde Mösyö Couiteas’in şikâyet etmekte olduğu kararı ittihaz eden mezkûr hükümet, bu suretle hareket etmekle mahmî bir memlekette asayiş ve umumî emniyeti muhafaza için kendisine verilmiş olan salâhiyetleri istimal ettiğini; fakat adlî mehakimden usulü dairesinde vacibülicra bir ilâm istihsal etmiş olan müddeinin hakkını ihkak ettirmek hususunda kuvvayı umumiyenin müzaheretini talebe hakkı derkâr olduğunu, ve yukarıda söylendiği veçhile hükümetin asayiş ve emniyet noktai nazarından icranın şeraitini takdir ve yine asayiş ve emniyeti âmme tehlikesi mülâhazasile icraya muavenetten istinkâf edebileceği ve bunun, onun vazifesi olduğunu, ancak bu imtinadan mütevellit hasarın, uzun müddet devam ederek, bunun yalnız alâkadara tahmil «dilmiş bir yük addedilerek bunun camiaya tahmili hududunu tahdit etmek hakkının hâkime ait bulunduğunu nazarı itibara alan Devlet Şûrası.,,

Nakliyat ve otomobil münakalâtında devletin mes’uliyeti.

Devlet Şûrası, birçok defalar hükümete ait olan ve bir âmme hizmeti maksadile münakalât yapan askerî otomobiller gibi merakip yüzünden kazalar kurbanlarına tazminat

ita edilmesine hükmetmiştir.

Bu hususta kondüktörün servis hatasının devletin mesuliyetini davet edeceğinde hiç şüphe edilmemiştir. (Şûra kararı, 25 temmuz 1919 .. ilh) Fazla olarak Devlet Şûrası, kondüktöre karşı bir hata zannı ihdasa ve devleti mes'ul addetmeğe kadar ileri gitmiştir. Şayet bu zan, kazanın ecnebi bir âmil veya tesadüfi veya bir mücbir sebep dolayısıyla hâdis olmuş olduğu isbat edilmedikçe böyle hareket eylemiştir. (Şûra kararı, 22 kânunuevvel 1924.) Bu içtihadı, alettafsile tetkik etmek faydalı olur.

Evvelâ bu içtihadın otomobil kazalarında devlet memurlarını çok sıkı bir kanunun nüfuzu ve tesiri altına vazetmekte olduğunu kaydetmek icap eder. Asıl devlet memuru denilen ve hataları şahsî bir hâdise teşkil edecek derecede idari tasarruflardan tamamiyle farklı ve ağır hatalardan dolayı mes'ul tutulan ve idari hatadan dolayı mesul tutulmayan memurlardan farklı olarak devletin bir otomobilini idare eden bir ajan, alelâde bir kaza dolayısıyla muhtî farzedilecektir ki bu da hatanın vahametini araştırmak lüzumunu selbeder. O derecede ki Devlet Şûrası, muafiyeti, iki sebeple tahdit etmektedir: Tesadüfi bir vak'a veya mücbir sebep ve ecnebi âmil. Bu da idari içtihadı hukukinin âmme hizmet, vazifesini ifa hususunda bir hususî şahsın bulunduğu şeraite mümasil şerait dahilinde bulunduğu ve vazifesini ifa hususunda hususî hukuk usullerini istimal eylediği takdirde kabul edeceği hal suretlerini hususî hukuk hal suretlerine temsil etmek temayülünü göstermektedir. Fakat devlet otomobilinin kondüktörü alelâde ücretli bir memur olmayıp ta bir kur'a kanununun tatbiki dolayısıyla servise merbut olan ve emredilmiş bir servisi meccanen yapıp bunun için para almıyan bir asker olur

ise bu halde bazı ihtirazı kayıtlar dermeyi icap etmez mi?

Devlet Şûrası, bu noktai nazarı derpiş eder görünmemektedir. Eğer Şûra, diğer birçok kararnamelerinde olduğu veçhile ajanın hatasını meskûtuna bırakarak ancak servis hatasını derpiş etmiş olsaydı daha iyi mülhem olmuş olurdu. (Şûra kararı, 4 kânunusani 1918).

Diğer bir nokta da kay de şayandır: Devlet Şûrası, 22 kânunuevvel 1924 tarihli kararnamesinde, otomobil kondüktörünün yapmış olduğu hatanın idarenin mes'uliyetini tabiatile davet etmekte olduğunu kabul etmiştir. Eğer hususî hukuk sahasında olmuş olsa idi, bizzat medenî kanunun 1384 üncü maddesi mucibince müvekkil vekilinin efalinden mes'ul olması itibarile bu hal suretinin kabulü mecburî olduğu bedihi olarak anlaşıldı. Fakat devlet ile memurları arasındaki hukukî rabıta bir patron ile amelesi arasındaki rabıtalardan büsbütün başkadır. Bir kimsenin devletin bir işini bir ecir veya amele gibi ve onların yaptıkları iş tarzında yapması halinde bundan şüphe edilebilir ise de silâh altına davet olunan ve bir emre tab'an bir servisi yapan bir askerin bu vaziyetinde bu fark parlak bir surette kendini gösterir. Maamafih Devlet Şûrası bu halde bile bu asker güya ecir bir müstahdem imiş gibi idarenin mes'uliyetini kabul etmiştir. (Şûra kararı, 25 temmuz 1919)

Bu hususiyet bir kere daha gösteriyor ki İdarî içtihad hukuku, muamelenin mahiyeti ve bu muameleyi intaç için takip edilen usuller hususî teşebbüslerinkilere müşabih olduğu ahvalde devlete karşı hususî hukuk prensiplerini tatbike mütemayil bulunmaktadır. Devletin otomobillerle nakliyat yapması, vesait itibarile, bir kamyoncunun yaptığı nakliyatın aynıdır. Kamyoncu, kamyonlarını kullanan

şoförlerin efalinden mes'uldür. Neden dolayı devlet kendi otomobillerini kullananların efalinden mes'ul olmasın?

Diğer bir ihtar da yapılabilir: Devlet Şûrası, burada Double - Couronne istihkâmı meselesinde yaptığı veçhile hâdisi muhatara nazariyesini ileri sürmemiştir. (Şûra kararı, 28 mart 1919 .. ilh) Devlet Şûrası, bu mebhaste hatalardan mütevellit mes'uliyet sahasında kalmakta ve bir zan ianesile müddeinin delilini teshil eylemektedir. Burada devletin mes'uliyeti, yeni bir hâdisi muhatara dolayısıyla derkâr olmayıp memurunun mefruz hatası yüzündendir.

Esasen bu telâkki, çok doğrudur: Double - Couronne meselesinde, hâdisi muhtara, devletin idareleri tarafından kale bodrumlarında humbaralar biriktirilmiş olmasından doğmuştur; fakat bilâkis otomobil sahibi sıfatile derpiş olunan devlet, bu nevi nakliyatın halkı maruz bulundurduğu yeni ve gayritabiî tehlikelerin hakikî âmili olarak telâkki edilemez. Binaenaleyh bu tehlikeler hatta devletin mes'uliyeti üzerinde tesir icra edemez ve bu mes'uliyet, evvelce olduğu veçhile bir takım anasır ile meşrut bulunur. Bu tehlikeler, o andaki ahval ve şerait dolayısıyla kolaylaşmış olan delilin vücuda getirilmesi üzerinde tesir icra eder. Devlet Şûrası, muahhar tebeddüllere yolu kapamamak için “bu saatte..., tabirini kullanır. Kanunî bir karine ile biraz değişen hatalardan mütevellit mes'uliyet nazariyesini kabul eden Devlet Şûrası, bu tarik ile tesadüfî ahvalden mütevellit mes'uliyeti, bertaraf etmiş ve devleti bu kabil mes'uliyetten tebriye eylemiştir. Filvâki, mes'uliyet bir hataya istinat etmekte olduğundan, kazanın kondüktörün hatası yüzünden olmadığı sabit olunca mes'uliyet ortadan kalkar. Devlet Şûrası, hâdisi muhtara nazariyesine müracaat etmiş olsa idi böyle olmayacaktı.

Nihayet şu ciheti de kaydedelim ki Devlet Şûrası hata

zannını ancak münakalât kazaları dolayısıyla kabul etmektedir, sebebi de “otomobil münakalâtının bu saatte pek ziyade tehlikeli olan şeraiti,, dir. Şu halde bir şeyin kullanılmasının arzetmekte olduğu tehlike dolayısıledir ki İdarî mahkeme kanunî bir zan ve karine ihdasım muhik göstermektedir. Bu zan ve karine, ancak tehlikeli şeylerin bizzat kendilerine veya tarzı istimallerine tatbik edilir. Bu keyfiyet, dikkati calip bir şekilde zan ve karine nazariyesinin tatbikini tahdit eylemektedir. (G. Ripert .. ilh)

Fakat Devlet Şûrasının 22 kânunuevvel 1924 tarihli kararının başlıca mühim noktası, bu değildir: Bu ehemmiyet, kararnamenin tabiratinin bile meydana koymakta olduğu pretoriyen mahiyetidir.

Temyiz Mahkemesi, yukarıda zikredilmiş olan 29 temmuz 1924 tarihli kararnamesinde, otomobil münakalâtı meselesinde ve esasen oldukça hukukî ahval ve şerait altında mefruz hata fikrini ileri sürerken bu hukukî nazariyeyi muhik gösterdiğini zannettiği bir kanun metnini aramış, bulduğunu zannetmiş ve zikreylemiştir: Bu, onun usulüdür; her ne zaman hukukî içtihadın bir takım hâdiselerin tesiri altında tahavvül etmesi zarureti karşısında kaldığı zaman bunu hiç olmazsa zahiren bir kanun metni ile muhik göstermek ister. Onda aranılan hal suretini görmek ister, (ve görür gibi davranır.) İşte 29 temmuz 1924 tarihli kararnamede bu veçhile hareket etmiştir: “Medenî Kanununun 1384 üncü maddesinin birinci fıkrasına nazaran — bu madde ile hasara bais olan cismi camit kendi muhafazası altında bulunan kimseye karşı ileri sürülen hata faraziyesine binaen ..,, Temyiz Mahkemesi için bir metin veya bir vesile lâzımdır. 1384 üncü madde, yukarıki iki maddenin kullanmakta olduğu lisandan başka bir lisan kullanmaktadır. Maamafih bu iki madde, hukukî

içtihadı bakılırsa, hiçbir zan ve karine ihdas etmemektedir. Şu halde kelimeyi istimal etmiyen, mümasıl hiçbir tabir kullanmıyan ve metnin hiçbir yerinde 1315 inci maddedeki umumî kavaide muhalefet etmek istediğinden bahseylemeyen 1384 üncü maddede böyle bir zan ve karine görmek nasıl mümkün olabilir?

Devlet Şûrası, bu inceliği veya bu itibarılığı nazarı istihkar ile görmektedir. Eğer metin yok ise, metinden vazgeçer ve bunu açıkça söyler. Onun nazarında şayet delilin teshili matlup ise sebebi otomobil münakalâtının halihazırdaki tehlikeleridir. Bu, onun nazarında kâfidir.

Kendisi bazı defa bir nebze İmpretoria brevitaz yapmakla muahaze edilen, kararlarına bazan sybillin bir vasıf veren ve kararlarını ilham eden fikirleri kapalı geçen Devlet Şûrası, bu defa sırrım faş etmiştir. Kanunun bir hususu natık olmadığı yerlerde hakkı ihdas eder. Bunu ihdas eder. Çünkü insanlar kanunsuz kalamazlar. Hakkı ihdas etmesinin diğer bir sebebi de kendisi idareden bir cüzü olduğundan devleti alâkadar eden hususatta bilkuvve bir nevi nazımlık vazifesi görür. Yani zımnî olarak devlet reisinin nazımlık vazifesine iştirak eder.

Bu yüksek mahkeme, âmme hizmetlerinin faaliyetini temin eden ve buna hâkim olan esas kavâit ile umumî idarelerin idare edilenlerle olan münasebatına hâkim olması icap eden nısfet kaidelerini mezç ve telif etmek suretile hakkı ihdas eder. Alekser âmme hukukundan mütevellit hukukî vaziyetlere tatbik edilemiyen hususî hukuk metinlerinden bu veçhile azade kalan Devlet Şûrası, hususî şahıslar hakkında servisin hüsnü seyri ile kabili telif olan bütün fedakârlıkları yapar. Hatta bu fedakârlıkları daha ileri götürür. Halbuki iki nevi hukuka, aynı zamanda riayet edilmesini temin kaygusunda bulunan, müteakıben fe-

dakârlıklar yapmak istemiyen hususî şahıslar arasındaki nizaları halletmeğe uğraşan medenî kanun bunu yapamaz. İdarenin mevlûdu olan Devlet Şûrası, nısfet âmir olduğu zamanlarda iktidar mevkiinin bazı imtiyazlarını terk, hususî şahıslara bazı hukuk tefvizi ve onlara sarîh ve kat'î bir metinde menbânı aramak vahi olacak olan bir takım tazminatlar itasına karar ita eder. Devlet Şûrası, bu veçhile yaptığı işte kendisinin menşelerini tahattur eder gibi görünmektedir. 8 inci senede tesis edildiği zaman Kanunu esasi mucibince teşrii kuvvetini faaliyetine iştirak ediyordu. Devlet Şûrası, hiçbir zaman filen bu vaziyetini kaybetmemiştir, o surette ki bugün yalnız kanunun eserini ikmal onun hututunu tahfif veya teşdit etmekle kalmıyarak vazî kanunun sakit kalmış olduğu noktalarda hakkı ihdas eder.

Maşerî kargaşalıklar yüzünden hadis hasarlar dolayısıyla nahiyelelerin ve devletin meşguliyeti. (Hauriou'ya müracaat.)

5 nisan 1884 tarihli kanun bugün 16 nisan 1914 tarihli kanun ile tadil edilmiş olan 106, 108 inci maddelerinde nahiyelelerin mes'uliyeti bahsinde bir hususî hal derpiş etmiştir: Nahiyeleler, kendi topraklarında yapılan tecemmüllerden, toplantılardan mütehaddis hasarlardan dolayı mes'uldürler. 1914 kanunu, devletin bu mes'uliyete iştirakini tanzim ve tensik etmiştir.

Bu ahkâm, izah ve tefsirden müstağni olacak derecede fazla malûmdur. Her şeyden evvel tenvir edilmesi icap eden nokta, bu mes'uliyete esas teşkil eden fikirlerinin tekâmüldür. Bidayette kendisini ihdas etmiş olan 4 üncü senenin 10 vendemiaire ve kendisini ipka etmiş bulunan 5 ni-

san 1884 tarihli kanunların tesiri altında nahiyelerin mesuliyeti, zabıta hizmetine müteallik mefruz hata esasına istinat etmekte idi. Bu sebepten dolayı belediye, iğtişaşların önüne geçmek veya bastırmak için bütün tedbirleri almış olduğunu isbat eylediği ve yahut müsellah kuvvete malik olmadığı zamanlarda bu mes'uliyet ortadan kalkıyordu. Filvâki bu iki halde hata ferzetmek ihtimali kalmıyordu.

Bugün bir halde idarenin mes'uliyeti, hata fikrinden ziyade millî tesanüt fikrine istinat etmektedir. 5 nisan 1884 tarihli kanunun 108 inci maddesi, -ki 16 nisan 1914 tarihli kanun ile tadil edilmiştir. - hasarların tamirine devletin iştiraki keyfiyetini “İçtimaî muhatara,, esasına istinat ettirmek suretile bu fikri açıktan açığa ortaya atmaktadır. Bu sebepten dolayı nahiyeler velev bütün ihtiyatî tedbirleri ittihaz etmiş olsalar ve kuvvei müsellahaya malik dahi olmasalar yine mes'ul tutulacaklardır. Bu iki hal, ancak tek bir netice tevhit eder: Devletin, haşaratın tamiratına iştiraki nisbetini yüzde elliden yüzde seksene çıkarır.

Haşaratın harp hâdiselerinden mütevellit olması takdirinde devletin mes'uliyetinin derkâr olamayacağı ise pek tabiidir. Bu, hükümet akitleri nazariyesinin tatbikinden başka bir şey değildir.

Bu malûm mefhumlar üzerinde fazla ısrar etmeksizin bu mebhaste salâhiyetler hakkında bazı tafsilât verelim.

Burada her nekadar velâyeti âmmenin mes'uliyetini derkâr etmek mevzuubahis ise de haşaratın tamiri davalarını rüiyete adlî mehakim salâhiyettar bulunmaktadır; hem de bu, dava yalnız nahije aleyhine değil devlet aleyhine ikame edildiği takdirde dahi böyledir. (Şûra kararı, 10 temmuz 1914)

Fakat bunun için davanın istinat etmekte olduğu efal,

5 nisan 1884 tarihli kanunun 106 ncı maddesinin derpiş etmekte olduğu efal kadrosuna dahil olması yani gerek eşyaya ve gerek eşhasa ika olunan hasarın müsellah veya gayrimüsellah içtimalar ve toplantılar tarafından kuvvetle veya şiddetle irtikâp edilmiş cinayet veya cürümlerden madut bulunması lâzımdır. Münferit bir takım şerirler tarafından yapılan hasarlar, gayrikasdî kazalar yüzünden vukua gelen hasarlar, nahiye'nin mesuliyetini davet edemez, meğer ki hasarın baisi olarak zabıta servisine ait vahim bir hatanın mevcudiyeti isbat edile. Bu halde davayı rüiyete ancak idari mahkeme, salâhiyettar olur.

5 nisan 1884 tarihli kanunun yeni 109 uncu maddesi, mes'ul ilân edilen devlete ve nahiye'lere kargaşalık failleri ile cürüm şerikleri aleyhine müracaat hakkını bahşetmektedir. Fikrimizce şayet zabıta tedbirlerinin kifayetsizliği nahiye müdürünün ağır bir hatası ve bir tağriri yüzünden ise ve bu hal bu suretle şahsî bir hâdisе teşkil etmekte ise müdür aleyhine de müracaat hakları olmak gerektir.

Devletin gayrimukavelevî mes'uliyeti nazariyesinin hulâsası :

Şimdiki hukukî içtihadı nazaran velâyeti âmmenin mes'uliyetini idare eden salâhiyet ve 'esas prensiplerini birkaç maddede teksif etmeğe çalışalım:

1. — Hilâfına mûlabis bir kanun olmadıkça devlet, departmanlar, nahiye'ler ve umumî müesseseler âmme hizmetinin faaliyetinden mütevellit hasarlardan dolayı ancak İdarî mahkemeler huzurunda mes'uldürler.

2. — Devlet memur ve ajanları tağrire benziyen bir takım ağır hatalar teşkil eden şahsî hâdiselerden dolayı adlî

mahkemeler huzurunda mes'uldürler.

3. — Devlet, teşriî, parlâmenter, diplomatik husussattâki hasarlar asıl harp hâdiseleri denilen hâdiselerden mütevellit hasarlardan dolayı mes'ul değildir.

4. — Cezaların icrası gibi hukuku hükümrânisine teması olan idari akitlerinin bais olabileceği hasarlardan devlet mes'ul olamaz. Meğer ki bu hasar, servise ait bariz ve bilhassa vahim bir hata mahsulü olmuş olsun.

5. — Velâyeti âmme, zabıtaya müteallik efalden ve ihmallerden, bu efaletin ve bu ihmallerin vahim tedbirsizlikler veya ağır hatalar olması takdirinde, mes'uldür.

6. — İdareler, servislerinin umumî veya hususî olarak temşiyet edilmesi sırasında vukua gelen hatadan mütevellit hasarlardan mes'uldürler.

7. — Memurların şahsî mes'uliyetleri, idarenin mes'uliyetini nez'edemez. Fakat hususî şahıslar hem mes'ul memurdan hem de idareden aynı zamanda iki tazminat talep edemezler. İdareden tazminat talep ettikleri takdirde hasardan mes'ul diğer eşhas zimmetindeki haklarından feragat etmeleri lâzımgelir.

8. — İdare, nafia işlerinin icrası yüzünden vukua gelen hasarlarla nüfusça vukubulan kazalardan, bunlar servisin veya memurların hataları yüzünden olsun olmasın, mes'uldürler.

9. — İdare, temşiyet esnasında hata olmaksızın hususî şahısları mutazarrır eden hasarlardan, millî tesanüt, nısfet kaidesi mucibince muhatara ve tehlikenin bütün vatandaşlara tahmilini icap eylediği takdirde, mes'uldürler.

10. — Departmanlar, nahiyeler, umumî müesseseler ve müstemlekeler de devletin mes'uliyeti kaidelerine tâbidirler.

İdare ile memurları veya mütেকait memurları arasında zuhur eden nakdî ihtilâflar

İdare ile memurları arasındaki münasebetlerin mahiyeti.

Resmî memurun, devlet ile kaim makamları nazarında kanunî ve nizamî mahiyette bir vaziyettedirler, mukavelevî bir vaziyette değil.

Her şeyden evvel idare ile memurları arasında münasebatın hususî hukuk mukavelenameleri prensipleri ile halledilmiş olduğu fikrini bertaraf etmek lâzımdır. Memur devlete ne âmme hizmetlerinin icaresi ve ne de bir vekâlet ile merbut değildir.

Bu mebhaste hususî hukuk usullerinin yeri yoktur: Hususî hukuk, vatandaşlar arasındaki hukuk ve mükellefiyetleri tanzim eder. Âmme hizmetlerinin tensiki bahsinde hukuk değil, vezaif mevzuubahistir. Devlet, kendi servislerini mevzuunu teşkil edeceği bir hukuk mucibince belki kendi vazifesi dolayısıyla tensik eder. Devlet memurları, devlet şahsın olmaktan ziyade devlet - vilâyetin hukukî mümessilleridirler. Âmme hizmetlerinin tensiki ve işletilmesi, kavanin ve nizamata tâbi olup mukavelenameye bağlı değildir. Başka bir telâkki, âmme hizmetlerinin faaliyetini sektedar edebilir. Eğer bu münasebetler, mukavelevî bir mahiyette olmuş olsa idi memurların içinde ifayı vazife etmekte oldukları şeraiti, yeni bir mukavelename yapmaksızın tadil etmek mümkün olamazdı. Halbuki âmme hizmetlerinde esas olan nokta, zamanın icabatına göre heran tadil ve teptil edilebilmesidir. Bunun için memurların tâbi olacakları rejim kanunî ve nizamî mahiyette ve yekcihet olmak lâzımgelir. (Laferricere...)

Bu vasfin devlet ile memurları arasındaki münasebetler için de kabul edilmesi lâzımdır. Bu memurların ifasına davet edilmiş oldukları efal ve vezaifin mahiyeti ne olursa olsun.. Evvelce yapıldığı veçhile “otorite memurları,, ile “temşiyet memurları,, arasında fark gözetmeğe mahal yoktur. Yukarıda beyan olunan prensiplerin tatbik edilebilmesi için bu ajanların bir âmmе hizmetini ifa hususunda teşriki mesaiye davet edilmiş olmaları kâfidir. (İhtilâf mahkemesi, 22 nisan 1910).

Hukukî içtihad, memurların vaziyetini kanunî ve nizamî vasfından mühim bir takım neticeler istihraç etmiştir ki bilhassa şunlardır:

1. — Memurlar için vazifeye ait bir nizamnameden mütevellit olan hukuk ve menafi, bu nizamnamenin ipka ve idamesine bağlıdır ve hiçbir zaman idarenin servisleri yeniden tanzim etmeğe tevessül eylemek hakkına karşı mania ikame edemezler. (Şûra kararı, 11 haziran 1909 .. ilh).

2. — Binaenaleyh, bir kararname ile herhangi bir vazifeye tahsis edilmiş olan bir maaş muahhar bir kararname ile tadil edilebilir. (Şûra kararı, 28 teşrinievvel 1921);

3. — İdare ile bir memur arasında bu memurun kanunî ve nizamî vaziyetten çıkmasını müeddî olacak şekilde ve akdolunan itilâfların hiçbir hukukî tesiri yoktur. (Şûra kararı, 19 teşrinisani 1924).

İdare ile mütekaitler arasındaki münasebetlerin mahiyeti.

Bu münasebatın devlet ile memurları arasındaki münasebetlerden başka olduğu düşünülebilir. Hakikat halde ise devletin mütekaitlere karşı mükellefiyeti daha mahdud bir mahiyettedir: Tekaüdiyeler, Düyunu Umumiyenin def-

Teri kebirine kayıt ve teşçil edilir. Fakat bundan tekaüdiye borcunun menbaı bir mukavelename olduğu neticesi çıkmaz. Bu daha ziyade kanunun devlete tahmil etmiş olduğu bir mükellefiyettir. Şüphesiz devletin memurlarına aidatı tekaüdiye veya maluliyet maaşı tahsis etmek vadinde bulunmasının gayesi, kendisine güzide bir zümreyi celbetmek ve onları kadroları dahilinde tutmaktır. Fakat memurlar, vazifeye girdikleri zaman kanunun derpiş ve tensik etmiş olduğu menafie karşı bâhir bir hakları yoktur. Meselâ o zamanda mevcut olan ve fakat bilâhara kavanin ve nizamat ile tadil edilmiş bulunan tarifelerden istifade etmek iddiasında bulunamazlar.. Hatta vaktiyle memurlar, tekaüdiyeye istihkak kesbetmeden evvel herhangi bir sebepten dolayı vazifelerini terkettikleri takdirde bırakmış oldukları tekaüt aidatım istemeğe hakları olmadığına karar verilmiş idi. Bugün prensiplerin bu pek fazla şedit olan neticesi 14 nisan 1924 tarihli kanun ile tadil edilmiştir. (Madde 17, 44 ve 58).

Memurin ve müstahtemine tekaüt aidatı tahsisinin mukavelevî değil kanunî olan vasfı, şu hâdisede zahir olur: Tekaüdiye terki, kanunî şerait haricinde yapıldığı takdirde tekaüdiyeye hak vermez. (14 nisan 1924 kanunu, madde 7). Binaenaleyh devlet, memurları ile bir mukavele yapmak suretile tekaüdiyelerin kanunî rejimini değiştiremez.

Askerî ve mülkî maaşata ait deavi.

Zabitan ve efradın maaşları ile devlet memurlarının maaşları devletin borçları meyanına dahildir. Bu borç, âmme hizmetlerinin faaliyetine sıkı bir surette bağlıdır. Tasfiye hususâtı ve italar her ay, her idarede salâhiyettar

memur tarafından tanzim olunan hesabata göre yapılır,

Mülkî ve askerî maaşat yüzünden mütevellit deavinin rüyeti İdarî mahkemeye aittir. Bu, tam kazaî salâhiyeti müstelzim bir davadır, şu manadaki niza ve ihtilâf zuhurunda devletin borcu meselesini rüyet ve bu borcun miktarını tesbit etmek Devlet Şûrasına aittir. Bu deavide, Devlet Şûrasına müracaat usulleri kullanılır. Binaenaleyh avukat tutmaktan, damga ve tescil masraflarından muafiyet yoktur. Bundan şu netice çıkar: Eğer Devlet Şûrası, tam kazaî salâhiyetli davadan müddeilerin mutazzarır oldukları kararın kanuniyeti meselesini tecrit ederek onlara mütalealarını bu karara karşı muayyen kanunî vazifeyi tecavüz iddiasile müracaat etmeleri şeklini kabul etmemiş olsa idi birçok müracaatlar aranılan paranın ihtiyar edilecek masraftan çok daha az olması takdirinde terkedilecek idi. (322 nci fıkraya bak.) Bu suretle memurların avukat masrafından kurtulurlar ve teşçil muamelesi de ücreti bilâhara mahkûm taraf canibinden tesviye edilmek üzere yapılır.

Devlet Şûrası, bu sahada kendisine havale olunan efal ve ukudu gerek hukukan ve gerek filen tefsir hususunda vâsi salâhiyete maliktir. Filvâki kanunun hudutları dairesinde bir memura karşı ittihaz edilmiş olan bir tedbirin münasip olup olmadığına hükmedemez. Zira İdarî mahkemenin idare sahasına tahtiye hakkı yoktur. Fakat bir zabıt veya bir memur, maaşının bir kısmını veya tamamını kendisine vermekten imtina edileceğini veya mezuniyet, daire emrine alınmak, nisbeti askeriyenin kat'ı, esaret, veya devlete karşı borçlu olmak dolayısıyla veya alelâde bir inzibatî tedbir olmak üzere maaşından tevkifat yapılacağını natık olan bir karar aleyhine Devlet Şûrasına müracaat ettiği takdirde Şûra, hâdiseleri tahkik ve müddeinin ka-

nunî vaziyetinin kararda mezkûr vaziyetin aynı olup olmadığını tetkik etmek hakkına malik ve bu vazife ile mükelleftir. Aynı zamanda inzibat tedbirinin ittihazım müstelzim hâdisatın mevcut olup olmadığını da araştırır. (Laferriere), Laferrierin muhalif reyine rağmen biz Devlet Şûrasının kararın gayrikanunîliğini tebyin ve hatta bundan kanunî netayiç istihraç edebileceği mütalaasındayız. Meselâ bir memurdan gayrikanunî tevkifat yapılmış ise Şûra, gayrikanunîliği tesbit ve memura yolsuz olarak tevkif edilmiş olan meblağın iadesini emretmek salâhiyetine maliktir. Filhakika Devlet Şûrası, gayrikanunî karar aleyhine muayyen kanunî vazifeyi tecavüz iddiasile bir müracaat vâki olmuş olsa idi bittabi bu kararı feshetmek salâhiyetine malik olacak idi. Şûranın kendi huzuruna sevkolunan tam. kazaî salâhiyeti müstelzim bir müracaatın esası veya esaslarından batıl olduğu halde bu butlanı tebyine salâhiyettar olması icap eder.

Devlet Şûrası iki maaşın ve bir maaş ile bir tekaüdiyenin ve bir maaş ile meb'usluk tahsisatının bir araya gelmesinden mütevellit müşkülâtı da rüiyete salâhiyettardır. Filhakika meb'usluk tahsisatı, dava tarikile münakaşa edilemez. Fakat maaş ve tahsisatın bir araya gelmesi halinde mevzuu dava olan meb'usluk tahsisatı değil, onunla içtima eden maaş veya tekaüdiyedir. Maaşata ait metalibat, umumî kavaide tevfiikan nazırın kararından sonra Devlet Şûrasına sevkolunur.

Departman ve nahiyelerdeki memurlar da aynı kavaide tâbidirler. Devlet Şûrası, uzun senelerdene beri departmanlar ve nahiyelerle idare atasındaki münaziünfih meselede salâhiyetin İdarî olduğunu kabul etmiştir. (Dallos .. İlh)

Devletin, gayrikanunî ve gayriâdilâne aziller ve diğer inzibatî tedbirler dolayısıyla kendi memurlarına karşı mesuliyeti. —

İdare, hilâfına bir kanun veya nizamname olmadıkça bir memuru tazminat dahi vermeden azledebilir. Maamafih azil kararı gayrikanunî olarak verilmiş ise (meselâ usul haricinde veya dosyası alâkadar memura tevdi edilmeksizin yapılmış ise ..) Devlet Şûrası tarafından muayyen kanunî vazifeyi tecavüz iddiasile feshedilebilir, fazla olarak hukukî içtihad halihazırda, uzun tereddütlerden sonra bir memurun azlini onu gayriâdilâne ve gayritabiî bir zarara düşür eylediği takdirde ona tazminat verilmesini kabul etmiştir. Evvelen departman ve nahiyeler memurları için kabul edilmiş olan bu prensip nihayet devlet memurlarına da teşmil edilmiştir. (Şûra kararı, 11 kânunuevvel 1903)

Gayrikanunî azillere gelince, muayyen kanunî vazifeyi tecavüz dolayısıyla yapılan fesih muamelesi memurun bütün hukukunu iade eder. (Maaş ve sair menafî gibi). Hem de memuriyetinden gayrikanunî bir surette mahrum edilmiş olduğu tarihten vaziyetinin ya tekrar iadei memuriyet etmesi ve yahut idare kadrolarından usulü dairesinde çıkması tarihine kadar. (Şûra kararı, 9 haziran 1899).

Maamafih bu fark çok muhik olmakla beraber Devlet Şûrası, kavanin ve nizamata ile tayin edilmiş dahilî nizamlara tâbi olmıyan memurlara tatbik ederken bu gibi nizamlara tâbi olan memurlara olduğundan daha az şiddetle tatbik eder.

Birinciler için onların lehinde mahrum edildikleri maaşata bizzarure müsavi, olmıyan bir tazminat itası hakkını muhafaza eder. (Şûra kararı, 15 mart 1914). Diğer taraf-

tan Devlet Şûrası, gayrikanunî olarak azledilmiş olmasına rağmen bu tedbire serviste yapılan bir hata yüzünden meydan vermiş olması tahakkuk ettiği takdirde tazminat miktarını tenzil etmek 'hakkını muhafaza etmektedir. (Şûra kararı, 15 teşrinisani 1912).

Kanunî surette verilmiş azil kararlarına gelince, bu kararlar, servisin faaliyetine ait bir hata yüzünden ittihaz edilmiş ise tazminat talebine yol açmaz. (Şûra kararı, 19 mart ve 20 teşrinisani 1910 .. ilh) Yalnız memura yol vermenin anî ve hatanın hafif olması halleri müstesnadır: Bu takdirde tazminat verilir, fakat miktarı az olur. (Şûra kararı, 24 haziran 1910 .. ilh).

Bilâkis azil kararı servisle alâkası olmayıyan bir takım ahval ve şerait dolayısıyla ittihaz edilmiş ise, tazminat itası icap eder. (Belediye intihabatı dolayısıyla bir nahiyede yapılan memurin tebeddülâtı gibi).

Tazminatın ehemmiyeti, bâis olunan hasarın ehemmiyetine, azlin anî olup olmamasına, memurun uzun müddet hizmette bulunmuş veya bulunmamış olmasına göre tebeddüller. (Şûra kararı, 15 şubat 1907 .. ilh)

İdare tarafından bir memura yol verilmekle beraber ona tazminat itası takdirinde Devlet Şûrası, bu tazminat miktarının kâfi olup olmadığına ve icabında miktarını tezyide salâhiyettardır. (Şûra kararı, 14 mayıs 1926 .. ilh).

Tekaüdiyeler dolayısıyla hadis olan İdarî davalar. Kanunun umumî ruhu. — (Ferriere).

Mösyö Hauriou, memurların tekaüt aidatım “tehir edilmiş maaş olarak tazminat ve bazı ahval ve şeraitin mevcudiyeti takdirinde mütekait vaziyetine sokulmuş olan memura kaydi hayat şartile verilen bir para,, diye tarif et-

mehtedir. Ŗu ciheti ilâve etmek muvafık olur ki mülkî veya askerî memurun istihkak kesbetmesi halinde bu tekaüdiye o memurun dul zevcesine ve çocuklarına da, kanunun tesbit etmiş olduğu nisbet dahilinde, şamil olur.

Şimdiye kadar tekaüt kanunları pek mudil idi. Bu kanun, mülkiye memurları için 9 haziran 1853 kanunu ve ordu mensubini için 11 nisan 1831 ve donanma mensubini için 18 nisan 1831 kanunu idi. Bu kanunlar, defaat ile tadil ve ikmal edilmiştir. Bunların icrası da umumî idareye ait birçok nizamnamelerle temin edilmiştir. Bundan başka müstemlekâta ait tekaüdiyeler, diğeri bir takım ahkâm ile tanzim edilmiştir.

2 eylül 1924 tarihli nizamname ile ikmal ve 12 teşrinievvel 1924 tarihli nezaret talimatnamesi ile izah ve tefsir edilmiş olan 14 nisan 1924 tarihli kanun, meseleyi taknin etmek istemiştir. Maamafih bu kanun, eski kanunun yeni kanuna mugayir olmıyan ahkâmını ipka etmiştir. (Madde, 84). O veçhile ki her türlü mudiliyetler yine baki kalmıştır. Departmanlarla mühim olan nahiyeler, memurları için birer tekaüt sandığı ihdas etmişlerdir. Prensip itibarile bu sandıklar, 13 nisan 1806 tarihli kararname ile tesbit edilmiş olan bir nümune nizamnamesi ile idare olunmaktadır. Maamafih bu nizamnameye muhalefet de caizdir. Amele ve çiftçilerin tekaüdiyelerine adir olan 5 nisan 1910 kanununun 1 inci maddesi, tekaüt sandıkları mevcut olmadığı takdirde, departman ve nahije memurlarının amele tekaüdiyelerinden müstefit olacaklarını natik bulunmaktadır.

Yeni tekaüt kanununa göre tekaüdiyeler, alâkadarların matlup kanunî şeraiti ifa etmiş olmaları takdirinde onlar için bir hak olduğunu natik bulunmaktadır. Ŗu halde nazırın bir memurun yaşını doldurmuş ve kanunen muay-

yen hizmeti ifa etmiş olması halinde onun tekaütlük hakkını talep etmesine karşı mümanaatta bulunması caiz değildir. Memurun istifası ve hatta azli bile onu bu hakkından mahrum edemez. Memur, tekaüt hakkını elde etmeden servisini bırakacak olur ise maaşından tevkif edilmiş olan tekaüt aidatını talep etmek hakkına maliktir. Tekaüdiye hissesi, kanun ile tesbit edilmiştir. Binaenaleyh tekaüdiye itası prensip itibarile reddedilemediği gibi miktarı da keyfî olarak tebdil olunamaz.

Yukarıda yazılan şeylerden anlaşıldığı veçhile tekaüdiyelerden dolayı pek çok ihtilâflar tehaddüs edebilir. Devlet Şûrasının salâhiyeti dairesine giren bu gibi işlerde avukat tutmağa lüzum yoktur; istidalar, bilâhara haksız çıkacak tarafın ücreti tesviye etmesine talikan, teşçil olunur ve teşçil ücretleri, müddeiden davayı ancak kısmen veya tamamen kaybetmesi takdirinde talep olunabilir. (17 nisan 1906 madde, 4.)

Tekaüde kabul.

Alâkadarın nazır tarafından verilen bir karar veya kendi tarafından vâki bir müracaat üzerine tekaüde sevk edilmesinin kabul edilmesi tekaüt maaşının itasının şart ve mütekaddimidir. Bazı defa bir memurun yaşı ve hizmet müddeti müsait olmadığı halde tekaüde sevk edildiği olur. Bu, üstü kapalı bir nevi azıldır. (Meğer ki memur tahdidi sinne uğramış ola.) O zaman tekaüdiyenin itası talebine müteallik karar, 22 nisan 1905 tarihli kanunun 65 inci maddesi mucibince alâkadara tebligat yapılmaması takdirinde, muayyen kanunî vazifeyi tecavüzle şaibedar olur.

Vakitsiz olarak yapılan bu tekaüde sevk muameleleri,, bugün eskisi gibi mânidar değildir. Çünkü bu gibi ahval-

de alâkadar, maaşından yapılmış olan tevkifatı talep etmek hakkına malikdir. (14 nisan 1924 kanunu, madde, 17.)

Tekaüde sevk etmek kararı, yalnız üstü kapalı bir azil mahiyetinde ve alâkadara tebligat yapılmaksızın, ittihaz edildiği halde değil, belki alâkadarın tekaüde hakkı olmakla beraber vazifesi itibarile muayyen bir yaş haddine kadar tekaüde sevk edilmemeğe hakkı olması halinde de muayyen kanunî vazifeyi tecavüz iddiası serdedilebilir. Meselâ hâkimler ve Darülfünun muallimleri.. Eğer tekaüde sevk kararı, sin haddinden evvel ittihaz edilecek olur ise muayyen kanunî vazife tecavüz edilmiş olur.

Tekaüdiye, bir hak olduğundan alâkadar, kendisinin tekaüt talebini reddeden nazır aleyhinde muayyen kanunî vazifeyi tecavüz iddiasile Devlet Şûrasına müracaat etmek hakkına malikdir.

Eğer memur, memurini mülkiyeden ise vazifesini bırakmadan altı ay evvel devlete ihbarı keyfiyet etmek mecburiyetindedir. (14 nisan 1924 kanunu, madde, 11) Askerlerden bu ihbar istenilmez.

Tekaüdiyenin tasfiye ve tahsisi.— Müracaat tariki.—

Tekaüdiyenin tasfiyesi alâkadar memurun talebi üzerine o memurun mensup olduğu nazır tarafından icra ve maliye nazırı tarafından tetkik olunur. (Bazı ahvalde Devlet Şûrası maliye dairesinin mütaleası alınır.. 14 nisan 1924 tarihli kanun, madde 64.) Bu tasfiye alâkadarlar tarafından, bizzat memurun müracaati takdirinde vazifenin terki anından ve dul zevceye veya çocuklara maaş tahsisi mevzuu bahsolduğu ahvalde, memurun vefatı anından itibaren beş şene zarfında talep edilmek icap eder. Aksi takdirde, talep hakkı sâkit olur.

Tekaüdiye, eğer memur mülkiye memurlarından ise maliye nazırının da imzası bulunan bir kararname ile tahsis olunur, eğer memur, asker ise tekaüt ve maliye nazırlarının imzası bulunan bir kararname ile tahsis edilir. Bunun üzerine tekaüdiye Düyunu Umumiyenin defteri kebirine kayıt ve beratı Resmî Ceridede neşredildikten sonra alâkadara ita olunur. (14 nisan 1924 kanunu, madde 64 .. ilh)

Tekaüt talebinin reddine veya tasfiyesine karşı yapılacak itirazlar, reddi veya, tekaüdiye miktarının tesbitini mutazammın olan kararın tebliği tarihinden itibaren üç ay zarfında yapılmadığı takdirde talep hakkı sakil olur. (14 nisan 1924 tarihli kanun, madde 66.) Şurası dikkate şayandır ki bu mühlet, Devlet Şûrasına vukubulan alelâde müracaatlar mühletinden bir ay fazladır. Vazıı kanun, tekaüde hakkı olan memurların daha imtiyazlı bir muamele görmelerini istemiştir.

Bu gibi talepler kendisine arzolunan Devlet Şûrasının, tam kazaî salâhiyeti vardır. Şûra, yalnız müddeinin şikâyetini mucip olan kararları feshetmekle kalmaz, belki aynı zamanda devletin zimmetine geçirilmesi lâzımgelen kaydi hayat borcun miktarını da tesbit eder.

Maamafih Devlet Şûrası, bu salâhiyetini istimal etmez. İcabında tasfiyenin esasları: irae, alâkadaranın şikâyet ettiği kararı fesih ve meseleyi yeni bir tasfiye yapılmak üzere alâkadar nazıra irsal etmekle iktifa eder.

Eğer münâaziünfih olan cihet, bizzat tekaüt hakkı ise Devlet Şûrası, ahvale göre ya ittihaz edilmiş kararın şeklini ve yahut esasım tetkik eder. Eğer Şûra, kararı şekle ait noksanlardan dolayı feshedecek olur ise müddeiyi, eğer icap ediyorsa, onun hakkı olabileceği tekaüdiye tasfiyesinin icrası için nazıra gönderir. Eğer kararı tekaüt hakkına bilâmucip itiraz edilmiş olmasından dolayı esasından

feshedecek olur ise onu hakkı olduğu tekaüdiye tasfiyesi için yine nazıra gönderir.

Devlet Şûrası, bu meselede maaşat meselesinde haiz olduğu takdir hakkına maliktir. İşte bu veçhile servislerin devamım, mahiyeti, müddeiye karşı serdedilen şekil veya esas itibarile sukutu haklara müteallik itirazları rüiyeti vasleder. Sukutu hak esbabı şunlardır: Devletin, departmanların, nahiyelerin ve umumî müessesatın zararına yapılan ihtilâslar, paraya veya muadil bir maaşa mukabil verilen istifalar. (14 nisan 1924 kanunu, madde 58.)

Tekaüt hakkının tatiline müteallik olup tatbikini Şûranın takdire salâhiyettar olduğu sebepler, 14 nisan 1924 tarihli kanunun 56 ve 57 nci maddelerinde tadat edilmiştir. Bu sebepler, şunlardır: Bazı hukukî mahkûmiyetler, Fransız tabiiyetini zayi etmek, dul kadınların ve mutallakaların velâyeti übüvveti zayi etmeleri.. Adlî mehakime ait olan bazı meseleler, Devlet Şûrasına yapılan müracaatlarda mesaili müstehire halini alacaktır. Mu meseleler, bilhassa medenî sıfat ve tabiiyet meseleleridir. Bu meseleler, umumî kaidelere tab'an alelade tecil usulüne yol açarlar. (66 nci ve müteakip fıkralara müracaat.)

Departman ve nahiyelerin tekaüd iyelerine müteallik İdarî davalar.

14 nisan 1924 tarihli kanun, heyeti mecmuası ile, departman ve nevahi kaidelerine tatbik edilmez.

Bütün departmanlarda ve nahiyelerde tekaüt sandıkları vardır. Bunlar, birer umumî müessesedir. Departmanlarda bu sandıklar umumî meclislerin müzakereleri ile ihdas edilmiştir. (10 ağustos 1871 kanunu). Nahiyelerde bu müesseseler, belediye meclisinin müzakereleri üzerine

kararname ile vücuda getirilir.

Bu kasaların dahilî nizamnameleri, bazı noktalar müstesna olmak üzere, vaktile dahiliye nezareti memurları için 4 temmuz 1806 tarihli kararname ile vücuda getirilmiş olan nizamnameye muvafıktır. (Dallos .. ilh).

Departmanlara ait tekaüdiyelerin tasfiyesini prefe yapar. (7 kânunuevvel 1896) Ve fakat evvelâ umumî meclisin reyini alır. Hatta bazı ahval vardır ki o ahvalde umumî meclis, kasanın tanziminde, 7 kânunuevvel 1896 tarihli kararnameden evvel tekaüt talepleri hakkında hüküm vermek hakkını muhafaza etmiştir. Bu halde Şûra, alelâde bir rey vermez, bir karar ittihaz eder.

Tekaüdü, prefe tasfiye ettiği takdirde alâkadarların tasfiyeden imtina veya bu tasfiyenin muzır bir şekilde icra edilmesi takdirinde iki nevi hakkı müracaatları vardır: Biri silsilei meratip itibarile nazıra müracaat, ve hukuku umumiye noktai nazarından Devlet Şûrasına müracaat. Karar, umumî meclis tarafından ittihaz edilmiş ise nazıra müracaat etmeğe imkân yoktur, zira nazır silsilei meratip itibarile umumî meclisin mafevki değildir. Bu halde yalnız Devlet Şûrasına müracaat edilebilir. (Dallos .. ilh)

Departmanların tekaüdiyelerine ait olarak departmanlar tarafından ittihaz edilen kararların icrası, departmanlar bütçesine resen kredi ithal edilmek suretile yapılır.

Nahiyelere ait tekaüdiyelerin tasfiyesi muameleleri, belediye meclisinin mütaleası alındıktan sonra prefe tarafından icra edilir. (Dallos.) Esasen prefe, bu mütaleaya tevfiği hareket etmek mecburiyetinde değildir. Departmanlara ait tekaüdiyelerde olduğu veçhile prefinin kararı, belediye meclisinin lâzım olan tahsisatı kabulden imtina etmesi takdirinde, belediye bütçesine resen kredi vazetmek suretile icra edilir.

Prefenin (ve icabında belediye meclisinin) departman ve nahiyelere ait tekaüt meselelerinde ittihaz etmiş olduğu karar üzerine Devlet Şûrasına müracaat olunabilir. Bu müracaat, itiraz edilen kararın tebliği tarihinden itibaren iki ay zarfında yapılmak icap eder: Hususî üç aylık mühlet, ancak devlete ait tekaüdiyeler için vardır.

Departman ve nahiyelere ait tekaüdiyelerde tekaüt hakkı, bunun nisbeti, iki nevi tahsisatın bir araya gelmesi, tekaüt hakkının iptali veya hak ıskatı .. ilh gibi meseleleri tekaüt sandıkları nizamnamesi tesbit eder.

Harp tekaütlerine müteallik idari davalar.

31 mart 1919 tarihli kanun, kara ve deniz orduları mensuplarından harpten dolayı malûl olanlarla bunların dulları ve çocukları lehinde bir tekaüt sistemi ihdas etmiştir. Bu kanunun derpiş etmekte olduğu intifa, bazı hafif tadilât ile, 24 haziran 1919 tarihli kanun mucibince harpten mutazarrır olan sivillere teşmil edilmiştir. (Barthelemy, Dalloz) Bu tekaüdiye, umumî kaideler mucibince nazır tarafından bir tasfiye yapılmasına yol açar. Bunlardan mütevellit deavîi idare, atiyüzzikr hususî mehakimi idarenin salahiyeti dairesine dahildir: İptidaî derecede departmanların tekaüt mahkemesi, istinaf mahkemesi olarak mintakanın tekaüdiye istinaf mahkemesi. Bu hususî mahkemelerin teşekkül tarzı ve faaliyeti 31 mart 1919 tarihli kanunun 35 inci ve müteakip maddeleri ile halledilmiştir.

Bu mahkemeler, ancak bu kanunun derpiş etmekte olduğu malûliyet tekaüdiyelerinin tahsisine ve bunların tezyidine müteallik bulunan hususattan mütevellit ihtilâfları rüiyete salâhiyettar bulunmaktadır. Binaenaleyh bu mahkemeler, aynı kanunun 59 ve 60 inci maddelerinin berri

ve bahrî asakir lehine derpiş etmekte olduğu nisbî ve kıdem esasına müstenit tekaüdiyelerin elde edilmesi ve tasfiyesi şeraitine müteallik ihtilâfları rüiyet edemezler. Bu ihtilâflar, tekaüdiye meselelerinde âmmе hukuku hâkimi olan Devlet Şûrasının salâhiyeti dairesine girer. (Şûra kararı. 23 kânunusani 1925.)

Departman mahkemesine tekaüdiye hakkını vermekten imtinayı veya miktarının tesbitini natık olan kararın tebliğinden itibaren altı ay zarfında itiraz etmek hakkı vardır, bu mühlet geçince hak sakit olur. (Madde 38) Mahkemede davayı ikame etmek için mahkeme kitabetine taahhütlü bir mektup gönderilmesi kâfidir. Tarafeyni temsil için avue tutmak mecburiyeti yoktur. Muhakeme masrafsızdır.

31 mart 1919 tarihli kanunun 38 inci ve müteakip maddeleri, usulü, tahkikata müteallik tedbirleri, celseler müzakeratının neşrini, kararların şeklini tayin ve tesbit eder.

Gıyabı kararlara tebliğ tarihinden itibaren on beş gün sarfında itiraz olunabilir. (Madde 41)

İstinaf davası, mıntakanın tekaüt istinaf mahkemesi kâtipliğine gönderilecek taahhütlü bir mektup ile ikame olunur. (Madde 42)

İstinaf mahkemesinin kararı, muayyen kanunî vazifeyi tecavüz iddiasile veya şekle ait noksan sebeble ve yahut kanuna muhalefet hasebile Devlet Şûrası nezdinde ve kararın tebliği anından itibaren iki ay zarfında temyiz olunabilir. Bu müracaatların masrafları yoktur. Devlet Şûrası, istinâf mahkemesinin kararını feshedecek olur ise esas meseleyi başka bir mıntaka istinaf mahkemesine sevkeder.

Devlet borçlarının tesviyesi

Umumî prensipler.— (Laferriere .. ilâh)

Asıl Düyunu Umumiyyeden (istikrazlar, tekaüdiyeler..) ki hususî kavaide tâbidirler. - başka devletin borçları bahsinde yekdiğerinden pek ziyade farklı olan iki şeyi ayırt etmek lâzımdır: Borcun tanınması ve tesviyesi.

Borcu tanımak bizzarure velâyeti idariyeye ait değildir, borç münaziünfih olduğu ve onu kanunî yola müracaatla tanıttırmak icap eylediği takdirde bu işle bizzarure idari mahkemelerin meşgul olması icap etmez. Esas itibarile âmme hizmetinin faaliyeti yüzünden devlet medyun olduğu takdirde borcun kanunî yol ile tanınması hususunun İdarî mahkemenin işi olduğu şüphesizdir; fakat malûm olduğu veçhile bu kaidenin bir takım istisnaları vardır. (Menfaati umumiye namına istimlâk, mektep çocuklarının ika ettikleri hasırlardan devletin mes'uliyeti, bir şimendüfer şebekesinin istimlâkinden mütevellit devlet borçları, askerî müsadereleler, âmme hukukuna müstenit mukavelenameden mütevellit borçlar, .. ilh) fazla olarak devlet, mülkünün idaresi hususunda âmme hizmetleri haricinde şahsı hususî gibi hareket ettiği zaman, mehakimi adliye huzuruna sevkolunur.

Devletin borçların tesviyesi meselesi ise büsbütün başkadır. Bir dayine tediyyatta bulunmak için borcun evvelbeevvel bütçede açılmış kredilerle tediye edilebilecek bir masraf haline intikal etmesi icap eder, bu da nazırın veya vekilinin, muayyen bir tahsisattan mahsubu icra edilmek suretile ita emrini vermelerini istilzam eyler. Departman ve nahiyeler borçları için de aynı prensipler vardır, ancak- mütekaddim tasfiye bu kadar büyük bir vuzuh ile zahir de-

ğildir. Fakat masrafın bütçede mevcut veya açılacak (hatla mafevk emrile resen) bir krediden mahsubu icra edilmek ve tediyyeden evvel bir ita emri verilmesi zarureti, devlet borçları için olduğu gibi departman ve nevahi borçları için de mevcuttur.

Borcu tanımak salâhiyeti hangi makama ait olursa olsun devlet borçlarının tesviyesi İdarî bir muamele ve bundan mütevellit nizalar idarî mehakime aittir. Bu İdarî salâhiyet, uzun müddet zannolunduğu veçhile, 17 temmuz 1790 ve 26 eylül 1793 tarihli kanunlar üzerine müesses değildir. Bu ikinci kanun, şöyle diyor: “Devletin bütün borçları İdarî olarak tesviye edilir., Bu metinler, her türlü dava haricindeki tasfiyeleri istihdaf etmektedir. Bu ciheti Mestre mükemmel bir surette halletmiştir. (Devleti medyun ilân etmek salâhiyeti) (Tez, Paris, 1891) (G. Jeze de müracaat)

Burada İdarî salâhiyet, tasfiye ve ita muamelelerinin İdarî mahiyette olması esasına istinat eder.

Salâhiyet kaideleri.

Evvelce ihtilâl devrine kadar çıkan metinlere istinaden devlet borçlarına ait ihtilâfların İdarî mahkemenin salâhiyeti dairesine dahil olduğu iddia ediliyordu. (Laferriere) Bu metinler şunlardır:

1. — 17 temmuz 1790 kanunu. Bu kanunun ahkâmına nazaran millî meclis “umumî hâzineden olan matlubatın ancak meclisin bir kararnamesi ile devlet borçları meyanına ithal edilebileceğini tahtı karara alır.,

2. — 26 eylül 1793 kanunu. Bu kanuna nazaran “devletin bütün borçları idareten tesviye edilmek iktiza eder., Daha birçok metinler ileri sürülmüş ise de bunların me-

sele ile alâkası yoktur. (Mestre .. ilh)

1770 ve 1793 tarihli metinlere gelince bunlar,, devletin borçlarını adlî mehakimin kontrolundan kurtarmak için ilk defa olarak 1830 senesinde ileri sürülmüştür. Fakat 1872 tarihinden beri Devlet Şûrası, bu meselede İdarî salâhiyeti umumî bir tarzda muhik göstermek için bunlara istinat etmekten vazgeçmiştir. Hakikat halde bu metihler, bunları doğurmuş olan tarihî ahval ve vakayie takrip edildiği zaman bunlara söylenilmek istenilmiş olan şeyleri söylememekte oldukları görülür. 1790 kanunu devletin dava haricinde düyunatını tahkik salâhiyetini millî meclise vermiş ise de bunlardan mütevellit ihtilâfları rüiyet salâhiyetini vermemiştir. Acaba bu hal, devlet borçlarının tesviyesine müteallik olan muamelâtın adlî mehakime ait olduğu manasını tazammun eder mi? Aslâ: Bu muamelâta ait ihtilâf ve nizalar, âmme hizmeti muamelâtında olduğu gibi İdarî ve adlî kuvvetlerin tefriki prensibine müsteniden,, İdarî mahkemelerin salâhiyeti dairesine dahildir.

Bu kabil ihtilâf ve nizalar İdarî hususatta âmme hukuku hâkimi olan Devlet Şûrasına aittir. Departman: ve nahielerin borçları da böyledir.

Tasfiyeye müteallik itirazlar.

“Laferriere, diyor ki: Tasfiye, devletten alacağı olan kimsenin elindeki senetler mucibince tediye hakkı olup olmadığını, bu hakkın mukaddem tediye ile takaslarla veya sukutu hakla ref veya tahdit edilip edilmemiş olduğunu tahkikten ibaret olan bir muameledir.,,

Şu halde tasfiye iki muameleden ibarettir: Matlubatın mevcudiyetini tahkik, sahih miktarını tayin.. Birinci ameliye, ya nazırın evvelce bilihtiyar tanımış olduğu bir borç:

mevzuu bahsolması veya nazırın, tesirini imha edemiyeceği bir kanun hükmünün mevcut bulunması halinde, faydasızdır. Fakat yine tasfiye icrası zaruridir. Zira, matlubun bilkuvve mevcut olmakla beraber evvelce ödenen taksitlerle veya takaslarla veya sukutu haklarla miktarının tenezzül etmiş veya hiçe inmiş olması ihtimali vardır. (Bilhassa beş sene müruru zaman dolayısıyla sukutu hak.)

Tasfiyeyi nazır veya vekili yapar. Memurlar ve mütekaitler için otomatik bir tarzda maaş ve tekaüdiye cetvelleri ile Düyunu Umumiye cetvellerinin görülmesi ile yapılır. .

Binaenaleyh tasfiye, asıl borcun tanınması muamelesine müteallik ihtilâflardan bambaşka ihtilâflara yol açar. Tasfiyeye müteallik ihtilâflar, âmme hizmetine ait ihtilâflar gibi idari mesailde âmme hukuku hâkimi olan Devlet Şûrasının salâhiyeti dairesine dahildir.

Yalnız iki hal müstesnadır ki bunlarda salâhiyet, adli mehakimindir:

1. — Nazır, devletin borcunu tanıyan bir adli karara yanlış tefsir ederek evvelce hakkında Hüküm verilmiş olan bir meseleye tekrar hüküm ve karara tâbi tutmak istemesi.. Şu halde tarafeyn adli mehakime sevkolunur.

2. — Nazırın, hakkında zuhur edecek niza, bilfarz adli mehakimin salâhiyeti dairesine giren münaziünfih bir matlubu takas olarak ileri sürmesi. Şu halde evvelâ bu matlup hakkındaki nizaı halletmek lâzımdır.

İta emri hakkındaki ihtilâf ve nizalar.

Tasfiyede hemen devletten alacağı olan kimseye alacağını tediye ettirmek hakkını bahşetmez. Tediye hakkında

nazırın veya tâli bir ita âmirinin ve meselâ preferin ita emrini vermesi lâzımdır. İta emri, bir ita âmiri tarafından daire umumî bir kasadan tediye emri verilmesinden ibarettir.

Hukukta tanınmış ve tasfiye edilmiş olan borca ait ita emri verilmek ve tediye olunmak lâzımdır. Fakat kredi bulunmaması veya tükenmesi gibi muhasebeye müteallik bazı hususat, ita emrinin verilmesine mâni olur. Bu takdirde nazır, kendisine bütçe ile varidatın verilmesini bekler. Binaenaleyh kredi fıkdanının veya tediyata mahsus kredi bulunmamasına istinat eden tediye den imtinalar aleyhinde müracaat mesmu olamaz. (Şûra kararı, 13 teşrinisani 1924).

Fakat nazır, halihazırda deynin ademi mevcudiyetine istinaden ita emrini vermekten istinkâf edemez: Bu tarzı hareket, üstü kapalı tasfiyeden imtina veya mütekaddim bir tasfiyeye rücu demektir. Nazır, müstamel formüle bakmayarak dainin hakkı üzerinde hüküm verecek, bütçeden mütevellit bir müşkül hakkında hüküm vermeyecektir. (Şûra kararı, 19 teşrinisani 1886).

İta emri dainin menfaatine muzir bir takım mevadî, ihtirazî kayıtları ihtiva ettiği takdirde dahi Devlet Şûrasına müracaat olunur. Meselâ ita emrine (alelhesap) yerine (kat'î hesap) yazılacak olur ise. (Şûra kararı, 15 kânunusani 1883).

Tediyeye ait itirazlar.

İta âmirinin elinde para yoktur. Hiçbir kasayı tutmaz ve tutamaz. Yapabileceği şey, daine ita emrini veya mandasını vermektir, dain bunlarla muayyen bir muhasebeciden parasını alır.. Muhasebeci, tahsisatın tecavüz edilme-

miş olduğuna emniyet kesbettikten, ita emrine veya mandaya merbut evrakı müsbiteyi tetkik ettikten ve usulü dairesinde tanzim edilmiş bir makbuz senedi istedikten sonra tediye yapar.

Tediyeye ait itirazlar, muhasebecilerin tediyyattan kısmen veya tamamen hiçbir şart ileri sürmeksizin veya bir takım şartlarla imtina etmesinden tahaddüs eder. Kredi fıkdanından dolayı yapılan imtinalar üzerine müracaat hakkı yoktur. (255 inci fıkraya bak.) Eğer muhasebeci ita emrine veya evrakı müsbiteye itiraz edecek meselâ ita emrinde münderiç hususat ile evrakı müsbitede münderiç hususat arasında tetabuk mevcut olmadığını ileri sürecek olur ise ihtilâf nazırın bir kararına merbut olur ve buna karşı Devlet Şûrasına itiraz edilir.

Nihayet muhasebeci, tediyyeyi istiyen şahsın hukuk ve - evsafına da itiraz edebilir, hüviyetini, varis veya vekil sıfatını, ehliyeti medeniyesini şüpheli görür. Bunlar ancak adlî mehakimce rüiyet edilebilecek olan bir takım ferdî hukuk mesailidir.

Aynile hâzineye verilen haciz tevkif senetleri ile matlubatın nakline müteallik meseleler de esas itibarile adlî mehakimin salâhiyeti dairesine girer.

Umumî istikrazlardan mütevellit ihtilâflar.

Devletin umumî istikrazı, idare mukaveleleri numunesidir. Filhakika bir âmme hizmetine, mâliyyeye mütealliktir. Bunlar, parayı idare edenleri diğer mukrizlerin malik olmadıkları bir takım menafî ve imtiyazatı bahşeder. (Resimden muafiyet, hacizden masuniyet, defteri kebire tescil .. ilh gibi.) Devletin umumî istikrazları yüzünden doğan ihtilâflar, İdarî mahkemenin salâhiyeti dairesine da-

hildir. Hukukî içtihad. bu meselede müstekardır. (Şûra kararı, 8 temmuz 1898). Bu salâhiyet devletle mukrizler arasında mukavelenamenin tefsirine ve icrasına müteallik olan bütün nizalara da teşmil olunur: Umumî surette istikraza iştirak vukuunda esham ihracı ve tevzii mütedahil taksitlerin tediyesi, itfa edilmiş eshamın tediyesi. (Lafferriere) Bu nizalar, aşağıdaki ahval müstesna olmak üzere, nadirdir çünkü yalnız parlamento tarafından halledilen noktalara racidir. Bu kabil akitlere karşı ise müracaat hakkı yoktur. Meselâ parlamento vaktinden evvel tediyeye veya bir istikrazın tahviline karar verecek olur ise mukrizler, hiçbir mahkeme huzurunda bu kararın meşruiyetine itiraz edemezler. Vazı kanunun dahil olmadığı hususî istikrazlarda ise böyle bir müracaatta bulunabilir.

Bilâkis niza, parlâmentonun bir akdine temas ederse Devlet Şûrasına müracaat mümkündür. Nama muharrer eshamın intikali, Düyunu Umumiye defteri kebirinde yapılan bir nakil muamelesiyle tebyin olunur. Bu nakil, İdarî bir muameledir ve şüphesiz mülkiyetin hukukî nakillerinin neticesidir, fakat hukukan onlardan farklıdır. Bu itibar ile adlî mehakim hususî şahıslar arasındaki tahvilât nakillerinde ve keza devlet tahvilâtlarının yol açabileceği sair muamelelerde nasıl salâhiyettar ise nakil muamelelerinden mütevellit müşkülâtta da İdarî mahkemeler salâhiyettardır. (G. Jeze) Mütedahil taksitlerin tediyesi parlâmentoca icra edilmiş olması esasî münakaşa edilemeyecek olan bir nakil muamelesinin usullerine müteallik ihtilâf ve nizalar da böyledir. (Şûra kararı, kânun 1924).

Kaybedilmiş veya çalınmış eshama ait mütedahil taksitler tediyatından mütevellit müşkülât da böyledir.

Nakil meselesi mevzuu bahsolduğu zaman Şûranın yapabileceği şey, bundan imtina eden nazır kararını feshet-

mektir. Şûra, nakil muamelesinin icrasını emredemez. Bu, ancak idare tarafından yapılabilecek bir muameledir. Bu bahiste ihtilâflar, ekseriya feshe müncer olan ihtilâflardır. Şayet nazır, kararı feshedildikten sonra nakli yapmaktan imtina ederse mutazarrır olan kimse tazminat talep etmek üzere müracaat edebilir.

İdarî salâhiyetin münkati olması için, devletin para tedariki maksadile hususiye hukuku usullerini kullanması ve meselâ bir şahsı hususinin yapacağı şerait altında bir bankerden avans almış ve bir tacir gibi senet, poliçe kırdırması gibi ahval lâzımdır. (G. Jeze)

Aynı sebepten dolayı departman ve nahiyelerin istikrazları prensip itibarile İdarî mukaveleler değildir ve binaenaleyh adlî mehakimin salâhiyeti dairesine dahildir. Filvâki bunlarda devlet istikrazının imtiyazlarını teşkil eden hiçbir hususî madde hiçbir imtiyaz yoktur, ne hazine muafiyeti, ne haciz masuniyeti, ne de devlet istikrazının haiz olduğu diğer imtiyazlar.. Bu istikrazların âmme hizmeti maksadile yapılmış olmaları bunlara ait ihtilâfları İdarî mehakimin salâhiyeti dairesine sokamaz. Çünkü malûm olduğu veçhile idare bir şahıs gibi âmme hukukundan bir mukavele yaptığı zaman, idari salâhiyet mevcut değildir.

Maamafih bu istikrazların akdine karar veren umumi meclisler veya belediye meclisleri müzakereleri, bu meclisinin müzakerelerine daima açık olan istinaf tarikine tâbi kalırlar. Malûm olduğu veçhile Devlet Şûrası, hususî şahıslara, onların sırf mükellef sıfatlarına müsteniden, müracaat tarikini vâsi mikyasta açmak suretile departman veya nahiyelerin bu müşavir heyetlerinin bu mebhaste yapacağı müzakerelerin kanuniyetini müessir bir hukukî kontrole tâbi kılmıştır. (Gaston Jeze .. ilh)

Beş senede sukutu hak. — Sukutu hakken mahiyeti.

29 kânunusani 1831 tarihli kanunun 9 uncu maddesi, diyor ki: “Mütekaddim kanunlarla karar verilmiş veya pazarlıklar veya mukavelelerle muvafakat edilmiş olan sukutu hak talebi hakkına hâlel gelmeksizin, devlet zimmetindeki matlubat, ait oldukları senenin kredileri kapanmadan evvel kâfi evrakı müsbite olmaması dolayısıyla tasfiye edilememiş, ita emirleri verilememiş ve tediye edilememiş olduğu takdirde Avrupada mukim dainler için malî senenin açılması tarihinden itibaren beş ve Avrupa haricinde mukim dainler için altı sene sonra devlet menfaatine müruru zamana uğrar., Aynı kanunun onuncu maddesi, “yukarıdaki ahkâmın, ita emrinin verilmemesi ve tediyaatın yapılmaması idarenin bir fiili dolayısıyla veya Devlet Şûrasına müracaat hasebiyle ise, bu kabil matlubata tatbik edilemeyeceği, ilâve edilmektedir. Yukarıki kaideleri, tarihleri ile, tatbik edecek olur isek görürüz ki 1922 malî senesinde yapılmış olan hizmetlerin 1927 senesi 1 kânunusanisinde müruru zamana uğradığını görürüz. Bu kaideyi muhik gösteren âmil, maliye işlerinin hüsnü intizamı kaygusudur. Devlet, otuz sene müddet mükellefiyetlerinin şümul derecesi hakkında tereddüt ve kararsızlık içinde kalamaz.

Aynı zamanda hem müruru zaman hem de sukutu hak vardır. Bir kere müruru zaman vardır.. Fakat yalnız dainin tediye hakkı değil, belki aynı zamanda bizzat borç da muntafî olur. Aynı zamanda sukutu hak ta vardır. Çünkü alelâde müruru zamanın inkıtaı sebeplerini ihtiva etmez. Bu hal sureti nekadâr gayrimunsifane olursa olsun, hukukî içtihad beş senelik sukutu hakkın ehliyetsizlere bilhassa sağırlara de şamil olmasına karar verir. Şu şartla ki sağırların sağırlıkları zamanında onlar için bir vesayet

tesis edilmemiş olmalı. (Şûra kararı, 22 teşrinisani 1907, Lemonnier, ilh)

Sukutu hakkı inkıtaa uğratan sebepler.

Yukarıda söylediğimiz gibi sukutu hak, tasfiyenin idarenin bir fi'ili dolayısıyla yapılmamış olması takdirinde, inkıtaa uğrar. Meselâ idareye tam vaktinde müracaat ve talepname ile evrakı müsbite ibraz edilmiş olduğu halde idarenin matluba ait tasfiye muamelesini ifa etmemiş ve ita emrini vermemiş olması hali böyledir. Teahhurun İdarî bir ihmalden ve tahkikata müteallik kanunî ve meşru merasimden mütevellit olmasının ehemmiyeti yoktur. Her iki halde de netice aynıdır.

29 kânunusani 1831 tarihli kanunun 10 uncu maddesi, Devlet Şûrasına müracaat vukuu takdirinde de sukutu hakkın inkıtaa uğrayacağını natık bulunmaktadır. Mevzuubahis müracaat, tasfiye veya tasfiyeden imtina aleyhine yapılan müracaattır.

Dava ikamesinin de aynı neticeyi vereceği kabul edilmiştir. Zira umumiyet itibarile devlet aleyhine, devletin mümessilleri canibinden bir redde maruz kalınmadıkça, dava ikame edilemez, müdafaatta bulunulamaz. Bir dava ikamesi, tasfiyeden imtinai yani idari bir hâdise dolayısıyla tasfiyenin yapılmamış olmasını farz ve istilzam eder. Bu fikrin mantıki neticeleri aranılacak olur ise salâhiyettar olmıyan bir mahkeme nezdinde yapılan talebin de sukutu hakkı inkıtaa uğratacağına karar vermek icap eder. Mamafih hukuk içtihadı, böyle bir halde inkıta olmadığı merkezindedir. (Şûra kararı, 1 ağustos 1902). Bu, hususiye hukukuna ait müruru zaman ile mevcut olan esaslı bir farktır.

Ne gibi hukuk, sukuta uğrar.

Üzerinden beş sene geçmiş olan ve bir hizmet ifasından veya iktisap edilmiş bir haktan mütevellit olan bütün matlubat için sukutu hak vardır.

Sukutu hak, her ne sebepten olursa olsun, matlubat ve fakat yalnız matlubat üzerinde müessirdir. Bir matlup hakkına da değil bir mülkiyet hakkına müsteniden yapılan mütalebelere şamil olamaz. Meselâ bir mülk sahibinin kendisine ait olduğunu iddia eylediği bir mülk (devlet tarafından gaspedilmiş arazi, hâzineye tevdi edilmiş kefalet akçeleri, mahlûliyet halinde bir mülkün haksız olarak devlet tarafından alınmış olması .. ilh) hakkındaki talebi beş senelik müruru zamana tâbi değildir. (Şûra kararı, 5 kânunuevvel 1902)

Sukutu hakka müteallik itirazlar,

Sukutu hakka ait itirazlar, tasfiyeye ait itirazlardan başka bir şey değildir. Binaenaleyh tasfiyeyi yapan nazır, buna itiraz hakkına maliktir. Kararı Devlet Şûrasında kabili istinaftır. Bu hususta yegâne salâhiyettar olan makam, Şûradır. Her nekadarmatlubata ait olan itirazlar, prefektür meclislerinin veya hukuk mahkemelerinin salâhiyeti dairesine girmekte ise de. İşte bir hukuk mahkemesi, hatta idare tarafından sukutu hak iddiası mevcut olsa bile, beş senelik müruru zaman ve sukutu hak esasına istinat etmek suretile, bir şahıs tarafından devlet aleyhindeki bir tediye talebini, muayyen kanunî vazifesini tecavüz etmeksizin, reddedemez. (6 mart 1901 .. ilh)

Ancak bundan salâhiyetleri dolayısıyla hukuk mahkemesine veya prefektür meclislerine sevk edilmiş bir davada da-

hil olan nazır, bu mahkemeler huzurunda beş senelik müruru zaman ve sukut esası ile içtima edemez. Nazır, bu suretle ihtiyaçta bulunabilmek için yalnız bir takım mütalea ve delillerle iktifa edemez, belki müdafî alacaklının hakkının sakit olduğunu mübeyyin hakikî bir kararname, hususî bir karar ibraz etmek mecburiyetindedir. Bu takdirde mahkeme, dain sukutu hak kararnamesine itiraz eylediği takdirde ya dain tarafından Devlet Şûrasında yapılan istinaf üzerine verilecek karara intizaren hüküm vermeği tehir eder ve yahut sukutu hak netayici hakkında bilâhara karar vermek üzere nizam esası hakkındaki hükmünü verir.

Binaenaleyh mahkeme, nazır bu nokta hakkında karar vermedikçe, sukutu hakka karar veremeyeceği gibi nazır vermiş olduğu takdirde de bu karara itiraz veya bunu cerhedemez. Maamafih nazır, sukutu hak meselesinin mahkeme huzurunda münakaşa edilmesine müsaade eylediği ve mahkeme, salâhiyet harici olarak, bu meseleyi devlet aleyhine hal ve faslettiği takdirde, hüküm itiraz edilemeyecek bir hale geldikten sonra nazırın kaziyeyi mahkemeyi nazarı dikkate almaktan imtina etmesi ve sukutu hakkı ileri sürmesi mümkün ve caiz değildir: Ademi salâhiyet kusuru, diğer kusurlar gibi, kaziyeyi mahkemenin nüfuzu ile örtülür. (Temyiz Mahkemesi heyeti umumiyesi, 7 kânunuevvel 1830).

Vergilere müteallik İdarî davalar

Umumî mefhumlar.— (Bu husus hakkında Hauriou, Barthelemy, Dalloz ... ilh m eserlerine müracaat.)

Bilâvasıta rüsuma ait kanun ile bunlara ait deavi, en

karışık kavanin ve deavidir. 29 nisan 1926 tarihli kanunun 8 inci maddesi, bunun takninini âmirdir. Bu iş, mühim rötüşlar yapılmadıkça ileri gidemez. Pek mudil olan bu maddeyi burada alettafsil tetkik etmemize imkân yoktur. Yalnız bazı hututunu istihraç etmekle iktifa edeceğiz.

Yukarıda söylediğimiz gibi (fıkra, 146) esas itibarile bilâvasıta rüsuma ve rüsumu mümasileye müteallik olan ihtilâfat ve deavi kanunen idari mehakime ve bilvasıta rüsuma ait olanları adlî mehakime ait addedilmiştir.

Salâhiyetin bu muzaafiyetinin esası, bilvasıta rüsunun, idari telâkkisidir. Bunlar, her mükellefin hissesinin cibayete tekaüdüm eden ve her mükellef için onun ismini muhtevi bir cetvel tanzimine müncer olan İdarî bir muamele ile tayin ve tesbit edilen rüsumdur. Halbuki bilvasıta rüsum için böyle bir muamele yoktur. Bu gibi rüsumda cibayet ve tahsil, bazı hâdiselerin tebyini üzerine, ve kanunen tesbit edilmiş tarifelere veya kanunun vücuda getirmiş olduğu nizamata göre yapılır. Bilâvasıta rüsum bahsinde matrah servisinin yapmış olduğu İdarî muamelâtın ve vergi defterlerinin tanzimi suretile vücut bulan vacibülicra İdarî kararın mevcudiyeti bu rüsumun İdarî mehakimin salâhiyeti dairesine girmesini muhik gösteren âmildir.

Bilâkis ve müstesna olarak, 146 ncı fıkra da görüldüğü veçhile, 25 haziran 1920 tarihli kanunun 59 uncu ve müteakip maddeleri ile ihdas edilmiş olan muamele vergisinden mütevellit ihtilâfat ve davalar, bu resmin bilvasıta bir resim olduğu bâhir olmasına rağmen, bilâvasıta vergiler gibi, prefektür meclislerinin salâhiyet dairesine ithal edilmiştir.

Bilâvasıta rüsuma ait ihtilâfat meyanına dahil bulunan muhtelif talep ve mütalebe nevileri, uzun bir liste teşkil

eder. (Bu liste için Laferriere e müracaat.)

En mühim mutalebe nev'i fena tarhedilmiş bir resmin ya tamamen kaldırılması veya tenzili neticesini elde etmek için yapılan tahfifi resim talepleridir. İş miktarı itibarile (yüz binlerce) tahfifi resim talepleri İdarî davaların en mühim kısmım teşkil eder.

Bu metalebatın yanibaşında af veya tadil talepleri vardır ki bunlar, tahfifi resim taleplerinin hilâfına olarak, mükellef tarafından ileri sürülen hakikî bir hakka istinat etmeyip kanunen ve bihakkın medyun bulunduğu bir verginin tediyesinden kendisinin muaf tutulmasının fikrince nısfete muvafık olacağı noktasından ileri sürülmüş olan bir takım sebeplere istinat etmektedir. Bu taleplerde bir dava mahiyeti yoktur. Bunlar mükellefin, evvelce tahmin edilmemiş olan bir takım ziyanlar dolayısıyla resmin tarhedilmesini icap ettirmiş olan kazançları tahakkuk ettirememesi, vergi vezedilmiş olan binaların sene zarfında yıkılmış olması veya mükellefin muzayikaya düşmüş bulunması keyfiyetlerine istinat eder.

Resmin tahfifi talepleri gibi mühletlere tâbi değildirler. Bunların muhik olup olmadığına İdarî mahkeme değil, faal idare karar verir. Bunların mahiyeti af talebi olduğundan bu eserin kadrosu haricinde kalırlar.

Malûm olduğu veçhile halihazırda bilâvasıta vergiler iki kısma ayrılır.

1.— İhtilâlden doğmuş olan yeni Fransız teşkilâtının semereleri olan bilâvasıta rûsum (şahsî vergi, emvali menle vergisi, patentalar, üzerinde inşaat yapılmış veya yapılmamış olan arazi vergisi, kapı ve pencere vergileri.) bunlar devlete ait rûsum olmak itibarile ilga edilmiştir, fakat departman ve nahiyelerde hayalî bir resûlmal üzerine hesap edilen munzam santimler şeklinde mevcuttur.

2. — Her nevi varidat üzerinden alınan muhtelif belediye rüsumunun teşkil etmekte olduğu devlete ait yeni bilâvasıta rüsum (arazi vergisi, menkul sermayeler varidatı üzerine mevzu resim, ziraate ait temettü vergisi. Sanayi ve ticaret temettü vergisi, maaşat ve ücûrattan alınan vergiler, ticaretten gayri mesleklerin temettü vergileri) bunlara umumî bir varidat vergisini de ilâve etmek icap eder. Bunlara ait ahkâm, 1914 senesinden beri birbirini müteakip neşredilmiş olan muhtelif kanunlarla tesbit edilmiştir ki başlıcaları, 15 temmuz 1914, 30 kânunuevvel 1916, 31 temmuz 1917, 25 haziran 1920, 13 temmuz 1925 kanunlarıdır.

Maamafih İktisadî ve malî noktai nazardan fevkalâde mühim olan bu tekâmül kanunu, bu sahadaki deavii idare prensiplerini değiştirmemiştir.

Salâhiyetin adlî mehakim ile İdarî mehakim arasında tevzii.

8 inci senenin 28 pluviose kanununun 4 üncü maddesinde münderiç olan prensip, prefektür meclislerinin mükellefler tarafından bilâvasıta vergilerinin kaldırılması veya tahfifi için vukubulacak müracaatları rüiyete salâhiyettar oldukları şeklindedir.

Bir kelime ile söyliyelim prefektür meclisleri, mükelleflerinin hâzineye medyun bulundukları deynin mevcudiyetine veya miktarına müteallik bütün itirazları rüiyete salâhiyetleri vardır. (25 mart 1924 ... ilh)

Dağınık bir takı metinler silsilesi, prefektür meclislerine mükellefiyet hissesinin nakli, patentaların ferağı, mümteniüttahsil veya bigayrihakkın tarhedilmiş vergiler dolayısıle tahsildarlar, kadastro muameleleri, arazi kıymetleri-

nin tayini., ilh gibi hususata müteallik talepleri de rüiyet etmek salâhiyetini vermiştir. (Dallos daki listeye müracaat) Hukukî içtihad, teşmil veya temsil tarikile, prefektür meclislerine vergi cetveline ithal ve tescil hakkında bir mükellef tarafından verilen taleplerle tahfîfî rûsum taleplerine merbut diğer bir takım metalibat hakkında hüküm vermek salâhiyetini de bahşeylemiştir. (Dallos .. ilh)

Nihayet prefektür meclisleri, mükellefler aleyhindeki İdarî takibatın doğru olup olmadığı hususunda da karar verirler.. Meselâ bilâharç ihtarları keenlemeyekün addettirmek için mükellefler tarafından serdolan talepleri rüiyet ederler. (Şûra kararı, 17 mayıs 1912 .. ilh) Keza tahsili resim için mükelleflere yapılan harçlı tazyikler de böyledir. Fakat adlî cihete ait olan takibat akitlerinin (ihbarnameler, haciz kararları..) zatî sıhhatini tetkik ve rüiyet salâhiyetine malik değildirler.

Prefektür meclisleri, hâzinenin imtiyazının istimaline müteallik meseleleri de tetkik ve rüiyete salâhiyettar değildirler. Nihayet, bir mükellefin diğer mükellef aleyhine o mükellefin hesabına bir vergiyi tediye etmiş olması hasebiyle bunun kendisine tesviyesi için yapılan taleplerde prefektür meclislerinin salâhiyeti dairesinin haricinde kalır.

Bilâkis adlî mehakim, senelik bütçenin son maddesi mucibince mükelleflerin kanun tarafından tayin edilmiş vergilerden gayri vergiler tahsil eden tahsildarlar aleyhinde yapmağa haklı oldukları takibatı rüiyete salâhiyettardır. Bu mahkemeler, yalnız mülkiyet, tâbiyet, ferdî hukuk gibi verginin tatbiki yüzünden mütevellit meseleleri rüiyet ederler. Bu kabilden bir meselenin mütekaddim olarak halli, prefektür meclisimde muallak bir halde bulunan bir mütalebenin halli için lâzım olduğu takdirde, mahkeme

bu meselei müste'hirenin velâyeti adıyla tarafından halline intizaren davayı tecil eder.

İşte 7 nci senenin 2 messidor tarihli kanunun 7 nci maddesi, arazi mükellefiyeti hissesinin nakilen müteallik bir talebe merbut olan mülkiyet meselesi hakkında ve evvelce adlî mehakim tarafından hüküm verilmesini âmir bulunmaktadır. (71 inci fıkra müracaat). Bir şahsı hususî, diğer bir şahsın varisi sıfatile onun namına bir vergiyi tediye etmesi zımında takibata maruz kaldığı ve kendisi bu sıfatı haiz olmadığını iddia eylediği takdirde, prefektür meclisi keza hükmü tecil etmek mecburiyetindedir. (Şûra kararı, 3 ağustos 1877 .. ilh)

Takibata gelince (ihbarname, haciz kararları .. ilh) gibi adlî mahiyetteki ukudu takibiyenin yolunda ve sahih olup olmadığı hususunda karar vermek salâhiyeti adlî mehakime aittir. Âmm hukukundan olan icraî tariklerden mütevellit ihtilâflarda salâhiyet yine adlî mehakimindir. (İhtilâf mahkemesi, 2 nisan 1881.) Yalnız İdarî bir meselei müste'hire zuhûr edip bu meselenin mütekaddimen halli icap ederse bu halde hükmün itası tecil olunur. (20 temmuz 1903 .. ilh)

Meselâ müsadere edilmiş olan eşya hakkında vukubulan mütalebeler ve bir mükellefin muhtelif dainleri ile hazine arasında mertebe veya grameten taksim usulleri esnasında zuhur eden müşküller gibi haciz hâdiseleri ile netayici hakkında karar vermek de adlî mehakimin salâhiyeti dairesine dahildir. (Daloz .. ilh)

Salâhiyet meselesini halletmek için itirazın tarihine bağlanmaktan tevakkı edilmelidir: Mühim olan mevzu itirazdır. Bir mükellefin hâzineye karşı mevcut olan deyninin mevcudiyeti veya miktarı hakkında ortaya atılacak bir itiraz, bir ihbarname veya haciz tebliğinden muahhar dahi

olsa, adlî mehakimin salâhiyeti dairesine girmez. Laferriere'in dediği gibi, "adlî mehakimin salâhiyeti, adlî takip ve icra ukudunun zatî sıhhatine ait itirazlara şamil olup bu takibatın esbabına, yani mükellefin devlete karşı olan deyninin mevcudiyet veya miktarına müteallik itirazlara şamil değildir. (İkinci cilt, sayfa 285 ., ilh)

Tahfifi resim talepleri.

Bu talepler, verginin ya kaldırılmasını veya tahfif edilmesini istihdaf eder. Mükellef, tahfifi resim talebinin intaç edilebilmesi için, talep teşebbüsünde bulunmak mecburiyetindedir. Filvâki, vergisi miktarının mukayyet bulunduğu vergi defteri ona karşı vacibülicra bir senet mahiyetindedir. Bu icradan kurtulmak için kendisine çıkarılan senedi sukut ettirmesi lâzımgelir.

Talepler, tahrirî olarak yapılmak icap eder. (Şûra kararı, 7 nisan 1905 .. ilh) Talepler, ferdî olmalıdır. (Şûra kararı, 9 temmuz 1909 .. ilh) Fakat her talep, bir mükellefin aynı nahiye dahilindeki muhtelif vergilerini ihtiva edebilir. (Şûra kararı, 17 mart 1900.) Her nahiye için ayrı bir talep serdi lâzımdır. (13 temmuz 1903 tarihli kanun, madde 17.)

Talepler, iki şekilde verilebilir:

1.— Nahiye müdürlüğüne beyanname vermek tarikile. 18 temmuz 1911 tarihli kanunun 5 inci maddesi ahkâmı mucibince, matrahı bilâvasıta rüsum kontrol memurlarına tevdi edilmiş olan bilâvasıta rüsum veya rüsumu mümasile defterlerinde kendisine haksız veya haddinden fazla resim tarhedilmiş olduğu zannında bulunan her mükellef, defterlerin neşrinden sonraki ay zarfında verginin tarhedilmiş olduğu nahiye müdürlüğüne beyanname verebilir.. Bu

beyanname hiçbir muamele ve merasime tâbi tutulmaksızın nahiye müdüriyetinde bulunan bir sicil ile geçirilir. Sicil, talebi serdeden kimse veya vekili tarafından imza edilir. Nahiye müdürü ile birlikte kontrol memuru tarafından kısaca yapılan bir tetkikten sonra muhik görülen talepler hususî bir zabıtnameye kaydolunur. (Tevziî bir vergi mevzuubahis ise nahiye müdürü keyfiyeti vergi tevzi memurları ile birlikte tetkik eder.) Departmanlardaki bilâvasıta rüsum müdürü, bu zabıtnameye bakarak, muhik addedeceği vergi tahfiflerine karar verir.

Beyannameleri kontrol memuru tarafından sevkolunmayan veya bilâvasıta rüsum müdürü tarafından zabıtnamede ipka olunan mükelleflere keyfiyetten malûmat verilir. Onların da daha faydalı oldukları takdirde umumî mühletler talebi hakkına hâlel gelmeksizin tebliğ tarihinden itibaren bir ay zarfında suverî adıyla taleplerini arz etmek hakkına maliktirler. Mükellefe yapılan tebliğ, onun tarafından verilmiş olan evrakın da raptolunacağı taahhütlü bir mektup vasıtasıyla yapılır.

Tebliğ, mükellefe ne zamana kadar istinafta bulunabileceğini bildirir. (3 mart 1923 kanunu.)

2. — Tahfîfî resim talebinin ikinci şekli, doğrudan doğruya prefektür meclisi huzurunda yapılan metalibedir. Bu metalibe, tahrirî olmalı, mükellef veya vekili tarafından imza edilmiş bulunmalı, ve mevzuubahis hissei mükellefiyet otuz frank veya daha fazla olduğu takdirde damgalı kâğıda yazılmalıdır. (22 temmuz, 1889 tarihli kanun, madde 61. Dalloz'a da müracaat .. ilh)

Mütalebenamede bunun hangi resme müteallik olduğu zikredilmeli ve ihtarnamenin aynı çıkarılıp leffedilmediği takdirde bu resmin vergi defterinde hangi numaralı maddede münderiç olduğu beyan olunmalıdır. Aksi takdirde

müracaat, mesmu olmaz. (113 temmuz 1903, madde 17). Mütalebede bulunan mükellef, talebinin mevzuunu irae ve ne gibi vesaitle bu talebini muhik göstermek iddiasında bulunduğunu hülasaten izah ve teşrih etmelidir. (Aynı kanun) Bu mecburiyet, Devlet Şûrasının birçok kararlarına yol açmıştır.

Şekle ait noksanlar, mütalebede bulunan kimseye idare tarafından vâki olacak ihbardan itibaren on gün zarfında tamir edilebilir. (13 temmuz 1903 kanunu, madde 17.)

Talep, verginin tarhedilmiş olduğu mahallin tâbi olduğu prefektüre veya suprefektüre posta vasıtasile irsal olunur. Yalnız matrahı, bilâvasıta rüsum idaresine tevdi edilmemiş olan rüsumu mümasile müstesnadır. Bu takdirde talep, prefektür meclisi kâtipliğine tevdi edilmek icap eder. (Dalloz)

Mütalebeler, vergi defterlerinin neşri ayını takip eden üç ay zarfında yapılmak icap eder. (13 temmuz 1903 tarihli kanun, madde 17). Mükellefin vergilerini tediye etmesi lüzumuna dair olan ihbarnameler tarihinin ehemmiyeti yoktur. (Şûra kararı, 11 şubat 1903) Birçok mükellefler, nahiye müdüriyetinde yapılmış olan neşir ve ilânın tarihini bilmediklerinden ve bu neşir ve ilân kendilerine ancak defterlerin tahsildarlar elinde olduğunu ve tahsilâta başlanılmış bulunduğunu öğretmekte bulunduğundan mühlet, bu başlangıcı şiddetle tenkit edilmiştir. (7 nci sene 4 messiolor kanunu, madde 5).

— Arkası var —

Çeviren:

İbrahim Ali Erberk